

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Gemeente Nuenen

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Algemene inleiding	5
Algemene toelichting en inleiding bij programma's	10
Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening	12
Programma 2. Veiligheid & Handhaving	19
Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd	24
Programma 4. Verenigingen & Accommodaties	32
Programma 5. Wonen & Leefomgeving	35
Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer	41
Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie	48
Programma 8. Financiën & Belastingen	52
Paragrafen.....	55
Lokale heffingen.....	56
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	63
Onderhoud kapitaalgoederen	73
Financiering	79
Bedrijfsvoering	82
Verbonden partijen.....	84
Inleiding	84
Gemeenschappelijke regelingen	84
Vennootschappen en coöperaties	91
Stichtingen en verenigingen	93
Grondbeleid	96
Wet open overheid.....	102
Verplichte beleidsindicatoren	103
Financiële begroting	104
Overzicht van baten en lasten	105
Toelichting overzicht van baten en lasten.....	107
Toelichting verschillen per programma.....	107
Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten	108
Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	110
Uiteenzetting van de financiële positie	112
Geprognosticeerde balans	112
EMU-saldo.....	112
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	112
Overzicht van investeringen	113
Reserves en voorzieningen	118
Overzicht van reserves en voorzieningen	118
Toelichting op de reserves	121
Toelichting op de voorzieningen.....	125
Toelichting op de financiële positie	128
Bijlagen.....	129
Overzicht van baten en lasten per taakveld.....	130
Vaststellingsbesluit	133
Aangenomen amendementen	134

Voorwoord

De voorliggende begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 geven een reëel inzicht in toekomstige baten en lasten en laten voor de jaren 2024, 2025 en 2027 een positief resultaat zien. Alleen het jaar 2026 sluit niet positief.

We zetten de lijn van de begroting 2023 verder voort. We willen vooral doen en resultaten boeken. Hierbij zetten we vol in op de uitvoering en minder op het vormgeven van nieuw beleid. Vandaar de titel van deze begroting: DOEN!

Conform de Kadernota 2024 hebben we kritisch gekeken naar het opvoeren van nieuw beleid en naar de noodzakelijkheid van uitgaven. Daarin hebben we keuzes gemaakt. Om ook voor het jaar 2026 positief uit te komen, zijn meer ingrijpende ombuigingen noodzakelijk. Wij achten dit nu niet wenselijk, mede gelet op de onzekerheid over de hoogte van toekomstige rijksbijdragen. Na het vaststellen van de voorliggende begroting en meerjarenraming starten we met een proces waarbij we samen met de raad bepalen welke thema's zich lenen voor herijking. Dit doen we voorafgaand aan de Kadernota 2025, zodat de gezamenlijk gekozen thema's de uitgangspunten voor deze kadernota vormen.

Bertje van Stiphout,
Wethouder Financiën

Algemene inleiding

Uitgangspunten begroting

De lijn van de Kadernota 2024 wordt voortgezet in deze begroting en meerjarenraming. Dat betekent dat we de projecten het Klooster, de Hongerman, de bundelroutes, Sinti, Eeneind West en de opvang van vluchtelingen uitvoeren. De kapitaallasten hiervan zijn opgenomen in deze begroting, evenals een herberekening van de rente. Verder kennen we autonome ontwikkelingen waarin we geen keuze hebben. Hiervoor zijn budgetten opgenomen onder de noemer autonome ontwikkelingen.

In ons streven om tot een meerjarig sluitende begroting te komen is er kritisch gekeken naar het opvoeren van nieuw beleid en de noodzaak van uitgaven. Op bestaand en nieuw beleid is van toepassing het financiële kader: andere zaken/ontwikkelingen die niet urgent en/of noodzakelijk zijn, kunnen alleen opgepakt worden als hiervoor financiële middelen zijn te vinden binnen het budget van de reeds begrote uitgaven. Dit maakt dat we keuzes hebben moeten maken. Daarom gaan we geen uitvoering geven aan de structuurvisie De Wereld van Van Gogh en wijkgericht werken. En we hebben enkele investeringen verschoven in tijd. Bovendien is dit streven aanleiding geweest om bijstellingen ten opzichte van de Kadernota 2024 te doen (o.a. verlagen budgetten voor omgevingsprogramma en -plannen, bevrijding en reparatie verwarming gemeentehuis) en enkele ombuigingen op te voeren (o.a. verlagen incidentele subsidie, subsidie erfgoed en post onvoorzien).

Conform raadsbesluit wordt 75% van het positieve begrotingssaldo in 2023, 2024 en 2025 in de algemene reserve wordt gestort. Bij de begroting 2023 is al 75% van het positieve saldo voor de jaren 2023, 2024 en 2025 gereserveerd voor storting in de algemene reserve. De stortingen zijn al verwerkt in de beginstand van de begroting 2024. In deze begroting is opnieuw sprake van een positief saldo in 2024, waarvan we weer 75% storten in de algemene reserve. Op deze wijze versterken we de financiële positie van de gemeente verder. En hebben we een buffer om de onzekerheden die vanaf 2026 op ons afkomen in verband met een gewijzigde financieringssysteem vanuit het Rijk, te kunnen opvangen.

In onderstaand overzicht treft u het resultaat van het bovenstaande aan. Bij de betreffende programma's is hierop een toelichting gegeven. Een negatief getal geeft een nadeel en een positief getal geeft een voordeel ten opzichte van de huidige begroting aan.

Progr.	2024	2025	2026	2027
Stand meerjarenbegroting inclusief wijzigingen raad	665.318	678.313	145.620	-729.247
Kadernota - grote projecten met topprioriteit	2024	2025	2026	2027
5 Huisvesting Sinti (Bosweg, Kremersbos)	0	0	120.000	-206.540
subtotaal	0	0	120.000	-206.540
Autonome ontwikkelingen / zaken die noodzakelijk en/of urgent zijn (categorie: Wat moet, dat moet *)	2024	2025	2026	2027
1 Wijziging personele kosten (autonome wijzigingen)	-138.013	-128.531	-33.165	10.486
div. Doorbelasting personele kosten en overhead aan riolering/afval/projecten	555.671	571.452	512.534	525.251
2 Stijging bijdrage VRBZO voor zover niet tlv stelpost inflatie	-129.934	-129.934	-	-129.934
			129.934	
3 Stijging bijdrage GR GGD voor zover niet tlv stelpost inflatie	-34.675	-53.730	-54.983	-76.867
3 Actualisatie budgetten participatie (werk & inkomen en WSW)	81.061	81.061	81.061	81.061
5 Kosten omgevingswet, -plan en -programma's	-179.900	-179.900	-	-194.801
			180.014	
5 Mutatie bouwgrondexploitaties n.a.v. vaststelling grexen bij jaarrekening 2022	628.071	594.586	594.586	594.586
6 Regionale bijdrage aan Bereikbaarheid Brainport (kortetermijnmaatregelen A2/N2 en multimodale Knoop), wijziging tov oude begroting	41.580	41.580	3.566	-56.684
6 Verschuiving bundelroutes	128.569	230.403	183.128	318.674
6 Mutatie gesloten huishouding afval en riolering (m.n. achterblijvende btw)	34.058	-234.893	95.935	87.344
7 Tijdelijke huisvesting Klooster (spreiding over 2024-2026, saldo 0)	108.000	196.000	-	
			304.000	
8 Decembercirculaire 2022 algemene uitkering	185.303	146.219	73.781	-620
8 Meicirculaire 2023, na aftrek van oormerkingen	122.989	111.755	59.562	1.163.177
8 Reguliere indexering OZB	353.300	433.200	491.100	552.100

8	Herberekening rente	-81.031	-792.627	-	-702.079
				894.122	
	subtotaal	1.675.049	886.641	499.035	2.171.694
	*) kostenstijgingen die ten laste komen van stelpost, laten we hier buiten beschouwing (=budgetneutraal)				
	Personele aanpassingen	2024	2025	2026	2027
1	Organisatie-ontwikkeling	-250.000	-250.000		
1	Tijdelijke uitbreiding van het opleidingsbudget voor competentieontwikkeling	-50.000	-50.000		
1	Formatie-uitbreiding participatiecoach	-96.000	-96.000	-96.000	-96.000
1	Extra formatie voor versnellen woningbouw, regionale samenwerking op o.m. wonen en mobiliteit en woonbeleid doelgroepen	-250.000	-250.000	-	-250.000
				250.000	
1	Extra formatie flexibele schil RO, OR en VTH	-200.000	-200.000	-	-200.000
				200.000	
3	Extra formatie data-analist sociaal domein	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000
5	Extra formatie Sinti	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000
7	Formatie-uitbreiding beheer Dagstrand Enode	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
div.	Kleine formatie-uitbreidingen (< € 50.000)	-137.500	-137.500	-	-137.500
				137.500	
	subtotaal	-	-	-	-901.500
		1.201.500	1.201.500	901.500	
	Andere zaken/ontwikkeling die niet urgent en/of noodzakelijk zijn	2024	2025	2026	2027
1	Viering 80 jaar bevrijding	-25.000			
1	Viering bevrijding jaarlijks	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
1	Nieuwe werkplekken gemeentewerf	-30.000			
2	Budget gebiedsgerichte aanpak met probleemgerichte inzet in wijken en bedrijventerreinen zoals Eeneind	-70.000			
2	Toezicht en beveiliging Dommelstroom-gemeenten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
3	Subsidie LEVgroep: m.n. inburgering en uitbreiding CMD jeugd	-245.104	-245.104	-	-245.104
				245.104	
3	Pilot jeugdhulp op basisscholen	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
4	Energietransitie: voorbereidingskredieten verduurzaming gemeentelijke gebouwen 2023 t/m 2025	0	-1.250	-2.500	-3.000
7	Advieskosten schetsontwerp inrichting openbare ruimte rondom Parkstraat-Voirt-Smidse (ihkv uitvoering Vlekkenplan+)	-50.000	-50.000		
6	Onderzoek parkeerbeleid (van investering naar eenmalig, iets lager, budget)	-75.000	-75.000		
6	Versnelde vervanging openbare verlichting (€ 2,1 miljoen)	0	0	-89.000	-89.000
6	Reguliere investeringen openbare verlichting vervallen (mits versnelde vervanging doorgaat)	0	10.435	20.824	31.167
6	Kap- en herplantbeleid (jaarlijkse investering)	0	-10.000	-20.000	-30.000
6	Kostenstijging afval niet dekken door hoger afvaltarief	-127.085			
7	Beheerkosten Dagstrand Enode	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
	subtotaal	-759.189	-507.919	-	-472.937
				472.780	
	Kleine bedragen (< € 25.000)	-164.646	-151.456	-	-108.946
				114.146	
	Ombuigingen	2024	2025	2026	2027
3	Pilot wijkgericht werken on hold	100.000			
3	Verlaging subsidies monumenten, leren met LEV en incidentele subsidies	56.000	56.000	56.000	56.000
6	Investeringen Wereld van Van Gogh on hold	25.170	25.683	28.945	79.883
6	Fietsverbindingen on hold		12.285	12.285	45.000
6	Reconstructie Brabantring verschuiven naar 2026		38.250	38.080	
6	Reconstructie Refeling, incl. verkeersveiligheidsmaatregelen (top 16) vervallen		29.700	29.568	29.436
6	Overige wijzigingen kapitaallasten (planning investeringen 2023-2026)	72.128	38.397	10.621	71.817
6	Lagere kapitaallasten agv afsluiten lopende investeringen tussentijdse rapportage najaar 2023	39.000	39.000	39.000	39.000
8	Verlaging post onvoorzien	71.000	71.000	71.000	71.000
	subtotaal	363.298	310.315	285.499	392.136

	Totaal saldo meerjarenraming incl. aanpassingen	578.330	14.394	-	144.660
				438.272	
	Aanvullende storting 75% van saldo in algemene reserve	-434.000	0	0	0
	Totaal saldo meerjarenraming	144.330	14.394	-	144.660
				438.272	

Totaaloverzicht

We hebben de financiële consequenties van de autonome ontwikkelingen, bestaand beleid en nieuw beleid doorgerekend. Dit alles leidt tot onderstaand financieel overzicht:

Totaaloverzicht	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten vanuit begroting 2023-2026	97.122	465.887	-169.301	-169.301
Begrotingswijzigingen raadsbesluiten na vaststelling begroting 2023 (1e tot en met 9e)	568.196	212.426	314.921	-172.862
Aanvulling met nieuw begrotingsjaar 2027 (verschillen met begrotingsjaar 2026 *)				-387.084
Saldo baten en lasten begroting inclusief wijzigingen	665.318	678.313	145.620	-729.247
Aanpassingen begroting 2024-2027	-86.988	-663.919	-583.892	873.907
Storting deel van het begrotingssaldo in algemene reserve tbv 'ravijnjaar'	-434.000			
Nieuw saldo baten en lasten	144.330	14.394	-438.272	144.660

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	613.238	736.082	-814.105	-231.372
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (- is storting per saldo; + is onttrekking per saldo)	-468.908	-721.688	375.833	376.032
Begrotingssaldo na bestemming	144.330	14.394	-438.272	144.660
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-521.000	-321.000	-177.000	160.000
Structureel begrotingssaldo	665.330	335.394	-261.272	-15.340

*) Verschil tussen raming 2026 en 2027 betreft vooral hogere algemene uitkering gemeentefonds, hogere kapitaallasten van geplande investeringen en indexering.

Raadsagenda, coalitieprogramma en collegeprogramma

De nieuwe raad heeft vorig jaar gezamenlijk de raadsagenda 2022 – 2026 op- en vastgesteld.

Vervolgens is deze raadsagenda door de coalitiepartijen W70, Groen Links-PvdA en D66 uitgewerkt en aangevuld in het coalitieprogramma Samen Werken aan Nuenen. Tot slot heeft het college deze agenda en dit programma dit jaar uitgewerkt in het collegeprogramma 2023 - 2026. Daarbij heeft het college twee nieuwe thema's toegevoegd, namelijk de opvang van vluchtelingen en renovatie van de Hongerman. De thema's zijn door het college geprioriteerd (top, hoog, gemiddeld en laag).

In onderstaande tabel is aangegeven in welk programma een bepaald thema uit de raadsagenda en/of coalitieprogramma terug te vinden is.

Thema raadsagenda	Uitgewerkt in programma:
wonen	5
huisvesting voor Sinti	5
de Kloostertuin	5
woonzorgvisie ouderen	5
Wet Maatschappelijke Ondersteuning en jeugdzorg	3
Eeneind-West	7
Mobiliteit in relatie tot leefbaarheid	6
energiestransitie	4/5/6
accommodatie(beleid)	4
tweede sporthal	4
het Klooster	4
regionale samenwerking	1
meerjaren begroting	8

Aanvullend thema coalitieprogramma	Uitgewerkt in programma:
visie op het centrum	7
ondernemersfonds	7
wijkgericht werken	3
groen, biodiversiteit en buitengebied	6
spelen en bewegen	6

Rijksbijdrage

De algemene uitkering gemeentefonds laat voor de jaren 2024 en 2025 een forse verhoging zien. Vanaf 2026 is erg onzeker wat structureel beschikbaar is. We verwachten dat deze onzekerheid nog wel even voortduurt nu het kabinet is gevallen. Deze onzekerheid geldt niet alleen voor de gemeente Nuenen, maar voor alle Nederlandse gemeenten. De VNG heeft berekend dat gemeenten vanaf 2026 gemiddeld circa 8% minder middelen ontvangen vanuit het Rijk zonder dat dit gepaard gaat met het schrappen van gemeentelijke taken. Deze rijksmiddelen vormen een aanzienlijk aandeel in de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten) van de gemeente. Vanuit de VNG wordt bij het demissionair kabinet aandacht gevraagd voor de financiële situatie van veel gemeenten als gevolg van onzeker rijksbeleid. De volgende factoren spelen een rol bij deze problematiek:

Herijking van het gemeentefonds

De herijking van het gemeentefonds is in 2023 ingegaan. Dit betekent voor onze gemeente dat we stapsgewijs, met een overgangstermijn van 3 jaar, minder geld uit het gemeentefonds ontvangen.

Accresmethodiek

Vanaf 2026 wordt de normeringsmethodiek aangepast. Over hoe de nieuwe systematiek er vanaf 2026 uit gaat zien, is nog niets besloten. Er zijn plannen om de indexering voortaan op basis van nominaal BBP te berekenen. De verwachting bij de VNG is dat op deze manier onvoldoende rijksmiddelen beschikbaar komen om de loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te vangen, omdat BBP op basis van andere kengetallen wordt berekend. De voorgestelde methodiek houdt daardoor onvoldoende rekening met de ontwikkeling van kosten voor zorg en beheer en onderhoud.

Opschalingskorting

De ophoop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van deze kabinetsperiode. Tot 2026 levert het schrappen van de opschalingskorting voor de gemeente een voordeel op. Vanaf 2026 vervalt dit voordeel en blijft de opschalingskorting van cumulatief € 975 miljoen (landelijk) staan.

Tussentijdse verkiezingen Tweede Kamer

In juli 2023 is het kabinet gevallen. Dit betekent dat er tussentijdse verkiezingen worden gehouden. De lopende discussies over herijking gemeentefonds, accresmethodiek en opschalingskorting blijven onderwerp van gesprek tussen VNG en het demissionaire kabinet. Het is aan het nieuwe kabinet om hierover een besluit te nemen. Een nieuw kabinet biedt kansen om nieuwe afspraken te maken die voor gemeenten minder negatieve gevolgen hebben. Vooral nog komt er echter geen zekerheid en moeten we rekening houden met een forse lagere rijksbijdrage vanaf 2026 met alle gevolgen van dien.

Adviezen VNG en provincie Noord-Brabant

De VNG is met ministeries in gesprek over de structurele korting van € 3 miljard (ten opzichte van 2025) op de uitkering aan gemeenten. Er is straks namelijk onvoldoende geld voor het uitvoeren van het huidige takenpakket van gemeenten. Gelet op de verstrekking van de voornemens van het Rijk voor gemeenten is de verwachting van VNG dat de korting mogelijk minder hoog zou kunnen uitvallen. Om de gesprekken hierover goed te kunnen voeren, is het belangrijk dat inzichtelijk wordt hoe groot de gevolgen voor gemeenten zijn. Daarom adviseert de VNG de gemeenten het volgende onder het mom van 'een uitzonderlijk advies voor een uitzonderlijke situatie':

- presenteer voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting;
- breng de lasten voor de jaren 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit het coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers;
- mocht voor de jaren 2026 en 2027 geen sprake zijn van een sluitende begroting, laat de tekorten zichtbaar.

Dit advies is strijdig met het wettelijke uitgangspunt dat de gemeentelijke begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. De Gemeentewet biedt de gemeenteraad een mogelijkheid hiervan af te wijken; als de begroting 2024 niet structureel en reëel sluitend is, moet aangetoond worden dat de meerjarenbegroting uiteindelijk wel sluitend is. Met het presenteren van een tekort in de laatste twee jaren, maar een sluitende begroting voor 2024 en 2025, komt de toezichthouder naar de mening van de VNG dan ook nog steeds tot een positief oordeel. Daarnaast is de VNG nog steeds in gesprek met het Rijk en de uitkomsten staan nu nog niet vast. Daarom vindt de VNG het onwenselijk om nu al (onomkeerbare) bezuinigingen in gang te zetten.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant heeft ons per brief van 29 augustus 2023 laten weten de oproep van de VNG (om voor 2026 en latere jaren een realistische begroting vast te stellen) te ondersteunen. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat vanuit haar wettelijke verantwoordelijkheid voor financieel toezicht een structureel en reëel sluitende begroting voor het jaar 2024 van belang is voor repressief toezicht. Als er niet voldaan wordt aan Gemeenschappelijk toezichtkader (GTK), dan kan contact worden opgenomen met de provincie. De voorliggende begroting voldoet aan GTK.

Algemene toelichting en inleiding bij programma's

Algemene toelichting en inleiding bij programma's

Deze begroting bestaat uit 8 te realiseren programma's, te weten:

1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening
2. Veiligheid & Handhaving
3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd
4. Verenigingen & Accommodaties
5. Wonen & Leefomgeving
6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer
7. Economie, Toerisme & Recreatie
8. Financiën & Belastingen

De toelichting in het programma wordt gedaan middels de drie 'wat'-vragen:

- Wat willen we bereiken? (vertaald naar beoogd maatschappelijk effect en doelstellingen)
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat gaat het kosten?

Net als in de vorige begroting hebben we aansluiting gezocht bij de beleidsopgaven in de Omgevingsvisie Nuenen en het beleid Sociaal Domein. Daarbij zijn ook de raadsagenda en het coalitieprogramma betrokken. Het collegeprogramma sluit hier op aan. Dit alles hebben we vertaald naar opgaven, beoogd maatschappelijk effecten die in de programma's zijn uitgewerkt naar doelstellingen. We hebben dit jaar geprobeerd om de begroting beknopt te houden door vooral te focussen op wat we in 2024 concreet gaan doen.

In onderstaande tabel zijn de opgaven met daar gekoppeld de beoogde maatschappelijke effecten inzichtelijk gemaakt. Tevens is aangegeven in welk programma deze terug te vinden zijn. In het programma zelf zijn de doelstellingen opgenomen.

Opgave	Beoogd maatschappelijk effect	Programma
Krachtig gemeentebestuur	Bestuur dat in verbinding staat en samenwerkt met anderen	1
	Doelmatige ondersteuning van het gemeentebestuur	1
Hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving	Nuenen behouden en ontwikkelen als leefbare woongemeente waarbij geen afbreuk wordt gedaan of waarbij een bijdrage wordt geleverd aan onze kernkwaliteiten (groen, dorps, rustig en gezellig)	5 en 6
	Passende huisvesting voor onze inwoners, waaronder jongeren, ouderen en specifieke doelgroepen waaronder Sinti en zorgbehoevenden	5
	Zo energiezuinig en duurzaam mogelijke (bestaande) woningvoorraad, zodat inwoners zo lang mogelijk en comfortabel in Nuenen kunnen blijven wonen	5
	Hoogwaardig voorzieningenniveau passend bij schaalgrootte van Nuenen	4
	Onderwijshuisvesting basisscholen afgestemd op leerlingenprognoses	4
	Toekomstbestendig centrum	7
	Duurzame bedrijventerreinen	7
	Borgen van de bereikbaarheid, behouden en waar mogelijk verbeteren van de leefbaarheid en verbeteren van de omgevingskwaliteiten	6
	Robuuste en biodiverse groenstructuren	6
	Natuurlijke en economische kwaliteiten in het buitengebied	7
	Bewustwording van hergebruik van spullen	6
Veilige woon-, werk- en leefomgeving	Gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen	2
	Maximale zelfredzaamheid bij inwoners binnen hun eigen mogelijkheden	2
	Gemeente waar kinderen en jongeren veilig kunnen opgroeien zonder middelengebruik, overlast en criminaliteit	2 en 3
	Juiste en adequate hulpverlening voor personen met onbegrepen en/of verward gedrag	2 en 3
	Adequate aanpak van woonoverlast	2
Vitale samenleving	Inclusieve samenleving	3
	Samenleving waarin iedereen kan meedoen	3
	Juiste en tijdige zorg voor iedereen die dat nodig heeft	3
	Zorg betaalbaar houden	3
	Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen	3
	Maximale ondersteuning naar werk/dagbesteding	3
	Vergunninghouders kunnen zich zelfstandig redden in de (Nuenense) samenleving	3

	Vrijtijdsbesteding in balans	7
Gezondheid als verbindende factor	Bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl	3, 4 en 6
Toegankelijke, betrouwbare en bestendige dienstverlening	Digitale inclusie, waarbij iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving	1
	Passende dienstverleningsvormen waarbij iedereen contact kan leggen met de gemeente via het dienstverleningskanaal dat de voorkeur heeft	1
	Klanttevredenheid door snelle, persoonlijke en oplossingsgerichte dienstverlening waarbij duidelijk is waar men aan toe is	1
Gezonde en financieel bestendige gemeente	Goed en degelijk financieel beleid	8
	Lastendruk passend bij voorzieningenniveau	8

In het onderdeel 'Wat gaat het kosten?' staan de realisatie 2022 en de begrote baten, lasten en saldo voor de jaren 2023 tot en met 2027. De programma's zijn opgedeeld in taakvelden. Deze taakvelden zijn wettelijk voorgeschreven.

Afsluitend is een overzicht opgenomen met de voorgestelde financiële aanpassingen van dat programma.

Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening

Portefeuillehouder(s)

M. Houben en P. Kok

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Bestuur dat in verbinding staat en samen werkt met anderen	1. Beter samenspel raad, college en ambtelijke organisatie 2. Meer van de buitenwereld naar binnen halen 3. Beter participatie(beleid) 4. Doelgerichtere regionale samenwerking 5. Betere informatieversterking
Doelmatige ondersteuning van gemeentebestuur	6. Professionelere bedrijfsvoering
Digitale inclusie, waarbij iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving	7. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten
Passende dienstverleningsvormen, waarbij iedereen contact kan leggen met de gemeente via het dienstverleningskanaal dat de voorkeur heeft	8. Betere mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen
Klanttevredenheid door snelle, persoonlijke en oplossingsgerichte dienstverlening, waarbij duidelijk is waar men aan toe is	9. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Reglement dorps- en wijkraden, gemeente Nuenen c.a. 2017	onbepaald	maart 2014	2024
Raadsbesluit inzake Dienst Dommelvallei	2013 - 2016	november 2012	onbepaald
Samenwerkingsakkoord 2023 - 2026 Metropoolregio Eindhoven	2023 - 2026	april 2023 (vastgesteld door Algemeen Bestuur)	2026
Samenwerkingsagenda 2023 Stedelijk Gebied Eindhoven	2023 e.v.	april 2023	onbepaald
Participatienota Participatie in Nuenen	2020 e.v.	november 2020	onbepaald
Verordening burgerinitiatief gemeente Nuenen c.a. 2023	2023 e.v.	maart 2023	onbepaald
Wijzigingsverordening Inspraakverordening	2023 e.v.	maart 2023	onbepaald
Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad gemeente Nuenen c.a. 2023	2023 e.v.	februari 2023	2026
Het Nuenense BOB-model	2022 e.v.	februari 2022	onbepaald
Verordening Rekenkamercommissie gemeente Nuenen c.a. 2017	2017 e.v.	maart 2017	onbepaald
Verordening Auditcommissie gemeente Nuenen c.a. 2023	2023 e.v.	juni 2023	onbepaald
Gedragscode Integriteit gemeenteraad Nuenen c.a.	2018 - 2022	juni 2018	2023/2024
Gedragscode voor de burgemeester van de gemeente Nuenen c.a.	2018 - 2022	juni 2018	2023/2024
Raadsagenda 2022 - 2026 gemeente Nuenen c.a.	2022 - 2026	juni 2022	2026
Samen Werken aan Nuenen, coalitieprogramma 2022 - 2026 gemeente Nuenen c.a.	2022 - 2026	juni 2022	2026

Wat gaan we ervoor doen?

Bestuur dat in verbinding staat en samen werkt met anderen

1. Beter samenspel raad, college en de ambtelijke organisatie

We blijven werken volgens het Nuenense BOB-model en stellen het model bij op basis van de ervaringen in de praktijk. Daarmee ontwikkelen we het BOB-model verder door. Dit draagt bij aan het verbeteren van besluitvormingsprocessen en de onderlinge verhoudingen.

Twee keer per jaar organiseren we een gezamenlijke activiteitendag voor de raads- en de collegeleden om de onderlinge verbinding te bevorderen.

2. Meer van de buitenwereld naar binnen halen

We willen weten wat er speelt en leeft onder onze inwoners en ondernemers. Met enige regelmaat bezoeken we dan ook bedrijven, verenigingen, maatschappelijke organisaties en evenementen. Deze bezoeken zijn een laagdrempelige manier om in verbinding te staan met de gemeenschap.

De burgemeester en de gemeentesecretaris overleggen twee keer per jaar met de dorpsraden om algemene zaken te bespreken. Daarnaast vindt er overleg plaats tussen de portefeuillehouders en de dorpsraden over inhoudelijke onderwerpen. Het college wil de rol van dorpsraden verstevigen.

Daarom zullen portefeuillehouders vaker dan nu met hen contact zoeken. Wij gaan het reglement Dorps- en wijkraden actualiseren, omdat de huidige regeling deels verouderd is. Ook met de Adviesraad Sociaal Domein hebben we regelmatig overleg.

Samen met de raad gaan we kijken naar de mogelijkheden om bij beeldvormende raadsavonden meer inwoners te betrekken, zodat er zoveel mogelijk relevante perspectieven en beelden naar voren worden gebracht. Uit de evaluatie van het BOB-model door de raad is gebleken dat de huidige opzet daar niet altijd even geschikt voor is. Daarom is in 2023 afgesproken dat de beeldvormende raadsavonden een vrijere opzet krijgen en op verschillende manieren ingevuld kunnen worden. In 2024 gaan we met deze verschillende vormen experimenteren. Hiermee doen we meer recht aan het stimuleren van interactie tussen raad en de Nuenense inwoners en ondernemers, één van de doelen bij de invoering van het BOB-model.

In september 2024 vieren we 80 jaar bevrijding. De stichting Herdenkingen Nuenen gaat de herdenking in Nuenen organiseren, in afstemming met de organisatie Operatie Market Garden die een grote gezamenlijke regionale herdenking gaat organiseren waaraan wij ook gevraagd zijn bij te dragen. De Nuenense stichting heeft geen eigen financiële middelen en gaat daarom subsidie aanvragen bij de gemeente. Wij willen subsidie verlenen aan zowel de Nuenense stichting als aan de organisatie Operatie Market Garden, omdat we het belangrijk vinden dat de samenleving beseft dat het een groot goed is om in vrede te leven, met name nu er relatief dichtbij huis een oorlog gaande is. Bovendien gaat het om een stichting met Nuenense inwoners die jaarlijks activiteiten gaat organiseren voor andere Nuenenaren, waaronder onze veteranen. Dit bevordert de samenhang binnen de Nuenense gemeenschap en draagt bij aan verbinding. De grote regionale herdenking vieren we samen met de gemeente Meierijstad en Son en Breugel en hiervoor is een incidenteel budget van € 25.000 opgenomen in de begroting. De Nuenense stichting verwacht jaarlijks een subsidie van € 25.000 nodig te hebben. Hiervoor is een structureel budget opgenomen in de begroting.

3. Beter participatie(beleid)

Het is de bedoeling om in 2024 een leidraad Participatie vast te stellen. Vervolgens gaan we hiermee actief aan de slag. Deze leidraad zal ons ondersteunen bij de inrichting van participatieprocessen. Om deze processen goed in te richten is tevens een participatiecoach nodig die de vakinhoudelijke medewerkers ondersteunt en het participatiebeleid verder doorontwikkelt. Uit de evaluatie van enkele participatietrajecten die samen met de raad is uitgevoerd, is gebleken dat hieraan behoefte is. Daarom is in deze begroting 1 fte extra formatie opgenomen voor een participatiecoach.

4. Doelgerichtere regionale samenwerking

De raad wil meer grip hebben op de gemeenschappelijke regelingen waaraan Nuenen deel neemt. Naar aanleiding van een motie hierover (juni 2023) bekijken we of een lokale werkgroep met raadsleden kan worden ingericht die hiermee aan de slag gaat. Na het zomerreces 2023 is er een startbijeenkomst geweest. Samen met enkele raadsleden gaan we kijken hoe invulling aan deze werkgroep kan worden gegeven. Het plan is dat deze werkgroep in 2024 aan de slag gaat en de eigen raad adviseert over onder meer over de P&C-documenten. De ambitie van de raad is dat deze lokale werkgroep ook contacten legt en onderhoudt met raadsleden uit andere deelnemende gemeenten. Door samen met andere raden op te trekken en onderwerpen met elkaar af te stemmen, verwachten we dat het Nuenense gemeentebestuur meer invloed kan uitoefenen op de besturen en de bedrijfsvoering van gemeenschappelijke regelingen.

Ook de wetgever heeft oog gehad voor de wens van gemeenteraden om meer grip te hebben op gemeenschappelijke regelingen. Daartoe is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Als gevolg hiervan moeten alle gemeenschappelijke regelingen hun regeling actualiseren. Besluitvorming over deze gewijzigde regelingen vindt 1e helft 2024 plaats en de bedoeling is dat de gewijzigde regelingen per 1 juli 2024 in werking treden.

De economische groei en de daarmee gepaard gaande ontwikkelingen (ook wel bekend als schaalsproming) brengen grote opgaven met zich mee die het noodzakelijk maken dat hierover op (sub)regionaal niveau afstemming plaats vindt vanwege de schaalgrootte. Naast ruimtelijke vraagstukken spelen ook maatschappelijke vraagstukken, zoals hoe de voordelen van de economische groei rechtvaardig(er) verdeeld kunnen worden (brede welvaart). Alleen door samenwerking kunnen we deze opgaven het hoofd bieden. Zoals opgenomen in de raadsagenda zetten wij onze samenwerkingen in de (sub)regio voort. Om overzicht en inzicht in alle opgaven in de regio te krijgen en houden, is er meer aandacht voor interne bestuurlijke en ambtelijke afstemming tussen de verschillende vakdisciplines (en met name ook op de beleidsterreinen binnen het sociaal domein). Dit is noodzakelijk, omdat binnen de samenwerking van Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) over dezelfde opgaven wordt gesproken. Dubbel werk moet voorkomen worden. Op basis van de ervaringen met de nieuwe samenwerkingsafspraken voor MRE en SGE in 2023, willen we in 2024 bezien of er mogelijkheden zijn om het regionale 'werk' anders te organiseren. We willen de belangen van onze gemeenten eenduidig, op de juiste momenten en in de relevante gremia naar voren brengen en tegelijkertijd is het misschien niet nodig om overal maar altijd aanwezig te zijn. Bovendien verankeren we de afspraken die op (sub)regionaal niveau gemaakt worden, in ons lokaal beleid. Gelet op de enorme regionale opgaven en de urgentie om nu zaken op te pakken om toekomstige problemen te voorkomen, wordt het noodzakelijk dat er meer uren beschikbaar komen voor regionale samenwerking. Dit is belangrijk, want niet alle vraagstukken kunnen op lokaal niveau opgelost worden, daarvoor hebben we juist de regio nodig, vooral als we naar de lange termijn kijken. Om lokale en (sub)regionale opgaven goed met elkaar te kunnen verbinden en ruimte te hebben om hiervoor strategisch te adviseren en dit verankeren in ons beleid is in de begroting 2,5 extra fte opgenomen. Inzet zal onder meer gericht zijn op volkshuisvesting/doelgroepen, versnellen woningbouw en de opgaven vanuit MRE en SGE.

5. **Betere informatieverstrekking**

In 2024 gaan we verder met de implementatie van Wet open overheid (Woo) en we verwachten dat fase 2 ergens in 2024 ingaat. Op de planning staat de aanbesteding van een Publicatie Platform. Vervolgens moet dit platform in 2024 geïmplementeerd worden, waar na we het actief kunnen gebruiken. Dit platform moet de uitvoering van de Woo ondersteunen waardoor overheidsinformatie eenvoudiger toegankelijk wordt voor inwoners. Vanuit het Rijk zijn financiële middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie van de Woo. Deze middelen lijken voorsnog toereikend te zijn. In plaats van of naast het publiceren van schriftelijke informatie, kiezen we nu meer dan voorheen voor videocontent. Hiermee bereiken we meer inwoners, doordat we de technische mogelijkheden die het digitale tijdperk ons biedt beter benutten. Bovendien sluit het gebruik van beeld/video beter aan bij de informatiebehoefte van bepaalde doelgroepen, zoals bijvoorbeeld jongeren en laaggeletterden.

Wat gaan we ervoor doen?

Doelmatige ondersteuning van gemeentebestuur

6. Professionelere bedrijfsvoering

De ambities van het gemeentebestuur zijn onverminderd hoog en er komen daarnaast steeds meer taken op gemeentelijk niveau bij, onder andere vanuit de Rijksoverheid of nieuwe wetgeving. Om de raadsagenda en het coalitieprogramma te kunnen uitvoeren, met name om vervolgstappen te kunnen zetten, is extra ambtelijke capaciteit noodzakelijk. Daarom zijn in deze begroting budgetten voor formatie uitbreiding opgenomen. Om de ondersteuning van het gemeentebestuur verder te professionaliseren is deze uitbreiding nodig. Met betrekking tot de overhead is de formatie-uitbreiding opgenomen in dit programma. Andere voorgestelde uitbreidingen zijn opgenomen in het betreffende programma. Ook is rekening gehouden met extra overhead-/bijkomende kosten die gepaard gaat met uitbreiding van het aantal medewerkers.

In de begroting is budget opgenomen voor organisatieontwikkeling. Het ontwikkelprogramma Nuenen Ontwikkelt Door (NOD) zetten we in 2024 voort. De acties die we gaan oppakken komen hoofdzakelijk voort uit de kampvuurgesprekken met de medewerkers. Het gaat om integraal /multidisciplinair samenwerken (over taak- en afdelingsgrenzen heen), eigenaarschap/leiderschap, feedback geven en ontvangen. Met het oog op de krappe arbeidsmarkt krijgt ook het loopbaanbeleid en -ontwikkeling extra aandacht. En zeker zo noodzakelijk is de versterking van de (strategisch) bestuurlijke advisering. Afgelopen jaren is de organisatieontwikkeling vanuit de beschikbare middelen opgepakt. In coronatijd was een forse impuls in de organisatie ontwikkeling lastig. Vaardigheden en samenwerking ontwikkel en stimuleer je immers niet achter de computer. Om de komende 2 jaar een sprong voorwaarts te maken, is tijdelijk een extra investering nodig in zowel het opleidingsbudget als ook extra inzet van mankracht. Met die extra (ingehuurde) inzet spelen we bij management en medewerkers tijd vrij om zich te bekwamen in de vaardigheden en competenties die nodig zijn om in de nabije toekomst de verschillende rollen van de overheid te kunnen blijven vervullen. Zie hiervoor ook de notitie over strategisch personeelsmanagement die de raad in april 2023 heeft ontvangen. De werkdruk is momenteel dusdanig dat competentie ontwikkeling erbij inschiet.

Tevens is er budget opgenomen voor flexibele capaciteit voor de clusters Ruimtelijke Ontwikkeling, Openbare Ruimte binnen en VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving), zodat eenvoudig en direct ingespeeld kan worden op actuele ontwikkelingen, pieken in het werk opgevangen kunnen worden en er extra capaciteit beschikbaar is om achterstanden bij VTH in te lopen.

De krapte op de arbeidsmarkt en daarnaast de noodzaak om meer multidisciplinair samen te werken vragen om een eigentijdse werklocatie. Bij voorkeur een gebouw dat activiteitgericht werken stimuleert. De huidige huisvesting van de ambtenaren vertaalt zich in een achterstand op de arbeidsmarkt in vergelijking tot andere gemeenten die hebben geïnvesteerd in het gemeentekantoor. Na corona staat het werken op kantoor vooral in het teken van de ontmoeting van collega's in het kader van de samenwerking. In aanloop naar de Kadernota 2025 wordt een huisvestingsconcept uitgewerkt en financieel vertaald.

In verband met de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving met betrekking tot privacy (onder andere Wet politiegegevens) is het noodzakelijk om het aantal uren voor dit beleidsterrein uit te breiden. We worden met steeds meer vraagstukken geconfronteerd die opgepakt moeten worden. Dit moet zorgvuldig gebeuren. De kosten hiervan zijn opgenomen in het budget kleine aanpassingen.

Het gemeentehuis wordt in de avonduren steeds vaker gebruikt voor overleggen en bijeenkomsten, waardoor het noodzakelijk is om het aantal uren voor avondportiers uit te breiden. De kosten hiervan zijn opgenomen in het budget kleine aanpassingen.

Door krapte op de arbeidsmarkt kost het verwerven van nieuwe medewerkers meer tijd. Binnen de samenwerking Dienst Dommelvallei willen we daarom een arbeidsmarktstrategie opstellen en uitvoeren. Deze strategie moet ons verwervingsproces ondersteunen, waardoor het nog steeds lukt om nieuwe medewerkers aan ons te binden.

We organiseren enkele keren per jaar de schrijftraining Helder adviseren voor nieuwe medewerkers. In deze training staat het schrijven van duidelijke en beknopte raads- en collegevoorstellen centraal. Deze training draag bij aan eenduidige en transparante voorstellen.

De werkplekken op de gemeentewerf zijn sterk verouderd en daarom is het noodzakelijk om te investeren in nieuwe werkplekken. Hiervoor is budget opgenomen in deze begroting.

Wat gaan we ervoor doen?

Digitale inclusie, waarbij iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving

7. Meer ondersteuning voor inwoners bij de digitale benadering van onze producten en diensten

In 2024 zetten we actief in op de brede toegankelijkheid van burgerzakenproducten voor inwoners. We maken de website gebruiksvriendelijker en overzichtelijker. Daarvoor gebruiken we eenvoudige taal op B1 niveau. We vergroten de vindbaarheid van de producten en vereenvoudigen de e-formulieren. Met dit alles willen we het voor inwoners laagdrempeliger en eenvoudiger maken om gebruik te maken van onze digitale diensten. Waar gewenst helpen we inwoners door samen een digitale aanvraag te doorlopen. De mogelijkheid om een product via persoonlijk contact (aan de balie) aan te vragen blijft bestaan. Daarnaast werken we samen met het Informatiepunt Digitale Overheid in bibliotheek Dommeldal wanneer een inwoner vragen heeft over de digitale overheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Passende dienstverleningsvormen, waarbij iedereen contact kan leggen met de gemeente via het dienstverleningskanaal dat de voorkeur heeft

8. Betere mogelijkheden om contact met de gemeente te leggen door dienstverleningskanalen uit te breiden en op elkaar af te stemmen

Vanuit deze doelstelling werd in november 2022 de Virtuele Assistent (Chatbot) in gebruik genomen. In 2024 brengen we met input van de evaluatie de aandachts- en verbeterpunten van dit dienstverleningskanaal in beeld. Deze punten nemen we waar mogelijk over in het gebruik.

We richten ons ook op de langer bestaande dienstverleningskanalen zoals telefonie, receptie en balie en leggen in 2024 met name de focus op het verbeteren van de kwaliteit. We verbeteren zowel de kwaliteit van de dienstverlening naar de inwoners als van de interne processen.

We voeren een extra kanaal in om rijbewijzen te verlengen: het Digitaal Aanvragen Rijbewijzen (DAR). Inwoners hebben hiermee de keuze in een aanvraag aan de balie of een digitale aanvraag van de verlenging van rijbewijs.

Wat gaan we ervoor doen?

Klanttevredenheid door snelle, persoonlijke en oplossingsgerichte dienstverlening, waarbij duidelijk is waar men aan toe is

9. Optimalere processen met focus op doorlooptijden, wachttijd, verwerkingstijd en afhandeltermijn

We hebben doorlopend aandacht voor het verbeteren van onze processen op doorlooptijden, wachttijden, verwerkingstijd en afhandeltermijn.

In 2024 vragen we feedback van de inwoners en ondernemers na het gebruik van burgerzakenproducten. Hiermee brengen we de ervaringen en wensen in beeld. Met deze feedback gaan we de aandachtspunten verbeteren. Mogelijk gaan we inwoners bevragen via een zogenaamd burgerpanel.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Volledig digitaal afgehandelde producten	aantal per jaar	3.128	3.500	3.700
Telefonische contacten	aantal per jaar	13.397	14.000	15.000
Totaal aantal baliecontacten	aantal per jaar	8.993	9.000	12.000
Afhandelpercentage telefonie	% directe beantwoording	81	70	70

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

De Dienst Dommelvallei voert voor de gemeente de taken uit op het gebied van dienstverlening. In 2024 start de dienst een pilot om in dialoog met de inwoners de dienstverlening te verbeteren. Daarnaast wordt in 2024 en 2025 een piek verwacht in het aanvragen van reisdocumenten. De dienst stimuleert inwoners op verschillende manieren hun aanvraag eerder te doen. Hiermee willen we wachttijden zo kort mogelijk houden en de belasting van de medewerkers minimaliseren.

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Binnen de Metropoolregio Eindhoven (MRE) werken we samen aan (sub)regionale opgaven op het gebied Wonen en ruimte, Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie landelijk gebied. We bepalen gezamenlijk de strategie c.q. koers voor de toekomst om zodoende tot een evenwichtige ontwikkeling van de regio te komen. Deze strategie/koers dient vervolgens wel subregionaal en lokaal verankerd en uitgevoerd te worden. Gezamenlijk kunnen we meer bereiken, omdat we elkaar nodig hebben om de transities met succes te doorlopen en de huidige crisissen het hoofd te bieden. De eigen gemeentelijke schaal grootte is te beperkt om dit voor elkaar te krijgen.

De MRE-bestuurders vertegenwoordigen de regio aan overlegtafels met Rijk, provincie en andere stakeholders om zodoende financiële middelen naar de regio te halen dan wel andere regionale belangen te behartigen. Ook zijn we als gemeente via MRE vertegenwoordigd in de stichting Brainport en hebben invloed op de inzet van de ontwikkelorganisatie Brainport Development. Deze organisatie zet de Brainportregio nationaal en internationaal op de kaart. Bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen, provincie en 21 gemeenten werken binnen Brainport Eindhoven samen aan de pijlers Internationale waardeketens, Talent en Wonen en bereikbaarheid. Met name de pijler Wonen en bereikbaarheid vraagt om actie van de 21 gemeenten. Binnen MRE-organisatie is het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven ondergebracht. Dit centrum voert voor de gemeente wettelijke taken uit op het gebied van archiefzorg en draag zorgt voor het bewaren en toegankelijk maken van het cultureel erfgoed.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.1 Bestuur	1.723	1.914	2.211	2.204	2.165	2.072
0.2 Burgerzaken	968	843	934	933	933	933
0.4 Overhead	8.292	9.318	9.639	9.740	9.772	9.845
Totaal Lasten	10.983	12.075	12.783	12.877	12.870	12.850
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 1	157	20	0	0	0	0
0.1 Bestuur	252	1	1	1	1	1
0.2 Burgerzaken	341	340	346	346	346	346
0.4 Overhead	210	21	21	-2	-2	-2
Totaal Baten	960	381	368	345	345	345
Saldo (baten -/- lasten)	-10.023	-11.694	-12.415	-12.532	-12.525	-12.505

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Viering 80 jaar bevrijding	-25.000				T.b.v. Operatie Market Garden, waaraan ook de gemeenten Son en Breugel en Meijerijstad bijdragen.
Viering bevrijding	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Subsidie aan Nuenense stichting die jaarlijks de bevrijding gaat organiseren.
Stijging loonkosten vanwege cao-akkoord tlv stelpost inflatie (2023+2024)	-724.833	-724.833	-724.833	-724.833	Geactualiseerd t.o.v. Kadernota, inclusief geschatte index 2024. Ten laste van stelpost loon- en prijsstijging dus budgettair neutraal, zie programma 8.
Personele kosten autonome stijging: o.m. wachtgeld	-138.013	-128.531	-33.165	10.486	Actualisatie van de personele lasten.
Stijging bijdrage Dienst Dommelvallei vanwege cao-akkoord tlv stelpost inflatie	-149.330	-148.524	-148.544	-148.514	Geactualiseerd tov Kadernota, inclusief geschatte index 2024. Ten laste van stelpost loon- en prijsstijging dus budgettair neutraal, zie programma 8.

Kosten wet open overheid (vanuit stelpost beleidsvoornemens)	-129.000	-143.000	-143.000	-143.000	Budget vanuit algemene uitkering, dat voorlopig was begroot op stelpost beleidsvoornemens, zie programma 8.
Formatie-uitbreiding met participatiecoach (nav evaluatie participatietrajecten raad)	-96.000	-96.000	-96.000	-96.000	Nodig om participatieprocessen te ondersteunen.
Organisatieontwikkeling	-250.000	-250.000			T.o.v. de Kadernota is het bedrag verspreid over 2 jaren.
Tijdelijke uitbreiding van het opleidingsbudget voor competentieontwikkeling	-50.000	-50.000			T.o.v. de Kadernota is het bedrag verlaagd en verspreid over 2 jaren.
Extra formatie 2,5 fte voor versnellen woningbouw, regionale samenwerking op o.m. wonen en mobiliteit en woonbeleid doelgroepen	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	Betreft MRE- en SGE-opgaven en opgaven op het gebied van volkshuisvesting/doelgroepen en versnellen realisatie woningbouw. Dit vervangt de vraag om 2x 1,5 fte in de Kadernota 2024.
Extra formatie flexibele schil Ruimtelijke ontwikkeling, Openbare ruimte en Vergunningverlening toezicht & handhaving	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	Nodig om in te spelen op actuele ontwikkelingen en om achterstanden weg te werken.
Stelpost overhead/bijkomende kosten voor formatie-uitbreiding	-31.500	-31.500	-31.500	-31.500	Voor de formatieuitbreiding houden we rekening met een geschat bedrag voor bijkomende kosten zoals opleidingsbudget, ict, facilitair.
Nieuwe werkplekken gemeentewerf	-30.000				Huidige werkplekken zijn verouderd.
Kleine aanpassingen < € 25.000	-79.457	-64.748	-64.600	-64.582	
Totaal programma 1	-	-	-	-	
	2.178.133	2.112.136	1.716.642	1.672.943	

Programma 2. Veiligheid & Handhaving

Portefeuillehouder(s)

M. Houben

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen	1. Ervaren veiligheid door inwoners niet lager dan nu 2. Gerichter toezicht houden en handhavend optreden in aandachtsgebieden
Gemeente waar kinderen en jongeren veilig kunnen opgroeien zonder middelengebruik, overlast en criminaliteit.	3. Lager percentage kinderen en jongeren die middelen gebruiken, overlast veroorzaken en/of in criminaliteit terecht komen
Maximale zelfredzaamheid bij inwoners binnen hun eigen mogelijkheden	4. Meer bewustwording creëren over o.a. babbeltrucs, brandveiligheid en digitale weerbaarheid 5. Betere bescherming van kwetsbare groepen inwoners tegen de gevaren van mensenhandel (uitbuiting)
Juiste en adequate hulpverlening voor personen met onbegrepen gedrag.	6. Betere vroegsignalering
Adequate aanpak van woonoverlast	7. Betere vroegsignalering

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Kadernota Veiligheid 2019-2022 (Integraal Veiligheidsplan)	2019-2022	juli 2019	2024 vervangen door Integraal Veiligheidsplan (IVP)
Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Nuenen c.a.	2020	juli 2020	2024
Regionaal Risicoprofiel VRBZO	2019		2024
Regionaal Beleidsplan VRBZO	2020-2025		2026
Regionaal Crisisplan VRBZO	2016-2023		2023

Wat gaan we daarvoor doen?

Gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen

1. Ervaren veiligheid door inwoners niet lager dan nu

Nuenen wil een gemeente zijn waar inwoners, ondernemers en bezoekers veilig zijn en zich veilig voelen. In vergelijking met andere gemeenten in de politieregio Oost-Brabant is Nuenen relatief veilig. Dit willen we graag zo houden. In onze aanpak streven we naar de juiste balans tussen repressie, zorg en preventie door:

- inzet op preventie: voorkomen waar dat kan;
- problemen aanpakken door er op tijd bij te zijn (oftewel vroegsignalering);
- in te grijpen als zaken uit de hand lopen, of dreigen te lopen;
- het bieden van hulp op de plaatsen en tijdstippen waar nodig, door het verbinden van zorg en veiligheid.

In het eerste kwartaal van 2024 willen we een nieuw Integraal Veiligheidsplan (IVP) aan de raad voorleggen, met daarin de prioriteiten waar de komende jaren op ingezet gaat worden. De onderwerpen Zorg en veiligheid, Digitale veiligheid, Maatschappelijke onrust, Ondermijnende criminaliteit en Mensenhandel zijn regionaal als prioriteit aangewezen en zullen dus zeker in het IVP worden opgenomen.

Om de leefbaarheid en veiligheid te waarborgen is het van belang ontwikkelingen te volgen en tijdig te signaleren en vervolgens, indien nodig, hierop passende (beleids)instrumenten verder te ontwikkelen. Eén van de ontwikkelingen in Nuenen waarbij veiligheid een belangrijk onderwerp is, is het te realiseren van een AZC aan de Pastoorsmast. Hoe omgegaan wordt met veiligheidsaspecten wordt verder uitgewerkt in een integraal veiligheidsplan.

In 2024 wordt een geactualiseerd Vergunningen- Toezicht- en Handhavingsbeleid (VTH-beleid) opgesteld. Hierbij houden we rekening met de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Deze wetten treden op 1 januari 2024 in werking en beide wetten hebben veel invloed op de processen rond vergunningverlening en handhaving. In 2024 wordt ook bekeken of de APV verder geactualiseerd moet worden.

De Omgevingswet en de Wkb hebben ook gevolgen voor het heffen van leges. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om milieuleges te heffen. De Wkb zorgt ervoor dat een deel van het werk door een private partij (kwaliteitsborger) wordt uitgevoerd, waardoor we als gemeente minder leges kunnen heffen.

2. Gerichter toezicht houden en handhavend optreden in aandachtsgebieden

In de zoektocht naar een goede balans tussen repressie, zorg en preventie, speelt handhaving een belangrijke rol. We streven naar een optimaal effect door een goede afgestemde toepassing van bestuurlijke en strafrechtelijke interventies in combinatie met maatregelen gericht op (na)zorg en preventie. Deze mix, gecombineerd met een informatiegestuurde, gebiedsgerichte en integrale benadering, moet leiden tot een effectieve probleemgerichte aanpak. Hiervoor is budget opgenomen in de begroting, onder meer om de gebiedsgerichte aanpak in Eeneind in 2024 te kunnen continueren. Er is tevens budget opgenomen in de begroting om de huidige samenwerking met een toezicht- en beveiligingsbedrijf voort te zetten. Deze samenwerking vindt plaats binnen de Dommelstroom-gemeenten. Om meer grip te krijgen en te houden op toezicht- en handhaving door de Omgevingsdienst (ODZOB) is in de begroting enige capaciteitsuitbreiding opgenomen. Tevens zijn de taken toegenomen wat betreft de werkzaamheden voor de Omgevingsdienst.

De aanpak op bedrijventerrein Eeneind wordt in 2024 voortgezet. De rechtbank heeft het Aanwijzingsbesluit voor autobranche gerelateerde bedrijven in 2023 vernietigd. Tegen dat besluit is door de gemeente hoger beroep ingesteld bij de Raad van State. Tevens zal een herstelbesluit worden genomen; de rechtbank geeft in haar uitspraak daarvoor expliciet de mogelijkheid. De uitspraak van het hoger beroep wordt in 2024 verwacht. Voor 2024 wordt een nieuw burgemeestersbesluit voor cameratoezicht op Eeneind II genomen, zodat dit onderdeel blijft uitmaken van de instrumentenmix om het bedrijventerrein veiliger te maken. In 2024 wordt voor het Keurmerk Veilig Ondernemen-Bedrijventerreinen uitvoering gegeven aan de maatregelmatrix, zoals vermeld in het Plan van Aanpak (zie ook programma 7).

Wat gaan we daarvoor doen?

Gemeente waar kinderen en jongeren veilig kunnen opgroeien zonder middelengebruik, overlast en criminaliteit.

3. Lager percentage kinderen en jongeren die middelen gebruiken, overlast veroorzaken en/of in criminaliteit terecht komen

Nuenense kinderen en jongeren moeten veilig kunnen opgroeien. Door het vroegtijdig preventief inzetten van jeugd-gerelateerde ketenpartners op scholen, op straat en op sportverenigingen, proberen we de jeugd zo weerbaar mogelijk te maken. Het (ambulante) jongerenwerk heeft hier ook een rol in. Indien jongeren dreigen af te glijden, proberen we dit te voorkomen met een integrale ketensamenwerking. Zie ook programma 3.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maximale zelfredzaamheid bij inwoners binnen hun eigen mogelijkheden

4. Meer bewustwording creëren over o.a. babbeltucs, brandveiligheid en digitale weerbaarheid

Ouderen blijven steeds vaker langer thuis wonen. Dit met allerlei (brand)veiligheidsrisico's van dien. Daarom gaan we in 2024 het project Leef Samen verder vorm geven. Leef Samen draagt bij aan de zelfredzaamheid van ouderen in hun eigen woonomgeving met behulp van elektronische hulpmiddelen.

5. Betere bescherming van kwetsbare groepen inwoners tegen de gevaren van mensenhandel (uitbuiting)

De preventie en aanpak van mensenhandel (uitbuiting) in de gemeente Nuenen blijft in 2024 aandacht vragen. Regionaal zijn afspraken gemaakt dat elke gemeente de aanpak van mensenhandel borgt in zijn organisatie, want het betreft immers niet alleen een grootstedelijk probleem. Beleidsmatig zal het onderwerp Mensenhandel in het nog vast te stellen Integraal Veiligheidsplan worden meegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Juiste en adequate hulpverlening voor personen met onbegrepen gedrag.

6. Betere vroegsignalering

Steeds vaker krijgen we te maken met inwoners met een opeenstapeling van persoonlijke problemen of vragen binnen meerdere leefgebieden. Problematiek, zoals psychische of psychiatrische klachten, het zich niet thuis voelen in de samenleving, een verstandelijke beperking en/of een verslaving. Dit kan zich uiten in verward, overlastgevend en/of zeer onaangepast gedrag en dak- en thuisloosheid. Inwoners met een dergelijke complexe problematiek krijgen een multidisciplinaire aanpak. De gemeente Nuenen is aangesloten op het meldpunt vanuit de Wet verplichte GGZ (WvGGZ). Hier kunnen inwoners worden gemeld die acuut hulp nodig hebben. We willen dit meldpunt in 2024 uitbreiden voor niet-acute hulpvragen. Hierdoor kunnen we inwoners met onbegrepen gedrag eerder ondersteunen en wordt onnodige politie-inzet in een later stadium voorkomen. Daarnaast willen we een Wijk-GGD 'er gaan inzetten die zich specifiek richt op personen met onbegrepen gedrag. Hiermee willen we een betere brugfunctie maken tussen zorg- en veiligheidspartners, zodat waar nodig eerder een multidisciplinaire aanpak kan worden opgestart. Zie ook programma 3.

Wat gaan we daarvoor doen?

Adequate aanpak van woonoverlast

7. Betere vroegsignalering

Door meer in te zetten op vroegtijdige signalering, het versterken van de informatiepositie en een sluitende zorg- en veiligheidsketen, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat personen met onbegrepen gedrag tussen wal en schip terecht komen.

In 2024 gaan we verder onderzoek doen naar het opstellen van beleidsregels voor de aanpak van woonoverlast. Ook bekijken we daarbij de mogelijkheden van de Wet goed verhuurderschap.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Verwijzingen HALT*	aantal per 10.000 jongeren	8	15	12
Winkeldiefstallen*	aantal per 1.000 inwoners	1	0,7	0,9
Geweldsmisdrijven*	aantal per 1.000 inwoners	1	1,1	1
Diefstallen uit woningen*	aantal per 1.000 inwoners	1,7	2,2	2
Vernielen en beschadigingen (in de openbare ruimte)*	aantal per 1.000 inwoners	1,8	2,3	2
Aantal RIEC-casussen	aantal	0	6	4
Aantal Bibob-onderzoeken	aantal eigen toetsen plus aantal adviesaanvragen Landelijk Bureau	25	40	20
Aantal gesloten panden op basis van Wet Damocles	aantal	2	7	4

* verplichte indicatoren op grond van BBV

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost

Bij veroorzakers van ernstige overlast of criminaliteit met complexe problemen op diverse gebieden zijn vaak meerdere partijen (zorgorganisaties, justitiële organisaties en/of gemeente) betrokken. Bij de aanpak met betrekking tot deze personen is het effectiever om de inspanningen van deze verschillende partijen op elkaar af te stemmen. Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost verzorgt onder andere de procesregie op complexe casuïstiek met het doel (nieuwe) strafbare feiten te verminderen en te voorkomen. Met deze aanpak levert het Zorg- en Veiligheidshuis een belangrijke bijdrage aan de veiligheid in alle 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Op basis van de eerder bestuurlijk vastgestelde opdracht voor '2023 en verder' krijgen de volgende aandachtspunten in 2024 extra aandacht:

- Uitvoeren van de nieuwe c.q. geactualiseerde Persoonsgerichte Aanpak Jeugd, Onbegrepen gedrag en Huiselijk geweld/kindermishandeling (Multi Disciplinaire Aanpak);
- Opzetten van regionaal kennisknooppunt ter bevordering van kennis en expertise onder ketenpartners;
- Op orde houden van de bedrijfsvoering op het gebied van o.m. werkgeverschap, privacyregelgeving en ICT.

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost

Naast de reguliere taken heeft de veiligheidsregio vanaf het voorjaar 2022 ook een coördinerende rol in de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Afhankelijk van de ontwikkelingen heeft dit ook nog invloed op de werkzaamheden van VRBZO in 2024.

Leerpunten uit de evaluaties van de coronacrisis, de opvang van vluchtelingen én de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's zijn meegenomen in het Regionaal Crisisplan 2024 en de doorontwikkeling van het domein crisisbeheersing. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar gesteld. Dit is noodzakelijk gezien de wellicht ongekende crisis in de toekomst.

Ook in 2024 gaat het Algemeen Bestuur op basis van uitvoeringsplannen aan de slag met de in de Visie 2025 vastgestelde speerpunten en thema's: samen voor veilig, weerbare samenleving en toekomstbestendige organisatie.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

De ODZOB voert voor de gemeente alle milieutaken uit op het gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving (VTH). Voor dit programma zijn met name de werkzaamheden in het kader van toezicht en handhaving van belang. Hiervoor wordt jaarlijks een dienstverleningsovereenkomst afgesloten en een werkprogramma afgesproken. De omgevingsdienst wordt ook ingeschakeld voor allerlei sectorale adviestaken, zoals op het gebied van bodem, geluid, asbest, geur, etc. De volgende ontwikkelingen krijgen ook in 2024 aandacht:

- Omgevingswet: De invloed van deze wet op de ODZOB en de gemeenten is groot. Keuzes in de omgevingsvisie en - plannen van de deelnemende gemeenten hebben grote impact op de taakuitvoering en organisatie. De interne samenwerking met de deelnemende gemeenten en met externe partijen wordt hierdoor steeds belangrijker.
- Advisering en kennisuitwisseling over grote inhoudelijke thema's die vanuit het VTH-domein veel impact hebben op de leefomgeving. Het gaat daarbij om de volgende thema's: klimaat & energie/duurzaamheid, toekomstbestendige veehouderij, bodem, asbest, gezondheid, ondermijning.
- Verdere ontwikkeling van de kwaliteit en efficiency. Dit vergt voortdurend aandacht met daarin een belangrijke positie voor standaardisering van werkprocessen en ontsluiting van informatie. Onderdeel van de informatievoorziening is een goede basisregistratie met een actueel regionaal inrichtingenbestand.
- De ODZOB sluit aan bij het Dommelstroom Interventieteam.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.193	1.310	1.513	1.502	1.497	1.497
1.2 Openbare orde en Veiligheid	1.504	1.767	1.523	940	926	926

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal Lasten	2.697	3.077	3.036	2.441	2.422	2.422
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	39	36	36	36	36	36
1.2 Openbare orde en Veiligheid	510	683	547	19	19	19
Totaal Baten	549	719	583	55	55	55
Saldo (baten +/- lasten)	-2.147	-2.358	-2.453	-2.386	-2.367	-2.367

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

2. Veiligheid & Handhaving	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Stijging bijdrage VRBZO	-	-	-	-	Voor de helft bestaat deze stijging uit inflatie, dit deel brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Toezicht en beveiliging Dommelstroom-gemeenten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	Voortzetting huidige samenwerking met toezicht- en beveiligingsbedrijf binnen de Dommelstroom-gemeenten.
Uitgaven Versterkingsgelden	-				Versterkingsgelden vanuit het ministerie van justitie en veiligheid voor de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme.
Inkomsten Versterkingsgelden	527.892				Versterkingsgelden vanuit het ministerie van justitie en veiligheid voor de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme.
Budget gebiedsgerichte aanpak met probleemgerichte inzet in wijken en bedrijventerreinen zoals Eeneind	-70.000				Budget opgenomen onder meer om de gebiedsgerichte aanpak in Eeneind in 2024 te kunnen continueren.
Kleine aanpassingen < € 25.000	-20.100	-20.100	-15.000	-15.000	
Totaal programma 2	-	-	-	-	
	377.875	316.901	311.801	311.801	

Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd

Portefeuillehouder(s)

N. Wouters

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Samenleving waarin iedereen kan meedoen	1. Meer aansluiten bij en faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving
Inclusieve samenleving	2. Minder obstakels om deel te nemen aan de samenleving voor mensen met beperkingen
Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen	3. Meer ondersteuning om de zelfredzaamheid van ouderen te bevorderen
Juiste en tijdige zorg voor iedereen die dat nodig heeft	4. Betere vroegsignalering en meer passende ondersteuning voor inwoners die het nodig hebben
Gemeente waar kinderen en jongeren veilig kunnen opgroeien, zonder middelengebruik, overlast en criminaliteit.	5. Lager percentage kinderen en jongeren die middelen gebruiken, overlast veroorzaken en/of in criminaliteit terecht komen
Juiste en adequate hulpverlening voor personen met onbegrepen en/of verward gedrag (GGGZ problematiek)	6. Betere vroegsignalering en meer aandacht voor personen met onbegrepen en/of verward gedrag
Zorg betaalbaar houden	7. Meer inzicht en grip krijgen op de kostenontwikkeling in de Jeugdzorg en Wmo 8. Minder noodzaak om duurdere zorgvoorzieningen in te zetten
Maximale ondersteuning naar werk/dagbesteding	9. Betere ondersteuning van inwoners door in te zetten op doelgroepgerichte begeleidingsmethoden
Vergunninghouders kunnen zich zelfstandig redden in de (Nuenense) samenleving	10. Betere ondersteuning van vergunninghouders bij hun inburgering
Bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl	11. Lager percentage inwoners met overgewicht, roken, drankgebruik en/of andere verslavingen

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Re-integratieverordeningen Participatiewet 2015	onbepaald	december 2014	november 2023 (planning)
Verordening maatregelen PW, IOAW en IOAZ 2020	2020 e.v.	mei 2020	2024
Verordening individuele studietoelage 2020	2020 e.v.	mei 2020	onbepaald
Verordening individuele inkomensvoet 2020	2020 e.v.	mei 2020	onbepaald
Nota beleid sociaal domein	2016- 2019	juni 2016	onbepaald
Actualisering nota sociaal domein	2019-2021	september 2018	2024
Beleid mantelzorg	2017-2020	september 2021	2025
Nota Dementievriendelijke gemeente	2017-2020	september 2021	2025
Nota vrijwilligersbeleid 2020-2026	2020-2026	september 2020	2026
Wmo-verordening 2021	onbepaald	december 2021	onbepaald
Verordening Jeugdhulp gemeente Nuenen 2023	onbepaald	april 2023	onbepaald
Nota schuldhulpverlening	2017-2019	februari 2021	2025
Nota jeugdbeleid 2021-2024	2021-2024	april 2021	2025
Verordening leerlingenvervoer 2022	onbepaald	juli 2022	onbepaald
Verordening inburgering Nuenen c.a. 2022	onbepaald	december 2021	onbepaald
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening	onbepaald	februari 2021	onbepaald
Preventie- en handhavingplan alcohol	2019-2022	november 2018	2024

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenleving waarin iedereen kan meedoen

1. Meer aansluiten bij en faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving

De gemeente heeft meerdere rollen. Zo stimuleren en faciliteren we maatschappelijke initiatieven. We doen dit bijvoorbeeld door het verstrekken van subsidie. Het faciliteren van passende huisvesting (i.c. accommodatie) is hierbij ook van belang. We ondersteunen daarnaast de dorpsraden en informeren onze inwoners over voorzieningen en activiteiten die in onze gemeente aanwezig zijn. We proberen waar mogelijk ons beleid interactief met de inwoners te maken en uit te voeren. Zo sluiten we beter aan bij de behoeftes van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inclusieve samenleving

2. Minder obstakels om deel te nemen aan de samenleving

In een inclusieve samenleving krijgen mensen dezelfde kansen en mogelijkheden, ongeacht hun leeftijd, achtergrond, opleidingsniveau, gezondheid of beperking. Ook in 2024 organiseren we daarom samen met de werkgroep Nuenen Dementievriendelijk activiteiten om een dementievriendelijke gemeente te zijn. We ondersteunen inwoners met betalingsproblematieken en schulden door vroegsignalering en schuldhelpverlening. We proberen onze voorzieningen zo laagdrempelig mogelijk te organiseren. We breiden de formatie van het Wmo-loket in het CMD uit, omdat het aantal vragen en de complexiteit van vragen toeneemt. Hiermee voorkomen we een beroep op duurdere Wmo-voorzieningen, maar belangrijker is dat we onze inwoners sneller, beter en in een vroeg stadium ondersteunen.

Op grond van het jeugdbeleid streven we er ook naar dat alle jongeren mee kunnen doen, bij voorkeur aan reguliere activiteiten. We bieden verenigingen ook in 2024 trainingen aan om jongeren te begeleiden bij wie deelname aan verenigingsactiviteiten niet vanzelf gaat. Het jongerenwerk biedt activiteiten op maat. We geven subsidie aan een stichting die aparte activiteiten voor deze doelgroep organiseert.

Vanuit de Participatiewet ondersteunen we inwoners met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt om hun kansen op werk en participeren te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen

3. Meer ondersteuning om de zelfredzaamheid van ouderen te bevorderen

Door versterking van zelfredzaamheid kan (intensivering van) zorg worden uitgesteld. Dat kan helpen om de stijgende kosten voor de langdurige zorg ook in de toekomst wat meer beheersbaar te houden. We stimuleren ouderen om steeds meer gebruik te maken van een sociaal netwerk, slimme hulpmiddelen en collectieve zorg- en welzijnsvoorzieningen. Hierbij zetten we in 2024 in op preventie en brandveiligheid (bv. valpreventie, weerbaarheid, woningaanpassingen en brandmelders). In 2023 zijn we begonnen met het uitvoeren van het integrale plan GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). Hiervoor ontvangen we budget vanuit het Rijk. In 2024 zetten we de uitvoering voort.

We zijn in 2023 gestart met het opstellen van een Woonzorgvisie, waar in het raadsprogramma om is gevraagd. De verwachting is dat deze Woonzorgvisie in 2e kwartaal 2024 ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd. Hierin wordt opgenomen welke voorzieningen, woningen, hulp en ondersteuning onze gemeente in de toekomst nodig heeft. Aan deze woonzorgvisie willen we een uitvoeringsprogramma koppelen. Het opstellen van het uitvoeringsprogramma pakken we in 2024 op. De woonzorgvisie draagt tevens bij aan doelstellingen in programma 5 van deze begroting.

Wat gaan we daarvoor doen?

Juiste en tijdige zorg voor iedereen die dat nodig heeft

4. Beter vroegsignalering en meer passende ondersteuning voor inwoners die het nodig hebben

Vanuit het sociaal domein blijven we werken vanuit de gedachte 'wat kan de inwoner zelf en wat heeft de inwoner nodig om meer zelf te kunnen'. De onder doelstelling 2 genoemde uitbreiding van het Wmo-loket in het CMD draagt hieraan bij. Inwoners kunnen bij het CMD terecht met vragen rondom hulp en ondersteuning.

In 2024 zetten we de pilot 'jeugdhulp op school' voort. Deze pilot houdt in dat elke basisschool een vaste CMD medewerker heeft die regelmatig aanwezig is op school. We onderzoeken met deze pilot of hierdoor het aantal verwijzingen door huisartsen afneemt en of het leidt tot minder leerlingen die geïndiceerde jeugdhulp nodig hebben. Hiervoor is budget opgenomen in deze begroting.

We breiden het preventieve aanbod uit en bieden dit via de basisscholen aan alle ouders aan. Deze activiteiten ondersteunen jeugdigen en hun ouders bij opvoeden en opgroeien. Voorbeelden zijn het Oudercafé, weerbaarheidstrainingen of informatie over scheiden.

Door contacten met onze scholen en kinderopvang weten medewerkers de weg naar preventie en het CMD te vinden. Ook de jeugdgezondheidszorg van de GGD en onze jongerenwerkers hebben een rol in de vroegsignalering.

De raad stelde in 2023 de visie Wijkgericht Werken vast. Vanwege budgettaire motieven en het prioriteren van ambtelijke capaciteit, wordt geen invulling gegeven aan de ontwikkeling van een gemeentelijke pilot Wijkgericht Werken. In plaats daarvan sluiten we als gemeente aan bij het initiatief van de Werkgroep Leefbaar Gerwen (WLG). We koppelen hier een leercurve aan, zodat deze pilot eventueel ook schaalbaar is in de rest van de gemeente. In de tussentijdse rapportage najaar 2023 gaan we de middelen voor Wijkgericht Werken herbestemmen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gemeente waar kinderen en jongeren veilig kunnen opgroeien, zonder middelengebruik, overlast en criminaliteit

5. Lager percentage kinderen en jongeren die middelen gebruiken, overlast veroorzaken en/of in criminaliteit terecht komen

Een van de doelen van het preventief jeugdbeleid is het voorlichten van ouders, jeugdigen en verenigingen over de risico's van middelengebruik voor veiligheid en gezondheid. We sluiten ook in 2024 aan bij regionale en landelijke initiatieven en campagnes over dit onderwerp.

Er is een nauwe samenwerking tussen politie, gemeente en jongerenwerk rondom jongeren die overlast veroorzaken. Hierover is ook contact met het Nuenens College en andere scholen waar we preventief aanbod inzetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Juiste en adequate hulpverlening voor personen met onbegrepen en/of verward gedrag (GGZ problematiek)

6. Beter vroegsignalering en meer aandacht voor personen met onbegrepen en/of verward gedrag

Ondersteuning van mensen met onbegrepen gedrag en psychische of psychiatrische problematiek vraagt om samenwerking tussen gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen, de samenleving en politie. Door mensen die vastlopen vroegtijdig hulp te bieden, voorkomen we mogelijk grotere problemen. Nuenen is aangesloten op het meldpunt vanuit de Wet verplichte GGZ (WvGGZ). Hier kunnen inwoners worden gemeld die acuut hulp nodig hebben. Dit meldpunt is belegd bij de GGD. We willen dit meldpunt in 2024 uitbreiden, zodat er ook vragen gesteld kunnen worden over personen die geen acute hulp nodig hebben. Hierdoor kunnen we inwoners met onbegrepen gedrag eerder ondersteunen en wordt hopelijk politie inzet voorkomen. Daarnaast zetten we in op goede informatievoorziening aan inwoners, zodat zij beter kunnen omgaan met deze doelgroep. We willen daarnaast in 2024 een (door het Rijk bekostigde) Wijk-GGD'er gaan inzetten. Deze richt zich specifiek op personen met onbegrepen gedrag die om een multidisciplinaire aanpak vragen. Zie ook programma 2.

Wat gaan we daarvoor doen?

Zorg betaalbaar houden

7. Meer inzicht en grip krijgen op de kostenontwikkeling in de Jeugdzorg en WMO

De kosten voor Wmo en Jeugd zijn de afgelopen jaren toegenomen. De uitdaging is om de uitgaven te beteugelen, zodat de beschikbare budgetten voldoende zijn. In 2024 verhogen we niet op voorhand de budgetten, maar onderzoeken we het uitgavenpatroon en inventariseren we de mogelijkheden om gericht op de uitgaven te sturen. We monitoren ondertussen de kosten maandelijks en sturen bij wanneer dat nodig is in de reguliere begrotingscyclus.

In 2023 zijn de nieuwe beleidsregels Wmo en jeugdzorg vastgesteld. Met name in de Wmo verwachten we hierdoor een minder snelle kostenstijging in 2024. Om dit te monitoren en tevens bovengenoemd onderzoek uit te voeren zijn in de begroting extra middelen opgenomen voor een onderzoeker/data-analist sociaal domein. Met de Dienst Dommelvallei werken we daarnaast aan het beter afstemmen van systemen, zodat we ons inzicht vergroten op de kosten en zorgproducten. Het onderzoek levert inzichten en stuurmogelijkheden op die worden meegenomen in de aanstaande kadernota en begroting 2025.

We investeren daarnaast in 2024 verder in de relatie met de huisartsen. Er is structureel kwartaaloverleg tussen een vertegenwoordiging van de Nuenense huisartsen, de jeugdartsen, het CMD en de beleidsadviseurs. Hierdoor verwachten we meer grip te krijgen op het aantal doorverwijzingen naar jeugdhulp vanuit huisartsen.

In 2024 wordt bovendien een geactualiseerde visie op het sociaal domein aan de raad voorgelegd.

8. Minder noodzaak om duurdere zorgvoorzieningen in te zetten

De gemeente is verantwoordelijk voor de ondersteuning van inwoners die minder zelfredzaam zijn. De zorg die een inwoner ontvangt is maatwerk. Vanwege de financiële beheersbaarheid kiezen we waar mogelijk voor de goedkoopste adequate oplossing: lichtere producten jeugdzorg en Wmo waar het kan of direct voor zwaardere hulp waar het moet.

We bieden ook in 2024 hulp in combinatie met (pilots) vroegsignalering, voorlichting, preventie en wijkgericht werken. Voorbeelden zijn Join Us voor jongeren, Kansrijke start, preventief groepsaanbod en respijtzorg voor mantelzorgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maximale ondersteuning naar werk/dagbesteding

9. Betere ondersteuning van inwoners door in te zetten op doelgroepgerichte begeleidingsmethoden

Met inzet van doelgroepgerichte begeleidingsmethoden helpen we inwoners met een uitkering op basis van de Participatiewet naar werk of participatie. Waar nodig zetten we voorzieningen in zoals werken met loonkosten-subsidie, beschut werk en gespecialiseerde re-integratieondersteuning. Samen met de werk- en activeringspartners in het CMD werken de Dienst Dommelvallei en de WSD ook in 2024 samen in het kader van het Lokaal Plan. We blijven met de aanpak werkdiagnose 'Aanzet' met inzet van werk de ondersteuningsbehoefte in beeld brengen. Om structureel meer aandacht te hebben voor de langdurig bijstandsontvangers, continueren we de inzet van een participatieconsulent. Hieraan zijn kosten verbonden die we hebben opgenomen onder kleine aanpassingen. Bezien wordt of de kosten kunnen worden gedekt uit het WSD-dividend.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergunninghouders kunnen zich zelfstandig redden in de (Nuenense) samenleving

10. Betere ondersteuning van vergunninghouders bij hun inburgering

De Dienst Dommelvallei voert voor onze gemeente de taken op grond van de Wet Inburgering (Wi2021) uit. Het betreft beleid, coördinatie en uitvoering. Daarnaast ondersteunt de dienst ook vergunninghouders die onder de oude inburgeringswet vallen. Samen zetten we op basis van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) met maatschappelijke partners in op een zelfstandige deelname van alle vergunninghouders in de gemeente. Aan de hand van de brede intake worden inburgeringsplichtige nieuwkomers begeleid bij hun inburgering.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl

11. Lager percentage inwoners met overgewicht, roken, drankgebruik en/of andere verslavingen

We zetten in op een gezonde leefomgeving. Voor jongeren organiseren we preventieve activiteiten en nemen we deel aan het project Denormalisering Drugsgebruik (SKIP die trip, veiligheidsregio). We stimuleren een rookvrije omgeving bij onderwijsgebouwen en sportvoorzieningen. We houden toezicht op het verstrekken van alcohol aan jongeren onder 18 jaar door handhaving. Het jongerenwerk bespreekt waar mogelijk de gevolgen van middelengebruik met jongeren.

In 2023 zijn we gestart met het opzetten van het programma 'Eén tegen eenzaamheid'. We intensiveren deze aanpak in 2024. Door eenzaamheid tegen te gaan, wordt middelengebruik mogelijk teruggedrongen.

Vanaf 2014 is iedere gemeente verplicht een preventie- en handavingsplan alcohol (PHA) te hebben. De looptijd van het huidige plan is verlopen, vandaar dat we het plan in 2024 actualiseren. Het plan biedt de mogelijkheid om preventie en handhaving dicht bij elkaar te brengen met een gezamenlijke missie, namelijk het voorkomen van alcohol gerelateerde schade met name bij jongeren.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Absoluut verzuim (5-18 jaar)	% van het aantal leerplichtigen	0,56	0,2	0,5
Relatief verzuim (5-18 jaar) *	aantal per 1.000 leerplichtigen	0,75	0,5	0,75
Jongeren met jeugdhulp*	% van het aantal jongeren (0-18 jaar)	11,5	13	12
Verwijzingen jeugdzorg via CMD**	% verwijzingen jeugdzorg via CMD ten opzichte van alle verwijzingen jeugdzorg	49	45	40
Kosten jeugdzorg per kind**	kosten jeugdzorg per kind	--	6.633	7.000
Meldingen overlast jeugd**	aantal politieregistratie van meldingen waarbij geklaagd wordt over de jeugd per 10.000 inwoners	--	13,5	12
Jongeren met jeugdreclassering*	% van het aantal jongeren (12-23 jaar)	0	0,06	0
Jongeren met jeugdbescherming*	% van het aantal jongeren (0-18 jaar)	0,004	0,005	0,005
Vroegtijdige schoolverlaters zonder kwalificatie (VSV-ers)*	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,5	1,5	1,5
Jongeren met delict voor rechter (12-21 jaar)*	% van het aantal jongeren (12-21 jaar)		1	1
Kinderen in uitkeringsgezin*	% van het aantal jongeren (0-18 jaar)	4	4	3
Jeugdwerkeloosheid*	% van het aantal jongeren (16-22 jaar)	1	1	1
Bijstandsuitkeringen*	aantal per 1.000 inwoners (vanaf 18 jaar)	23	18	13
Uitstroom Participatiewet**	aantal inwoners dat niet langer gebruik maakt van een uitkering op grond van Participatiewet	--	97	80
Lopende re-integratievoorzieningen*	aantal per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	7,6	8	9
Dagbesteding**	aantal inwoners in niet-arbeidsmatige dagbesteding vanuit Wmo		178	178
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement *	aantal per 1.000 inwoners	49	54	50
Wmo-woningaanpassingen**	aantal woningaanpassingen in kader van Wmo		87	90
Wmo: andere oplossingen t.o.v. doorverwijzingen naar maatwerkarrangement**	% van verzoeken om Wmo-voorziening waarin voorzien kan worden door eigen netwerk, door medewerker CMD en/of algemene voorziening versus aantal doorverwijzingen		31	31
Mantelzorgers	aantal geregistreerde mantelzorgers bij de gemeente	710	750	800
Overgewicht**	% inwoners met overgewicht (BMI>25)	--	47,6	47,6
Alcohol gebruik jongeren**	ooit alcohol gedronken (klas 2 en 4 VO)	--	40	40
Middelen gebruik jongeren**	% jongeren dat ooit soft drugs heeft gebruikt (klas 2 en 4 VO)	--	11	12
Middelen gebruik jongeren**	% jongeren dat ooit hard drugs heeft gebruikt (klas 2 en 4 VO)	--	1	1
Inburgeringstrajecten *	aantallen persoonlijke ontwikkelingsplannen in het kader van de Wet Inburgering	32	14	66
Taakstelling huisvesting vergunninghouders	% realisatie versus taakstelling	160	100	100
Taakstelling huisvesting vergunninghouders	absolute aantal gerealiseerd c.q. begroot	53	30	66

* verplichte indicator op grond van BBV

** in 2023 voor het eerst opgenomen

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

De Dienst Dommelvallei voert gemeentelijke taken uit met betrekking tot de Participatiewet, de Wet Inburgering en het minimabeleid, samen met de ketenpartners, zoals de WSD en het CMD. De verwachting is dat de Participatiewet de komende jaren sterk zal wijzigen. Wij willen hierop anticiperen. Daarom nemen wij deel aan de volgende (doelgroep)projecten:

- aanpak vergunninghouders door brede intake;
- ondersteuning via de Diagnose en Werkmethode AanZet;
- ondersteuning van inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt met project Kansen;
- werkwarenhuis 't Goed Nuenen.

Werkvoorzieningsschap de Dommel (WSD)

De WSD voert de verplichtingen uit de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uit voor werknemers uit de gemeente Nuenen. Daarnaast begeleidt de WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk. De basis voor 2024 vormt het door het bestuur vastgestelde koersdocument 'Gezamenlijk doorontwikkelen'. Op basis hiervan stellen de deelnemende gemeenten (regio Boxtel, inclusief Nuenen en Son en Breugel) lokale plannen op in samenwerking met de WSD. Het koersplan vormt het financiële kader voor de komende jaren. Bovendien ondersteunen de deelnemende gemeenten het ontwikkelen van een kennis- en expertisecentrum en het inzetten op plusdiensten bij de WSD.

In 2024 wordt de samenwerking tussen gemeente, WSD, Dienst Dommelvallei en lokale partners in het sociaal domein voortgezet en versterkt.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)

De GGD Brabant-Zuidoost streeft onder regie van de deelnemende gemeenten met preventie naar gezondheidswinst voor alle inwoners. De coronacrisis heeft de GGD Brabant-Zuidoost strategische uitdagingen voor de toekomst aangereikt: verkleinen van gezondheidsverschillen, bevorderen van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving, bevorderen van een mentaal gezonde samenleving en versterken van de acute zorgketen.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

De taakvelden bij het sociaal domein zijn met ingang van begrotingsjaar 2023 aangepast op landelijk voorschrift. Het gaat om een verfijning van de taakvelden om beter aan landelijke informatiebehoeften te voldoen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	86	97	126	126	126	126
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	916	881	961	961	961	961
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.644	4.229	3.991	3.942	3.913	3.829
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	488	442	327	327	327	327
6.3 Inkomensregelingen	6.379	6.462	6.147	6.147	6.147	6.147
6.4 WSW en beschut werk	1.379	1.336	1.472	1.467	1.469	1.468
6.5 Arbeidsparticipatie	623	713	742	742	742	742
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	996	988	1.309	1.309	1.309	1.309
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	1.855	2.003	2.238	1.974	1.974
6.71B Begeleiding (WMO)	0	970	980	980	980	980
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	345	355	355	355	355
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	335	345	345	345	345

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	3.202	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	875	876	587	500	492
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	2.030	2.031	2.031	2.031	2.031
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	55	56	56	56	56
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	202	270	270	270	270
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.838	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	765	820	820	820	820
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	15	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	127	112	112	112	112
6.74C Gesloten plaatsing	0	20	5	5	5	5
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	3	3	3	3	3
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	18	18	18	18	18
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	17	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	385	385	385	385	385
6.82B Jeugdreclassering	0	55	55	55	55	55
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	358	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	892	994	1.119	1.141	1.132	1.084
Totaal Lasten	22.818	24.198	24.508	24.422	24.035	23.894
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 3	0	707	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	300	76	76	76	76	76
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.669	414	460	460	444	373
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	121	110	110	110	110	110
6.3 Inkomensregelingen	4.255	5.011	4.973	4.973	4.973	4.973
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3	0	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	150	150	150	150	150
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	128	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	0	100	100	70	0
Totaal Baten	6.476	6.468	5.870	5.870	5.823	5.682
Saldo (baten +/- lasten)	-16.341	-17.730	-18.639	-18.552	-18.212	-18.212

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

3. Werk (Participatie), Zorg & Jeugd	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Stijging bijdrage GGD	-71.493	-73.150	-74.846	-97.251	Voor een deel bestaat deze stijging uit inflatie, dit deel brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Actualisatie budget participatie (WSW en beschut werk)	-81.306	-76.984	-79.121	-78.105	Oormerken vanuit algemene uitkering (zie programma 8).
Bijstellen budget participatie (WSW en beschut werk)	52.273	52.273	52.273	52.273	Het budget participatie (WSW en beschut werk) was te hoog begroot en kan naar beneden worden bijgesteld.
Actualisatie budgetten participatie werk & inkomen	28.788	28.788	28.788	28.788	Het budget werk en inkomen was te hoog begroot en kan naar beneden worden bijgesteld.
Brede SPUK Welzijn 2024-2026 - uitgaven	187.600	187.600	141.300	0	In 2024 tot en met 2026 ontvangen we rijksmiddelen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze middelen worden in de komende jaren ingezet voor breed preventief aanbod, dit verloopt budgettair neutraal.
Brede SPUK Welzijn 2024-2026 - rijksbijdrage	187.600	187.600	141.300	0	In 2024 tot en met 2026 ontvangen we rijksmiddelen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
Stijging kosten leerlingvervoer na aanbesteding	-61.000	-61.000	-61.000	-61.000	Deze stijging brengen we ten laste van de stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Ophogen Wmo-budget vanwege stijgingen in uitgaven woonvoorzieningen	125.000	125.000	125.000	125.000	- Het aantal woningaanpassingen neemt toe en de bouwkosten stijgen. Het primaat van verhuizen is nauwelijks toepasbaar in de huidige huizenmarkt. Dit bedrag brengen we ten laste van de stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Ophogen Wmo-budget vanwege verwachte indexatie Huishoudelijke Verzorging	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000	Deze stijging wordt veroorzaakt door inflatie als gevolg van verwachte cao-ontwikkelingen. Het bedrag brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Indexatie jeugdhulpproducten	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000	Per 2024 is een andere wijze van indexeren vastgesteld voor alle producten die zijn ingekocht door Een 10 voor de jeugd. Dit bedrag brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Indexatie subsidie LEVgroep	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000	Deze stijging wordt veroorzaakt door inflatie als gevolg van cao-ontwikkelingen. Het bedrag brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Pilot jeugdhulp op basisscholen	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000	We zetten deze pilot de komende jaren voort.
Wmo abonnementstarief / eigen bijdrage	0	-234.798	29.074	29.538	Vanuit algemene uitkering (zie programma 8).
Taakstelling jeugdzorg (Hervormingsagenda)	0	288.614	376.238	384.515	Vanuit algemene uitkering (zie programma 8).
Subsidie LEVgroep bestaand beleid	167.000	167.000	167.000	167.000	- Betreft grotendeels inflatie, dit brengen we ten laste van stelpost inflatie (budgettair neutraal), zie programma 8.
Verhoging subsidie Taal en integratie inburgeraars	-87.840	-87.840	-87.840	-87.840	We verwachten meer middelen nodig te hebben om aan onze wettelijke taken te kunnen voldoen.
Verhoging subsidie Welzijn en CMD volwassenen en jeugd	-90.264	-90.264	-90.264	-90.264	Het Wmo-loket vangt vragen af door te verwijzen naar voorliggende voorzieningen. Het aantal vragen bij het Wmo-loket neemt toe en vragen worden complexer. Hierdoor ontstaat een wachtlijst en dit kan leiden tot meer (duurdere) Wmo indicaties. De capaciteit is in 2023 tijdelijk verhoogd met 28 uur, we zetten deze uitbreiding voort.
Verlaging subsidie ivm stoppen "Leren met LEV"	36.000	36.000	36.000	36.000	Leren met LEV zijn trainingen en workshops voor alle inwoners van de gemeente. Dit product nemen we niet meer af met ingang van 2024.
Formatie-uitbreiding data-analist sociaal domein	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen".
Pilot wijkgericht werken	100.000				Keuze o.b.v. Kadernota om tot een sluitende begroting te komen. Zie ook "Wat gaan we daarvoor doen" doelstelling 4.
Kleine aanpassingen < € 25.000	108.000	108.000	-98.000	-85.800	
Totaal programma 3	940.842	984.361	626.698	627.146	

Programma 4. Verenigingen & Accommodaties

Portefeuillehouder(s)

S. Löwik

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Hoogwaardig voorzieningsniveau passend bij schaalgrootte van Nuenen	1. Meer afstemming van vraag en aanbod m.b.t. gemeentelijke accommodaties 2. Transparantere afspraken met exploitanten en/of gebruikers van gemeentelijke accommodaties 3. Gemeentelijk vastgoed duurzamer maken
Onderwijshuisvesting basisscholen afgestemd op leerlingenprognose	4. Voldoende vierkante meters voor onderwijshuisvesting basisscholen 5. Voldoende faciliteiten voor bewegingsonderwijs basisscholen
Bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl	6. Meer bekendheid geven aan en stimuleren van beter gebruik van sport-, spel- en vrijetijdsvoorzieningen

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Meerjarenspreidingsplan onderwijshuisvesting 2015	2015 - 2035	juli 2015	Vaststelling Integraal Huisvestingsplan in 2024
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Nuenen, Gerwen en Nederwetten 2021	onbepaald	september 2021	onbepaald
Algemene Subsidieverordening	vanaf 2017	mei 2016	onbepaald
Nota Accommodatiebeleid	vanaf 2017	september 2017	onbepaald
Nota vrijwilligersbeleid 2020-2026	2020 - 2026	november 2020	2026
Nota jeugdbeleid 2021 - 2024	2021 - 2024	april 2021	2025
Nota Duurzaamheid	2019 - 2023	december 2019	2024
Transitievisie Warmte voor de gemeente Nuenen	2021 e.v.	september 2021	2026
Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Metropoolregio Eindhoven	2022 e.v.	december 2021	onbepaald

Wat gaan we daarvoor doen?

Hoogwaardig voorzieningsniveau passend bij schaalgrootte van Nuenen

1. Meer afstemming van vraag en aanbod m.b.t. gemeentelijke accommodaties

In 2024 renoveren en verduurzamen we de Hongerman en het dorps huis in Gerwen. Het Klooster transformeren, renoveren en verduurzamen we. We voeren hiermee de raadsbesluiten uit, zodat deze accommodaties weer aansluiten op de eisen en wensen van deze tijd.

Er is een bedrag in de begroting opgenomen voor tijdelijke huisvesting van gebruikers van het Klooster. In programma 7 is hiervoor een bedrag opgenomen verspreid over 2024 tot en met 2026.

2. Transparantere afspraken met exploitanten en/of gebruikers van gemeentelijke accommodaties

Eind 2023/begin 2024 leggen we een overzicht van gemeentelijke accommodaties aan de raad voor, zoals opgenomen in de raadsagenda.

In dit overzicht staan alle gebouwen waar de gemeente aan (mee)betaalt. Het geeft onder meer inzage in (gemeentelijke) kosten en eigendomsverhouding. Op basis van dit overzicht besluit de raad in 2024 of actualisatie van het accommodatiebeleid gewenst is.

3. Gemeentelijk vastgoed duurzamer maken

Bij de renovatie van de Hongerman, het Klooster en het dorps huis Gerwen voeren we verduurzamingsmaatregelen uit.

In juli 2023 heeft de raad de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed Nuenen vastgesteld. In 2024 werken we dit uit tot een technisch ontwerp met aanbestedingsstukken. Hiervoor is budget opgenomen in deze begroting. Aan de hand daarvan kijken we welke financiële middelen nodig zijn voor uitvoering van de verduurzaming. Hiervoor komen we nog bij de raad terug.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijshuisvesting basisscholen afgestemd op leerlingenprognose

4. Voldoende vierkante meters voor onderwijshuisvesting basisscholen

Op grond van de leerlingenprognose verwachten we een toename van het aantal leerlingen. De groei betreft de hele gemeente, maar is geconcentreerd in Nuenen-West en Nuenen-Noord. Naast uitbreiding van basisschool Het Mooiste Blauw is meer huisvesting voor het basisonderwijs noodzakelijk.

In het Integraal Huisvestingsplan dat we in 2024 aan de raad voorleggen wordt de verwachte uitbreiding meegenomen. Hierbij wordt ook gekeken naar het voortgezet onderwijs en kinderopvang. Als gevolg van de regionale 'schaalsprong' neemt het aantal leerlingen in de gehele regio flink toe. Dit kan leiden tot andere leerlingstromen dan we tot nu toe zagen.

5. Voldoende faciliteiten voor bewegingsonderwijs basisscholen

Na de renovatie van de Hongerman beschikt de kern Nuenen over zes zalen/zaaldelen voor bewegingsonderwijs. Dit is inclusief de gymzaal aan de Mgr. Cuytenlaan, die op termijn wordt gesloopt. Basisscholen moeten twee maal 45 minuten bewegingsonderwijs geven. De leerlingen van de groepen 1 en 2 (soms ook 3) maken gebruik van de speelzaal in de schoolgebouwen zelf. Doordat het leerlingenaantal stijgt, neemt ook de behoefte aan ruimte voor bewegingsonderwijs toe. Daarnaast huurt het voortgezet onderwijs, het Nuenens College, ook gemeentelijke sportzalen. De behoefte van het Nuenens College is drie zaaldelen. We verwachten in de toekomst onvoldoende ruimte beschikbaar te hebben voor bewegingsonderwijs.

In 2024 informeren we de raad over de uitkomsten van het behoefte- en locatie onderzoek waarom is verzocht in de raadsagenda en waar de raad in juni 2023 toe heeft besloten. Op grond hiervan kan de raad besluiten of, waar en wanneer uitbreiding plaatsvindt. Hiervoor is € 10.000 extra budget voor 2024 opgenomen in de begroting bij 'kleine aanpassingen'.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl

6. Meer bekendheid geven aan en stimuleren van beter gebruik van sport-, spel- en vrijetijdsvoorzieningen

We geven voorlichting en informatie over de voorzieningen en activiteiten die in de gemeente plaatsvinden. Dit doen we onder meer door de inzet van de combinatiefunctionaris. Op grond van het lokaal jeugdbeleid stimuleren we het gebruik van reguliere voorzieningen door alle jeugdigen.

In 2022 is het Nuenens Preventieakkoord gesloten. De aanpak van roken, overgewicht en overmatig alcoholgebruik zijn daarbij centrale thema's. In 2024 ligt de focus op het rookvrij maken van verenigingen en sportterreinen.

In 2023 is het Lokaal Sportakkoord 2.0 gesloten. De rijksmiddelen, opgenomen in de GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord), zetten we in 2024 in op een breder aanbod van sportactiviteiten. Het budget voor de buurtsportcoach maakt hier deel van uit.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Duurzaam gemeentelijke vastgoed**	aantal gemeentelijke gebouwen verduurzaamd volgens BENG	--	0	2
Onderwijshuisvesting basisscholen **	De onderwijshuisvesting sluit aan op het aantal leerlingen volgens de berekeningswijze van de verordening onderwijshuisvesting.	--	ja	ja
	De gemeente beschikt over voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs om te voldoen aan de wettelijke verplichting.	--	ja	ja

Beweegt voldoende**	% inwoners van 19 jaar en ouder dat wekelijks sport	--	56	56
---------------------	---	----	----	----

** in 2023 voor het eerst opgenomen

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	1.289	1.351	1.312	1.359	1.247	1.245
5.1 Sportbeleid en activering	262	243	196	196	180	82
5.2 Sportaccommodaties	1.197	1.036	1.167	1.213	1.561	1.556
5.6 Media	468	460	460	460	460	460
Totaal Lasten	3.215	3.089	3.135	3.227	3.448	3.342
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 4	41	34	14	14	39	39
4.2 Onderwijshuisvesting	202	193	75	75	75	75
5.1 Sportbeleid en activering	91	0	115	115	98	0
5.2 Sportaccommodaties	265	195	195	195	195	195
Totaal Baten	599	422	399	399	407	309
Saldo (baten +/- lasten)	-2.616	-2.667	-2.736	-2.828	-3.040	-3.033

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

4. Verenigingen & accommodaties	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Overheveling buurtsportcoach algemene uitkering naar Brede SPUK welzijn	80.366	80.366	80.366	80.366	Vanuit algemene uitkering (zie programma 8)
Brede SPUK welzijn (sport) 2024-2026 uitgaven	-114.826	-114.826	-98.451	-	0 In 2024 tot en met 2026 ontvangen we rijksmiddelen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze middelen worden uitgegeven aan preventief aanbod, dit verloopt budgettair neutraal.
Brede SPUK welzijn (sport) 2024-2026 rijksbijdrage	114.826	114.826	98.451	-	0 In 2024 tot en met 2026 ontvangen we rijksmiddelen voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
Indexatie huren De Dassenburcht en De Koppel	-38.000	-38.000	-	38.000	- De huur van Helpt Elkander is geïndexeerd. We brengen dit ten laste van de stelpost inflatie, zie programma 8.
Kleine aanpassingen < € 25.000	-85.400	-88.460	-	-	
			67.500	75.000	
Totaal programma 4	-43.034	-46.094	25.134	32.634	

Programma 5. Wonen & Leefomgeving

Portefeuillehouder(s)

P. Kok en S. Löwik

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Passende huisvesting voor onze inwoners, waaronder jongeren, ouderen en specifieke doelgroepen waaronder Sinti en zorgbehoevenden	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meer nieuwe woningen voor de lokale vraag (voor o.a. jongeren, ouderen, Sinti en zorgbehoevenden) 2. Meer sociale huurwoningen 3. Meer woningen voor bijzondere doelgroepen die een vorm van zorg nodig hebben 4. Betere woonomstandigheden op de woonwagenlocaties Kremersbos en Bosweg
Zo energiezuinig en duurzaam mogelijke (bestaande) woningvoorraad, zodat inwoners zo lang mogelijk en comfortabel in Nuenen kunnen blijven wonen	<ol style="list-style-type: none"> 5. Meer duurzame bestaande woningen (o.a. energiezuiniger maken van bestaande woningen) 6. Meer levensloopbestendig woningen (bestaande en nieuwe)
Nuenen behouden en ontwikkelen als leefbare woongemeente waarbij geen afbreuk of waarbij een bijdrage wordt geleverd aan onze kernkwaliteiten (groen, dorps, rustig en gezellig)	<ol style="list-style-type: none"> 7. Beter benutten van transformatie- en inbreidingskansen binnen de kernen Nuenen, Gerwen, Nederwetten en buurtschap Eeneind (vanuit kernkwaliteiten) 8. Meer investeren om de leefbaarheid in de kerkdorpen voor de toekomst te behouden 9. Het erfgoed in het centrum van Nuenen beter beleefbaar maken

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld door de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Programma Wonen 2020-2030	2020-2030	juli 2020	onbepaald
Visie op Wonen Stedelijk Gebied Eindhoven	2019 e.v.	juli 2019	onbepaald
Afsprakenkader Wonen Stedelijk Gebied Eindhoven 2022	2022 e.v.	februari 2022	onbepaald
Programma woonwagenlocaties	2018-2022	november 2017	onbepaald
Nota grondbeleid	2019 e.v.	juli 2019	onbepaald
Landschapsstudie en toolbox buitengebied	2020 e.v.	26 mei 2020 (door college)	onbepaald
Bouwen in het Buitengebied van Nuenen, Richtlijn voor Ruimte voor Ruimte-initiatieven in bebouwingsconcentraties	2022 e.v.	29 september 2022	onbepaald
Omgevingsvisie Nuenen	2021 e.v.	september 2021	onbepaald
Vlekkenplan + Centrum Nuenen	2023 e.v.	september 2023	n.v.t.
Nota Duurzaamheid	2019-2023	december 2019	2024
Transitievisie Warmte voor de gemeente Nuenen	2021 e.v.	september 2021	2026
Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Metropoolregio Eindhoven	2022 e.v.	december 2021	onbepaald

Wat gaan we daarvoor doen?

Passende huisvesting voor onze inwoners, waaronder jongeren, ouderen en specifieke doelgroepen waaronder Sinti en zorgbehoevenden

1. Meer nieuwe woningen voor de lokale vraag (voor o.a. jongeren, ouderen, Sinti en zorgbehoevenden)

De bestemmingsplannen voor woon- en zorgproject Wederikdreef, woningbouw Hoekstraat-Eikelkampen en de Mijlpaal zijn vastgesteld en de ontwikkelaars kunnen starten met de realisatiefase (voor zover eventuele nog lopende juridische procedures dat niet in de weg staat). Deze plannen voorzien in de bouw van 67 woningen en 23 zorgwoningen. In 2024 verwachten we dat Helpt Elkander de planologische procedures voor de projecten Vinkenhofjes, Lyndakkers en Oranjebuurt heeft opgestart en de raad een hierover een besluit kan nemen. Deze projecten voorzien in de toevoeging van 82 woningen aan de voorraad van sociale huurwoningen. Het gaat om woningen voor jongeren, ouderen en de zorgbehoevenden. Verder staat in 2024 de planologische procedure van het project Pastoor Aldenhuijsenstraat op de planning. Dit project gaat uit van de realisatie van 33 zorgappartementen.

Voor Nuenen West moeten we nog invulling geven aan het realiseren van 60 sociale koopwoningen, die bedoeld zijn voor de starters. In 2024 willen we hiervoor nadere afspraken maken met de ontwikkelaar.

Helpt Elkander is bezig met planvorming voor het realiseren van extra woonruimte (in totaal 6 standplaatsen) voor de Sinti aan de Mieke Sandershof en hoopt daar in 2024 nader invulling aan te geven.

2. Meer sociale huurwoningen

In 2024 doorlopen we de planologische procedures voor verschillende sociale huurwoningprojecten waarmee er 82 woningen kunnen worden toegevoegd aan de sociale huurvoorraad. Het project Vinkenhofjes van Helpt Elkander draagt hier in hoge mate aan bij. Het is de bedoeling om het huidige aantal sociale woningen aan de Vinkenhofjes te verdubbelen. Naar verwachting start Helpt Elkander in 2024 met de bouw van 18 sociale woningen van het project Wederikdreef.

Daarnaast hanteren wij, zoals als opgenomen in de raadsagenda, bij nieuwe woningbouwplannen het uitgangspunt dat minimaal 30 procent van de te bouwen woningen valt binnen de sociale prijsklasse. Dit uitgangspunt wordt ook meegenomen in de Nota van uitgangspunten voor de Kloostertuin die we nog in 2023 ter besluitvorming willen voorleggen aan de raad.

Tot slot verkennen wij samen met Helpt Elkander en Wooninc. of er binnen Nuenen meer mogelijkheden zijn om meer sociale huurwoningen toe te voegen om zo te kunnen voldoen aan de afspraak uit het programma Wonen 2020-2030, namelijk het toevoegen van 325 sociale huurwoningen naar 2030 toe.

3. Meer woningen voor bijzondere doelgroepen die een vorm van zorg nodig hebben

Het project Wederikdreef voorziet in de bouw van 23 woningen voor mensen met een verstandelijke beperking. Het project Pastoor Aldenhuijsenstraat voorziet in de bouw van 33 zorgappartementen. Voor dit plan verwachten we in 2024 de planologische procedure op te starten.

In 2023 is gewerkt aan het opstellen van een Woonzorgvisie waar in het raadsprogramma om is gevraagd. De verwachting is dat deze Woonzorgvisie in 2e kwartaal 2024 ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd. Aan deze Woonzorgvisie wordt een uitvoeringsprogramma gekoppeld, zodat duidelijk wordt welke stappen moeten worden ondernomen om invulling te geven aan de benoemde ambities in de visie. Het opstellen van het uitvoeringsprogramma pakken we in 2024 op. De Woonzorgvisie draagt tevens bij aan doelstellingen in programma 3 van deze begroting.

4. Betere woonomstandigheden op de woonwagenlocaties Kremersbos en Bosweg

In 2022 zijn de due diligence rapportages opgeleverd voor Kremersbos en Bosweg. Op basis hiervan heeft de gemeente samen met Helpt Elkander, in het bestuurlijk overleg van 1 september 2022, afgesproken dat de locaties niet meer over gaan van de gemeente naar Helpt Elkander. We nemen nu zelf de herontwikkeling van deze locaties gefaseerd ter hand. Waarbij we inzetten op een nieuwe samenwerking met een of meerdere andere woningbouwcorporaties en de eerdere afspraken met Helpt Elkander verder afhechten.

We gaan starten met de locatie Bosweg en op termijn volgt de locatie Kremersbos. Daarnaast is het procesplan Sinti opgesteld, waarin een integrale aanpak is opgenomen voor de diverse Sinti-vraagstukken. Om de verbinding met de uitvoering van de integrale aanpak te verstevigen, willen we een medewerker verwerven die zich specifiek met de Sinti gaat bezighouden. Hiervoor hebben we budget opgenomen in deze begroting.

We voeren op dit moment geen actief handhavingsbeleid op de punten uit het due diligence rapport, maar zetten primair in op een participatief traject met de bewoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Zo energiezuinig en duurzaam mogelijke (bestaande) woningvoorraad, zodat inwoners zo lang mogelijk en comfortabel mogelijk in Nuenen kunnen blijven wonen

5. Meer duurzame bestaande woningen (o.a. energiezuiniger maken van bestaande woningen)

In 2024 willen we werk maken van het isoleren van bestaande woningen, waarbij we de bewoners van de woningen met energielabels D-G extra willen stimuleren hun woning te isoleren. Enerzijds door deelname aan het project Groene Zone Isoleren en anderzijds door middel van een subsidieregeling met rijks gelden. Naast het verbeteren van het wooncomfort draagt dit ook bij aan CO2-reductie en zorgt dit voor minder energieverbruik door bewoners. Daarnaast helpt dit ons ook om de klimaatdoelen van 2030 te behalen waarmee we ook invulling geven aan de RES 1.0. Ook de No-regretmaatregelen blijven we onder de aandacht brengen bij onze inwoners en ondernemers om de duurzame opwek van energie te stimuleren. Een aandachtspunt bij het isoleren van woningen is het opstellen van een Soorten managementplan. Doel van plan is bescherming van vogels en vleermuizen in spouwmuur.

Ook geven we verdere uitvoering aan de wijkuitvoeringsplannen die zijn opgesteld in het kader van de Transitievisie Warmte.

Tot slot blijven we in 2024 ook de Stimuleringslening inzetten, zodat particuliere woningeigenaren geld kunnen lenen om hun woning te verduurzamen.

In de nota Duurzaamheid, die we in 2024 willen actualiseren, wordt onder andere aandacht besteed aan het verduurzamen van bestaande woningen.

Vanuit het Rijk ontvangen we klimaatgelden die we inzetten voor allerlei maatregelen in het kader van de energietransitie, onder andere voor het stimuleren van het verduurzamen van bestaande woningen. Hiervoor zijn gelden opgenomen in programma 6.

6. Meer levensloopbestendig woningen (bestaande en nieuwe)

De verwachting is dat we in 2e kwartaal 2024 de Woonzorgvisie, waar in de raadsagenda om is gevraagd, ter besluitvorming kunnen voorleggen aan de raad. Verder gaan we in 2024 invulling geven aan het uitvoeringsprogramma dat na vaststelling van de Woonzorgvisie wordt opgesteld. In dit uitvoeringsprogramma wordt verkend wat aanvullende maatregelen kunnen zijn om de realisatie van levensloopbestendige woningen te stimuleren.

In de tussentijd blijven we inzetten op het instrument Stimuleringslening. Met de Stimuleringslening kunnen woningeigenaren geld lenen om hun woning levensloopbestendig te maken. Verder hebben we in de gemeente Nuenen een beleidsregel Meergeneratiewonen waarvan inwoners gebruik kunnen maken en die mogelijkheden biedt voor mantelzorg-woonvormen. Daarnaast is levensloopbestendigheid, in lijn met het programma Wonen 2020-2030, een voorwaarde bij nieuwbouwappartementen. Dit is terug te zien bij projecten als Wederikdreef, Vinkenhofjes, Mijlpaal etc.

Wat gaan we daarvoor doen?

Nuenen behouden en ontwikkelen als leefbare woongemeente waarbij geen afbreuk wordt gedaan of waarbij een bijdrage wordt geleverd aan onze kernkwaliteiten (groen, dorps, rustig en gezellig)

7. Beter benutten van transformatie- en inbreidingskansen binnen de kernen Nuenen, Gerwen, Nederwetten en buurtschap Eeneind

We verwachten in 2024 te kunnen starten met het doorvertalen van de Nota van uitgangspunten voor de Kloostertuin (die we nog in 2023 ter besluitvorming willen voorleggen aan de raad) in een omgevingsplan. Daarnaast verwachten we een begin te maken met het contracteren van marktpartijen. Dit sluit aan op de raadsagenda.

Ook verwachten we dat de initiatiefnemers van de projecten Wederikdreef en Hoekstraat-Eikelkampen gaan starten met de realisatie. Daarnaast staan in 2024 de planologische procedures voor projecten als Vinkenhofjes, Lyndakkers, Oranjebuurt en Pastoor Aldenhuijsenstraat op de planning. We hopen deze procedures positief te kunnen afronden, waarmee een belangrijk stap wordt gezet om tot realisatie te komen. Deze projecten leveren een bijdrage aan het beter benutten van inbreidingskansen.

In 2024 werken we de ambities die de raad in de omgevingsvisie heeft vastgesteld uit in omgevingsprogramma's. Het opstellen van omgevingsprogramma's is nieuw, omvangrijk en komt tot stand met participatie vanuit de samenleving en inbreng vanuit vakdisciplines uit zowel het ruimtelijke als het sociale domein. Om die reden starten we in eerste instantie met twee omgevingsprogramma's: voor het centrum en het landelijk gebied. Dit vraagt middelen voor extern advies en extra ambtelijke capaciteit.

Met het opstellen van omgevingsprogramma's willen we toekomstige ruimtelijke initiatieven meer integraal inkaderen, initiatiefnemers inspireren en planologische procedures bespoedigen. De nog vast te stellen Bouwgids wordt gebruikt als inspiratiebron en toetsingskader voor ruimtelijke initiatieven bij het opstellen van de omgevingsprogramma's.

Vanaf 2024 starten we met de voorbereiding van het gebiedsdekkend omgevingsplan dat in 2029 klaar moet zijn. Het opstellen van een omgevingsplan is een omvangrijke en ingewikkelde klus. Er moeten zeer veel (bestaande) regels worden omgezet. De bestaande bestemmingsplannen worden geïntegreerd met regels vanuit bijvoorbeeld milieu, de APV en de erfgoedverordening. Daarnaast moeten deze regels op een goede manier ontsloten worden in het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het opstellen van het omgevingsplan is verplicht vanuit de Omgevingswet die per 1 januari 2024 inwerking treedt. In de begroting hebben we budget opgenomen voor het opstellen van het omgevingsplan.

8. Meer investeren om de leefbaarheid in de kerkdorpen voor de toekomst te behouden

In de eerste helft van 2024 leggen we de resultaten van het onderzoek naar de kansen voor woningbouw in Gerwen en Nederwetten voor aan de beide dorpsraden en vervolgens aan de raad. Hiermee verwachten we toekomstige ruimtelijke initiatieven beter in te kaderen, initiatiefnemers te inspireren en planologische procedures te bespoedigen. Daarmee geven we tevens invulling aan raadsagenda, waarin is aangegeven dat het realiseren van woningbouw in Gerwen en Nederwetten de hoogste prioriteit heeft.

9. Het erfgoed in het centrum van Nuenen beter beleefbaar maken

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de gemeente verplicht om bij haar afwegingen aandacht te schenken aan erfgoed. Het gaat hierbij om archeologie, het gebouwde erfgoed en de historische landschappen. We willen in 2024 uitvoering geven aan de nog in 2023 vast te stellen Erfgoednota 'Bouwstenen voor de toekomst.' Daarvoor breiden we de formatie uit.

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

In 2023 is in de regio de Woondeal Zuidoost-Brabant ondertekend door het Rijk, de Provincie, woningcorporaties en de MRE-gemeenten. Op MRE niveau wordt regie gevoerd op het uitvoeren van deze Woondeal. Zo wordt er in 2024 gewerkt aan een regionale programmering en prioritering van de woningbouwopgave. Daarnaast wordt er op woningbouw een versnellingssteam ingezet. Tot slot wordt de voortgang van de woningbouwopgave op MRE niveau gemonitord.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Nieuwbouw woningen *	aantal per 1.000 woningen	14	6	5
Realisatie nieuwbouw woningen**	aantal nieuwbouwwoningen dat gereed is gemeld		62	50
Sociale huurwoningen	totaal aantal (doel: 1.963 in 2030)	1.653	1.660	1680
Sociale huurwoningen voor jongeren tot 23 jaar**	aantal huurwoningen voor jongeren tot 23 jaar (doel: minimaal 84 in 2030)		84	84
Woningen in een intramurale zorgsetting**	toename aantal woning in intramurale zorgsetting vanaf 2020 (doel: 46 extra woningen in 2030)		0	0
Woonruimte voor uitstroom vanuit beschermd wonen**	toename aantal woonruimten voor beschermd wonen vanaf 2020		0	2
Woonruimte/standplaatsen voor Sinti**	toename aantal woonruimten/standplaatsen voor Sinti vanaf 2020 (doel: 43 extra woonruimten/standplaatsen in 2030)		4	2
Woonruimte voor arbeidsmigranten**	toename aantal woonruimten voor arbeidsmigranten vanaf 2020 (doel: minimaal 140 extra woonruimten in 2030)		0	0

Realisatie sociale koopwoningen**	aantal nieuwe sociale koopwoningen dat gereed is gemeld vanaf 2020 (doel: 400 extra sociale koopwoningen in 2030)		11	15
Gemiddelde inschrijvingsduur sociale huurwoningen**	gemiddelde inschrijvingsduur bij verhuring in jaren (doel: lager dan 7,3 in 2030)		nb	7,9
Slagingskans sociale huurwoning**	aantal verhuringen in sociale sector gedeeld door aantal actief woningzoekenden in sociale huursector in %(doel: slagingskans groter dan 1% in 2030)		nb	1,1
Levensloopbestendige woningen nabij voorzieningen**	aantal nieuwe levensloopbestendige woningen nabij voorzieningen(centrum, Kernkwartier) dat gereed is gemeld vanaf 2020 (doel: 150 extra levensbestendige woningen in 2030)		0	0
Duurzame woningvoorraad**	% woningen met label A of B ten opzichte van het totaal aantal woningen waarvoor een energielabel is afgegeven (doel: 60% in 2030)		58	60
Niet-duurzame woningvoorraad**	% woningen met label E of slechter ten opzichte van totaal aantal woningen waarvoor een energielabel is afgegeven (doel: 0% in 2030)		6	6
Duurzame woningvoorraad corporaties**	% woningen met label A ten opzichte van de totaal aantal woningen in eigendom van woningcorporaties (doel: 100% in 2030)		pm	48
Woningen met geregistreerde zonnepanelen**	aantal woningen met geregistreerde zonnepanelen ten opzichte van totaal aantal woningen		30	37

* Verplichte indicator op grond van BBV

** in 2023 voor het eerst opgenomen

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 5	2.835	231	175	175	175	175
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	204	170	238	238	238	238
7.5 Begraafplaatsen	181	243	246	261	260	260
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.320	1.177	1.158	1.158	1.158	1.158
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-2.095	6.999	7.027	29.089	5.082	5.103
8.3 Wonen en bouwen	1.330	2.725	1.942	1.741	1.757	2.164
Totaal Lasten	3.775	11.546	10.785	32.661	8.670	9.098
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 5	1.266	1.290	172	172	172	172
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	365	257	257	257	257	257
7.5 Begraafplaatsen	393	280	280	280	280	280
8.1 Ruimte en leefomgeving	177	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-498	6.533	7.202	29.264	5.257	5.278

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
8.3 Wonen en bouwen	1.751	958	757	753	752	752
Totaal Baten	3.454	9.318	8.667	30.724	6.717	6.738
Saldo (baten -/lasten)	-321	-2.228	-2.118	-1.937	-1.953	-2.359

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

5. Wonen & Leefomgeving	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Opstellen gebiedsdekkend omgevingsplan advieskosten	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	Ten opzichte van de Kadernota zijn de bedragen verlaagd. Daarnaast zetten we de bestemmingsreserve Omgevingswet in, zie hieronder. Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen".
Dekking kosten omgevingswet uit bestemmingsreserve omgevingswet	71.500	71.500	71.500	71.699	De bestemmingsreserve Omgevingswet bedraagt € 286.000, opgebouwd uit niet-bestede rijks gelden in voorgaande jaren. Voorgesteld wordt deze reserve als dekking in te zetten voor de uitgaven in de komende 4 jaar.
Opstellen omgevingsprogramma's advieskosten	100.000	100.000	100.000	100.000	- Ten opzichte van de Kadernota zijn de bedragen verlaagd. Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen".
Bijstelling budgetten omgevingswet (m.n. leges)	-76.400	-76.400	-76.514	-91.500	Lagere leges na invoering omgevingswet. Daartegenover ook iets lagere uitvoeringskosten.
Formatie-uitbreiding erfgoed	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen".
Formatie-uitbreiding Sinti	-84.000	-84.000	-84.000	-84.000	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen".
Herberekening grexen nav vaststelling grexen jaarrekening 2022	628.071	594.586	594.586	594.586	Verwerking van de bij jaarrekening 2022 vastgestelde grexen. Resultaat komt mede door dubbeltelling bij de apparaatskosten.
BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) / BRO	-27.341	-27.341	-27.341	-27.341	Gestegen kosten, brengen we ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling (programma 8).
Kleine aanpassingen < € 25.000	-60.902	-61.717	-61.339	-61.329	
Kapitaallasten agv aanpassingen investeringen:					
Huisvesting Sinti (Bosweg, Kremersbos) incl. actualisatie planning			120.000	206.540	- Investering kadernota, waarbij actualisatie planning is doorgevoerd (verschuiving naar 2027, oplevering 2026, eenmalig voordeel in 2026)
Totaal programma 5	240.928	206.628	326.892	-14.425	

Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer

Portefeuillehouder(s)

S. Löwik en P. Kok

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Nuenen behouden en ontwikkelen als leefbare woongemeente waarbij geen afbreuk wordt gedaan of waarbij een bijdrage wordt geleverd aan onze kernkwaliteiten (groen, dorps, rustig en gezellig).	1. Hogere kwaliteit van de (groene) woonomgeving
Robuuste en biodiverse groenstructuren	2. Hogere kwaliteit van onze natuurwaarden 3. Minder wateroverlast als gevolg van ernstige regenval op de plekken die daarvoor gevoelig zijn 4. Meer regenwater in het gebied bufferen onder meer om grondwaterstand positief te beïnvloeden 5. Verkeersveiliger woon- en leefomgeving 6. Meer ruimte voor spelen, bewegen en ontmoeten voor alle leeftijden 7. Betere bescherming van waardevolle groenstructuren
Borgen van de bereikbaarheid	8. Meer biodiversiteit 9. Meer middelen en capaciteit beschikbaar stellen om uitvoering te kunnen geven aan voorkeursvariant van de Bundelroutes
Bevorderen van een gezonde leefomgeving	10. Betere luchtkwaliteit en minder geluidshinder
Bewustwording van hergebruik van spullen	11. Meer stimuleren van afval scheiden en hergebruik

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsplan Openbare verlichting 2018-2027	2018 - 2027	juli 2017	eind 2027
Beheerplan Wegen 2022-2026	2022 - 2026	maart 2021	begin 2026
verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023	2019 - 2023	december 2018	eind 2025
Subsidieverordening afkoppelen hemelwater	2021 e.v.	december 2020	onbepaald
Verordening Ondergrondse Infrastructuur	2015 e.v.	februari 2015	onbepaald
Beleidsplan Spelen en bewegen	2017 - 2020	juli 2017	onbepaald
Groenbeheerplan	2020 - 2026	december 2019	eind 2026
Bomenbeleidsplan	2017 - 2031	februari 2017	eind 2031
Groenstructuurplan	2011 - 2020	november 2010	2024
Beheerplan gemeentebossen	2017 - 2022	mei 2017 (vastgesteld door het college)	eind 2023
Mobiliteitsvisie Nuenen, uit te werken in beleidsmodules	2018 e.v.	december 2017	onbepaald
Beleidsmodules per vervoerswijze (uitwerking Mobiliteitsvisie)	2019 e.v.	december 2019	onbepaald
Strategisch Meerjarenplan Blink 2018-2022	2018 - 2022	juni 2018	begin 2024
Afvalstoffenverordening Nuenen 2016	onbepaald	maart 2016	onbepaald
Beheerplan Civiele kunstwerken	2020 - 2024	februari 2020	2024
Nota bodembeheer en Nota bodembeheer PFAS	2021 e.v.	juli 2021	onbepaald
Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Metropoolregio Eindhoven	2022 e.v.	december 2021	onbepaald
Beleid grootschalige opwek zonne- en windenergie	2023	juni 2023	eind 2026
Beleid laadinfrastructuur	2024	-	eind 2027

Voorkeursalternatief studie (verkeers)leefbaarheid en bereikbaarheid Bundelroutes Nuenen	2021	november 2021	onbepaald
--	------	---------------	-----------

Wat gaan we daarvoor doen?

Nuenen behouden en ontwikkelen als leefbare woongemeente waarbij geen afbreuk wordt gedaan of waarbij een bijdrage wordt geleverd aan onze kernkwaliteiten (groen, dorps, rustig en gezellig).

1. Hogere kwaliteit van de (groene) woonomgeving

In 2024 gaan we zoveel mogelijk bomen vervangen als deze zijn gekapt. Gelet op de beschikbare budgetten en de kosten van het plaatsen van nieuwe bomen (inclusief ondergrondse voorzieningen), moeten we telkens opnieuw een afweging maken wat er wordt terug geplaatst. Daarbij hanteren we het principe: liever één boom op de goede locatie, dan 10 bomen die geen toekomst hebben. We willen blijven investeren in een groene woonomgeving, zoals we hebben opgenomen in onze omgevingsvisie. Daarvoor is het noodzakelijk om structureel extra budget op te nemen in de begroting.

Verder nemen we groenstructuren die vanuit cultuurhistorie en/of vanuit de ecologische verbindingfunctie waardevol zijn op in de omgevingsprogramma's en omgevingsplannen. Bij individuele planontwikkelingen zorgen we voor een geschikte inpassing passend bij de omgeving. Gelet op het stijgend aantal (bouw)plannen, gecombineerd met meer aandacht voor een groene woonomgeving, moeten we de formatie voor werkvoorbereiding groen uitbreiden. Hiervoor is budget opgenomen in deze begroting.

Ook op het gebied van energievoorziening werken we aan een veiliger en duurzamer Nuenen. We gaan daarvoor in 2024 en 2025 versneld de conventionele armaturen van de openbare verlichting vervangen door led-armaturen. Hiervoor is budget opgenomen in de begroting. Als gevolg van de versnelde vervanging kan het budget voor de reguliere vervanging vrij vallen.

2. Hogere kwaliteit van onze natuurwaarden

In 2024 gaan we als partner in Dommeldal uit de Verf werken met deelgebieden. De gemeente Nuenen is aan zet voor het deelgebied Dommelpark, omdat dit park in samenhang met de woonwijk Nuenen-West wordt ontwikkeld. Hiervoor moeten we eerst een grondruil met Staatsbosbeheer afronden. Daarna kan er in 2024 daadwerkelijk worden begonnen met het inrichten en verder beheren van het gebied. Daarnaast gaan we verder met actief informatie verstrekken over de Stimuleringsregeling Landschap, de ErvenPlus en het Groenontwikkelfonds Brabant, zodat Nuenense inwoners en ondernemers meer gebruik gaan maken van deze regelingen om natuurwaarden toe te voegen op percelen in hun eigendom.

3. Minder wateroverlast als gevolg van ernstige regenval op de plekken die daarvoor gevoelig zijn

In 2024 stellen we een Systeemoverzicht Stedelijk Water (SSW) op. Hierin worden knelpunten in het riool- en watersysteem inzichtelijk gemaakt. Het SSW vormt de basis voor het daarna op te stellen Water- en Rioleringsplan (WRP).

Verder bereiden we diverse maatregelen voor in het kader van klimaatadaptatie, zoals het aanleggen van regenwaterstructuren. Deze projecten worden in de jaren na 2024 uitgevoerd en de verwachting is dat deze gedekt kunnen worden uit de klimaatgelden die we van het Rijk ontvangen. De genoemde projecten sluiten aan bij bestaande of nog uit te voeren ruimtelijke ontwikkelingen.

4. Meer regenwater in het gebied bufferen onder meer om grondwaterstand positief te beïnvloeden

Bij projectontwikkelingen leggen we voorzieningen aan zoals infiltratieriolering of wadi's. Daarmee houden we water in het gebied vast, zodat het ter plekke kan infiltreren in de bodem. Ook bereiden we diverse projecten voor met klimaat adaptieve maatregelen die we willen dekken uit de klimaatmiddelen die we vanuit het Rijk ontvangen. In de nog te actualiseren nota Duurzaamheid is aandacht voor klimaatadaptatie. Voorgenoemde maatregelen houden water vast en zorgen voor een verhoging van de grondwaterstand.

Verder blijven we in 2024 het afkoppelen van verhard oppervlak stimuleren met een subsidieregeling. Zoals in het coalitieprogramma is opgenomen, is het ook voor bedrijven mogelijk gemaakt om hiervoor subsidie aan te vragen. Het afkoppelen ontlast de bestaande riolering en verkleint het risico op wateroverlast bij piekbuien. Als men kiest voor infiltratie van regenwater in de bodem, gaat dit bovendien verdroging tegen.

5. Verkeersveiliger woon- en leefomgeving

De aanpak van verkeersveiligheid krijgt op verschillende manieren aandacht. De richtlijnen Duurzaam Veilig zijn het leidende principe bij alle projecten, bij de inrichting van de openbare ruimte en het gebruik daarvan. De prioriteiten zijn vastgesteld in de Top 16 van objectief en subjectief onveilige situaties. Deze komt voort uit een inventarisatie van ongevallenstatistieken, meldingen/ klachten en signalen van onjuist gebruik. In 2024 richten we ons vooral op het uitvoeren van kleine, vraaggestuurde maatregelen, waar mogelijk in combinatie met andere werkzaamheden. Hiervoor is jaarlijks budget aanwezig in de begroting. Op iets langere termijn is in het kader van de Top 16 de reconstructie van de Brabantring in de begroting opgenomen. We gaan in 2024 ook aan de slag met het parkeerbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Robuuste en biodiverse groenstructuren

6. Meer ruimte voor spelen, bewegen en ontmoeten voor alle leeftijden

We leggen de bovenwijkse beweegvoorziening Lissevoort aan voor de doelgroep kinderen vanaf circa 12 jaar, zoals opgenomen in het coalitie- en collegeprogramma. Het plan voor deze locatie ontwikkelen we samen met inwoners via een participatietraject. Samen met inwoners wordt bepaald hoe de voorziening ingevuld gaat worden. In de begroting is rekening gehouden met een investering van € 160.000,-.

Ook geven we in 2024 verder uitvoering aan het beleidsplan Spelen en Bewegen in andere wijken, zoals in Eeneind.

7. Betere bescherming van waardevolle groenstructuren

In 2024 actualiseren we het groenstructuurplan en de lijst van waardevolle houtopstanden. Daarnaast gebruiken we het in de begroting opgenomen bedrag om bomen die aan het einde van hun levensduur zijn te vervangen door nieuwe bomen. Hiermee zorgen we voor een prettige leefomgeving met een robuuste groenstructuur. Ook maken we een koppeling met de omgevingsprogramma's, zodat we een goede borging creëren in het kader van wet- en regelgeving.

8. Meer biodiversiteit

In het coalitieprogramma is aandacht gevraagd voor het verhogen van de biodiversiteit in de gemeente. We stellen hiervoor in 2024 een beleidsplan op. Zodra we de visie en ambities hebben vastgesteld, koppelen we hieraan een uitvoeringsprogramma, met meetbare doelstellingen vanuit die visie en ambitie. Het uitvoeringsprogramma, inclusief benodigde (financiële) middelen, leggen we daarna voor aan de raad.

Ook in de in 2024 nog te actualiseren nota Duurzaamheid zal aandacht zijn voor biodiversiteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Borgen van de bereikbaarheid, behouden en waar mogelijk verbeteren van de leefbaarheid en verbeteren van de omgevingskwaliteit

9. Meer middelen en capaciteit beschikbaar stellen om uitvoering te kunnen geven aan de voorkeursvariant van de Bundelroutes

Vanaf 2024 geven we uitvoering aan het maatregelenpakket VKA Bundelroutes voor het verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid van Nuenen in de regio. Lokaal verbetert daardoor de bereikbaarheid voor autoverkeer, onder andere door een extra ontsluiting op de A270. Een geluidsscherm langs de A270 vermindert de geluidshinder. Daarnaast wordt ingezet op maatregelen om fietsgebruik optimaal te faciliteren, om zodoende de groei van autoverkeer te temperen. De maatregelen zorgen er ook voor dat de leefbaarheid (lucht en geluid) in de gemeente verbetert. Verder is de gemeente Nuenen kartrekker voor de tracéstudie snelfietsroute Gemert – Eindhoven. Dit onderzoek moet leiden tot een bestuursovereenkomst met buurgemeenten en provincie. De nadere uitwerking, voorbereiding en realisatie van dit tracé vinden plaats in het kader van het VKA Bundelroutes vanaf 2024.

De begroting bevat de middelen die nodig zijn om de komende 4 tot 5 jaar uitvoering te geven aan het maatregelenpakket VKA Bundelroutes. Deze bestaan uit de kosten voor realisatie en voorbereiding, inclusief ambtelijke inzet (18%).

In 2024 starten we met het opstellen van parkeerbeleid. Het parkeerbeleid moet er aan bijdragen dat, ondanks de forse woningbouwopgave, de groene leefomgeving en de bereikbaarheid binnen de kernen zoveel mogelijk in stand blijft, en het liefst nog verbetert. In de begroting is hiervoor budget opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevorderen van een gezonde leefomgeving

10. Betere luchtkwaliteit en minder geluidshinder

De mogelijkheden om luchtkwaliteit te verbeteren -naast uitvoering van het VKA Bundelroutes- zijn beperkt. We toetsen de uitvoering van reconstructiemaatregelen aan de wettelijke normen.

Onderzoeken naar verdere verbeteringen van leefbaarheid (met name geluid) kan in theorie leiden tot aanscherping van beleid. Daarbij valt te denken aan de berekening van effecten bij toepassing van stil asfalt en/ of aanbrengen van (geluids)schermen.

Rapportages van AiREAS geven inzicht in de beperkingen van metingen. Ze kunnen zorgen voor inzicht in ons handelen, maar verbeteren de luchtkwaliteit niet. In 2024 oriënteren we (middels een pilot) ons op een eventuele deelname aan het Schone Lucht Akkoord (SLA) en het al dan niet opstellen van een uitvoeringsprogramma. Hiermee profiteren we van kennis, ervaring en budget van de Provincie voor projecten en maatregelen.

Om de CO₂-uitstoot te beperken gaan we uitvoering geven aan de beleid grootschalige energieopwekking uit zon en wind. Daarmee leveren een bijdrage aan de regionale doelen, zoals benoemd in de Regionale Energie Strategie 1.0. Hoe we dit willen doen en stimuleren, nemen we op in het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid. Vanuit het Rijk ontvangen we klimaatgelden / subsidie klimaat (CDOKE) die we hiervoor willen inzetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bewustwording van hergebruik van spullen.

11. Meer stimuleren van afvalscheiding en het hergebruik

Het project tot het opzetten van een Circulair ambachtscentrum krijgt een nieuwe impuls. In 2024 gaan we een doorstart maken met een nieuwe projectleider. Doelstelling van het Ambachtscentrum is het repareren en hergebruik van spullen die nu nog bij het afval terecht komen.

Eind 2024 voeren we een evaluatie uit over de effectiviteit (scheidingsgedrag) en efficiëntie (inzamelkosten) van de ondergrondse containers in Nuenen West en Gerwen (de zogenoemde "VANG-eilanden").

In 2023 zijn de defecten aan ondergrondse containers hersteld en een deel is volledig vervangen. In 2024 vervangen we een volgend deel. Ook bespreken we met de nieuwe Blink-organisatie het beheer van de inzamelmiddelen en mogelijk de overdracht van het eigendom.

In het kader van het maken van meer fundamentele keuzes gericht naar de toekomst toe kijken we in 2024 naar het kostenniveau in combinatie met het serviceniveau van onze huishoudelijk afvalinzameling.

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

BLINK

Onze gemeente werkt in de Gemeenschappelijke Regeling Blink samen met 8 andere gemeenten en een private partij aan het doelmatig uitvoeren van de afvalinzameling en de reinigingstaken. Ook verzorgt Blink het beheer van de milieustraat en het transport en verwerking van de daar vrijkomende afvalstoffen. Blink draagt onder meer bij aan onze doelstellingen op het gebied van het stimuleren van afvalscheiding en bevorderen van hergebruik.

Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)

De ODZOB voert onder regie van de gemeente alle milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) uit. Hiervoor wordt jaarlijks een werkprogramma afgesproken. De basis van het werkprogramma komt voort uit een regionale overeenkomst waarbinnen voor de deelnemende gemeenten dezelfde kaders gelden.

De ODZOB wordt ook ingezet voor sectorale adviestaken, zoals bodem, geluid, lucht, asbest etc.

Deze zijn in veel gevallen gelieerd aan ruimtelijke ontwikkelingen en de verschillende bouwprojecten in Nuenen. Ook voor de omgevingsprogramma's en -plannen is input vanuit de ODZOB nodig.

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Binnen de Metropoolregio Eindhoven (MRE) werken we samen onder andere aan (sub)regionale opgaven op het gebied Mobiliteit. Om de bereikbaarheid in de Brainportregio te verbeteren zijn er afspraken gemaakt met het Rijk, de provincie en de regio over het maatregelenpakket Bereikbaarheid Brainport en de bekostiging daarvan. Daarnaast wordt er gesproken over een aanvullend maatregelenpakket, waar naar verwachting in 2024 afspraken over gemaakt worden. De verwachting is dat in 2023 de bekostigingssystematiek wordt vastgesteld op basis waarvan de kosten verdeeld worden tussen alle betrokken partners bij een specifiek project. Vanuit Nuenen wordt verwacht een bijdrage te leveren in de kosten voor het Korte termijn maatregelenpakket mobiliteitstransitie (was al in de begroting 2023 opgenomen, maar de fasering is inmiddels gewijzigd en deze nieuwe fasering wordt in deze begroting opgenomen) en het project Multimodale Knoop (bij station Eindhoven). Met deze bijdragen is in deze begroting rekening gehouden.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Fijn huishoudelijk restafval*	kg per inwoner		71	71
				68

* verplichte indicator op grond van BBV

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 6	412	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	3.163	3.716	3.627	3.598	3.771	3.927
2.2 Parkeren	18	23	78	78	3	3
2.5 Openbaar vervoer	8	12	9	9	9	9
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.376	2.222	2.467	2.408	2.430	2.443
7.2 Riolering	1.384	1.158	1.058	1.234	1.046	1.216
7.3 Afval	2.208	2.608	2.795	2.771	2.771	2.770
7.4 Milieubeheer	560	1.118	1.098	1.070	618	585
Totaal Lasten	10.131	10.858	11.132	11.169	10.649	10.953
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 6	190	134	172	162	127	127
2.1 Verkeer en vervoer	155	106	102	102	102	102
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	11	7	0	0	0	0
7.2 Riolering	2.281	2.114	2.131	2.276	2.437	2.609
7.3 Afval	2.893	3.558	3.622	3.864	3.876	3.878

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
7.4 Milieubeheer	33	435	458	462	19	19
Totaal Baten	5.563	6.354	6.485	6.867	6.560	6.735
Saldo (baten -/- lasten)	-4.568	-4.504	-4.647	-4.301	-4.088	-4.218

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Kortetermijnmaatregelen Brainport Bereikbaarheid: bestaande begroting vervallen ivm andere fasering	60.250	60.250	60.250		De fasering van de bijdrage wordt gewijzigd t.o.v. begroting 2023. Daarom kan deze regel vervallen. De nieuwe fasering is opgenomen in de volgende regel. Voor nadere info zie RIB 2023-50.
Kortetermijnmaatregelen Brainport Bereikbaarheid: opgenomen nieuwe fasering	-3.983	-3.983	-27.309	-27.309	Nieuwe fasering van regionale bijdrage. Bijdragen lopen op na 2026. Voor nadere info zie RIB 2023-50.
Brainport Bereikbaarheid: regionale bijdrage aan multimodale knoop	-14.687	-14.687	-29.375	-29.375	Regionale bijdrage waarover nog definitieve afspraken gemaakt moeten worden binnen MRE-samenwerking, worden nu alvast opgenomen. Bijdrage loopt ook na 2027 door. Voor nadere info zie RIB 2023-50.
Indexering bestek WSD	-	-	-	-	Ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling (programma 8).
Verhoging kosten bomenonderhoud	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000	Ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling (programma 8).
Onderzoek parkeerbeleid	-75.000	-75.000			Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen" (maatregel 9).
Mutatie gesloten huishoudingen (afval en riolering, m.n. achterblijvende btw)	34.058	-	95.935	87.344	Gesloten huishouding, maar achterblijvende btw op investeringen heeft effect op het resultaat.
Stijging afvalkosten niet doorberekenen in tarieven afvalstoffenheffing 2024	262.085				Gedeeltelijk brengen we dit ten laste van de stelpost inflatie, zie programma 8. Verder verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.
Uitvoering duurzaamheidsmaatregelen	110.000	100.000	100.000	100.000	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen", in programma 5 en 6 zijn diverse duurzaamheidsmaatregelen opgenomen.
Uitvoering duurzaamheid ten laste van bestemmingsreserve Klimaatmiddelen	110.000	100.000	100.000	100.000	Ontvangen rijks gelden die nog niet eerder zijn besteed.
Uitvoeringskosten klimaat (CDOKE)	439.268	443.216	PM	PM	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen", in programma 5 en 6 zijn diverse duurzaamheidsmaatregelen opgenomen.
Subsidies klimaat (CDOKE)	439.268	443.216	PM	PM	Te ontvangen rijks gelden voor 2024 en 2025.
Kleine aanpassingen < € 25.000	-29.271	-29.271	-29.271	-29.271	
Kapitaallasten agv aanpassingen investeringen:					
Versnelde vervanging openbare verlichting (€ 2,1 miljoen)			-89.000	-89.000	Opgenomen als vervolg op Kadernota 2024
Vervallen reguliere vervangingen OVL		10.435	20.824	31.167	Vanwege versnelde vervanging door LED
Kap- en herplantbeleid		-10.000	-20.000	-30.000	Voor nadere toelichting zie "Wat gaan we daarvoor doen" (maatregel 1).
Investeringen Wereld van Van Gogh vanwege prioritering op de lange baan	25.170	25.683	28.945	79.883	Conform Kadernota 2024 hebben we de keuze gemaakt om niet aan de slag te gaan met de uitvoering van de structuurvisie De Wereld van Van Gogh. De geraamde kapitaallasten vervallen.
Reconstructie Arnold Pootlaan/Brabantring		38.250	38.080		Verschuiving naar 2025-2026 en alleen voor Brabantring.
Reconstructie Refeling, incl. verkeersveiligheidsmaatregelen (top 16)		29.700	29.568	29.436	Verschuiving naar na 2026; alleen voorbereidingskrediet 2027.
Verbetering fietsverbinding Lyndakkers - Oude Kerkdijk, fietsstraat		12.285	12.285	45.000	De fietsverbinding Lyndakkers kan vervallen, omdat dit meegenomen is in het VKA.
Bundelroutes: verschuivingen in de tijd	128.569	230.403	183.128	318.674	Met name verschuivingen in de planning, kapitaallasten 2024 en 2025 vervallen en 2026 en 2027 zijn lager.
Overige wijzigingen kapitaallasten (planning investeringen 2024-2027)	72.128	38.397	10.621	71.817	Door actualisatie van de planning van investeringen wijzigen de geraamde kapitaallasten.

Vervallen kapitaallasten ivm af te sluiten investeringskredieten bij de Tussentijdse rapportage najaar 2023	29.000	29.000	29.000	29.000	Bij de Tussentijdse rapportage najaar 2023 gaan we voorstellen enkele investeringskredieten af te sluiten waarbij we restantbudgetten af kunnen ramen. De gevolgen van de kapitaallasten voor 2024 en verder nemen we hier al mee.
Totaal programma 6	-240.851	-98.431	108.681	282.366	

Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie

Portefeuillehouder(s)

B. van Stiphout, S. Löwik en P. Kok

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Toekomst bestendig centrum	1. Levendiger, aantrekkelijker en compacter maken van het centrum
Duurzame bedrijventerreinen	2. Duurzamere bedrijventerreinen en bedrijvigheid
Vrijtijdsbesteding in balans	3. Meer toeristische aantrekkingskracht
Natuurlijke en economische kwaliteit in het buitengebied	4. Hogere kwaliteit van het natuur-inclusief agrarisch landschap
	5. Betere ondersteuning aan agrarische ondernemers bij omschakeling en/of nevenfuncties bij hun bedrijf

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Intergemeentelijke structuurvisie Rijk van Dommel en Aa	2011 e.v.	juli 2011	n.v.t.
Detailhandelsvisie Stedelijk Gebied Eindhoven	2015 e.v.	september 2015	oktober 2023
Vlekkenplan + Centrum Nuenen 2023	2023 e.v.	september 2023	n.v.t.
Regionale programmering bedrijventerrein Stedelijk Gebied Eindhoven	2021 e.v.	september 2021	2024
Verordening reclamebelasting	jaarlijks	november 2022	november 2023
Structuurvisie ruimtelijke beeldkwaliteit kern Nuenen - De Wereld van Van Gogh	2019 e.v.	februari 2020	n.v.t.
Toekomststrategie "Groots, een hoogstaand en toegankelijk voorzieningen aanbod in het Stedelijk Gebied Eindhoven"	201 e.v.	juli 2021	n.v.t.
Omgevingsvisie Nuenen	2021 e.v.	september 2021	onbepaald
Nota Duurzaamheid	2019-2023	december 2019	2024
Transitievisie Warmte voor de gemeente Nuenen	2021 e.v.	september 2021	2026
Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 Metropoolregio Eindhoven	2022 e.v.	december 2021	onbepaald

Wat gaan we daarvoor doen?

Toekomst bestendig centrum

1. Levendiger, aantrekkelijker en compacter maken van het centrum

In 2024 zal de samenwerking in het centrum met o.a. de drie cruciale partijen verder worden verkend: ondernemers (vertegenwoordigd in de Stichting Centrummanagement Nuenen), vastgoedeigenaren en gemeente. Elke samenwerking is nadrukkelijk gewenst, omdat de gemeente vanwege haar faciliterende rol de doorontwikkeling van het centrum, en zoals beschreven in o.a. het Vlekkenplan+ Centrum Nuenen, wil aanjagen. Daarnaast is de samenwerking van belang in het kader van het nog op te stellen omgevingsprogramma Centrum (zie programma 5) en waarvoor het Vlekkenplan+ Centrum Nuenen als stevige basis dient.

Wat gaan we daarvoor doen?

Duurzame bedrijventerreinen

2. Duurzamere bedrijventerreinen en bedrijvigheid

In 2024 leveren we het uitvoeringsprogramma 'Duurzame bedrijvigheid in Nuenen' op. Het uitvoeringsprogramma heeft tot doel de verduurzaming van bedrijventerreinen en bedrijvigheid in Nuenen te stimuleren en een bijdrage te leveren aan regionale doelen, zoals benoemd in de Regionale Energie Strategie 1.0. We doen dit uiteraard in samenwerking met de ondernemers. De (toegevoegde) waarde van een fonds voor ondernemers op gebied van duurzaamheid, zoals opgenomen in het coalitieprogramma, wordt onderzocht. De gemeente heeft hierbij een faciliterende rol.

In 2024 werken we samen met de Stichting Parkmanagement Nuenen met als doel de kwaliteit van de bedrijventerreinen te verbeteren. Dit doen we onder andere door het behalen van de Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) (zie ook programma 2) en het voorbereiden van een Bedrijveninvesteringszone (BIZ). Een BIZ is een afgebakend gebied waarbinnen ondernemers en/of eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving.

In de regio wordt gewerkt aan een nieuwe programmering bedrijventerreinen met als doel vraaggerichter en sneller te kunnen reageren op de vraag naar bedrijfslocaties. De visie Werklocaties MRE, die nog ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd, is hiervoor de basis. In 2024 wordt de programmering bedrijventerreinen ter vaststelling aan de raad aangeboden.

In 2024 blijven we in gesprek met de Provincie, regio en Ontwikkelcombinatie over (de vergunningverlening voor) Eeneind West om zodoende regie te blijven voeren in dit dossier. In 2024 wordt duidelijkheid verwacht over de vergunningverlening in kader van de Wet natuurbescherming, waarvoor de aanvraag pas in juli 2023 in behandeling is genomen door de Provincie. De afwikkeling van de aanvraag van de stikstofvergunning ligt vooralsnog stil in afwachting van nieuwe ontwikkelingen in Rijks- en Provinciaal beleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vrijtijdsbesteding in balans

3. Meer passende toeristische en recreatieve voorzieningen

In 2024 continueren we de samenwerking in regionaal verband met RegioRadar Eindhoven en werken we aan een lokale toeristische website om de ontsluiting van het vrijetijdsaanbod in de gemeente te verbeteren. De twee platformen vullen elkaar aan als het gaat om te bereiken doelgroepen, het bereik en het aanbod. Voor de RegioRadar is structureel budget opgenomen in de begroting.

De ambitie voor een hoogwaardig en kleinschalig dagstrand Enode wordt vanaf 2024 geborgd door een nieuwe beheersituatie. De taken van de beheerder komen te vallen onder het cluster Openbare Ruimte buiten. Hiervoor is structureel € 100.000,- opgenomen in de begroting. Dit budget wordt ingezet voor de personeelskosten en de structurele lasten van de afvalverwerking, groenbeheer, het toezicht en de handhaving.

Door de Metropoolregio Eindhoven wordt in 2024 een traject opgestart om het Masterplan voor Landgoed Gulbergen verder uit te werken. In 2024 blijven we als grondgebiedgemeente deelnemen aan de stuurgroep, de adviescommissie en het projectteam voor Landgoed Gulbergen. Daarmee willen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het gebied in een richting die voor onze gemeente een toegevoegde waarde heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Natuurlijke en economische kwaliteit in het buitengebied

4. Hogere kwaliteit van het natuur-inclusief agrarisch landschap

In 2024 blijven we als partner verbonden aan het Van Gogh Nationaal Park, met als doel een bijdrage te leveren aan een toekomstbestendig landschap. In 2024 komt er duidelijkheid over het verkrijgen van de status als Nationaal Park voor het Van Gogh Nationaal Park. Onze projecten op het gebied van natuur, landschap, landbouw, recreatie en erfgoed dragen bij aan het realiseren van het Van Gogh Nationaal Park.

In 2024 werken we samen met Brabants Landschap via de Stimuleringsregeling Landschap en de Subsidieregeling ErvenPlus. De twee regelingen hebben als doel de aanleg en beheerkosten van landschapselementen te vergoeden. Binnen het project Dommeldal uit de Verf worden agrarische ondernemers geïnformeerd over de mogelijkheden van natuur-inclusief ondernemen.

5. Betere ondersteuning aan agrarische ondernemers bij omschakeling en/of nevenfuncties bij hun bedrijf

In 2024 starten we met het opstellen van het omgevingsprogramma Landelijk Gebied met als doel vast te leggen welke ondersteuning agrarische ondernemers kunnen verwachten wanneer gebouwen leeg komen te staan en percelen in de verkoop gaan. In het programma wordt beschreven hoe om te gaan met de veranderingen in de economische structuur van het landelijk gebied. Rekening wordt gehouden met een afname van de dierhouderijen.

Beleidsindicatoren

Naam	Indicator	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aantal banen in de recreatie en toerisme sector	aantal banen	25,5	22,5	23
Kantoorgebouwen met energielabel C of hoger**	% van totaal aantal kantoorgebouwen met energielabel C of hoger		50	60
Bezoekersaantallen Van Gogh Village Museum	aantal	14.264	30.000	32.500
Opbrengst toeristenbelasting	€	29.302	24.150	25.000

** in 2023 voor het eerst opgenomen

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Binnen deze samenwerking wordt er gewerkt aan een solide en duurzame economische structuur binnen de regio. Met gelden uit het Stimuleringsfonds wordt het innovatievermogen in het brede MKB gestimuleerd. Ook Nuenense ondernemers kunnen hiervoor in aanmerking komen.

Metropoolregio Eindhoven en de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen trekken gezamenlijk op om Landgoed Gulbergen te ontwikkelen.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 7	0	850	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	206	263	188	178	128	128
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	30	38	38	38	38	38
3.4 Economische promotie	70	66	187	167	167	167
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	652	667	1.074	1.582	1.650	1.341
5.4 Musea	50	53	53	53	53	53
5.5 Cultureel erfgoed	69	23	13	13	13	13
Totaal Lasten	1.077	1.961	1.553	2.031	2.049	1.740
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 7	0	892	10	214	214	214
3.1 Economische ontwikkeling	85	9	9	9	9	9
3.4 Economische promotie	41	35	35	35	35	35
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	37	18	18	18	18	18
Totaal Baten	163	953	72	275	275	275
Saldo (baten -/lasten)	-914	-1.008	-1.482	-1.756	-1.774	-1.465

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

7. Economie, Toerisme & Recreatie	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Advieskosten schetsontwerp inrichting openbare ruimte rondom Parkstraat-Voirt-Smidse (ihkv uitvoering Vlekkenplan+)	-50.000	-50.000			Voor de uitvoering van het Vlekkenplan+ staat de gemeente aan de lat voor de inrichting van de openbare ruimte. De daadwerkelijke realisatie van de herinrichting staat niet op korte termijn gepland. Het is wél van belang om alvast ontwerpuitsgangspunten op te stellen. Schetsen worden vervaardigd en participatie wordt opgestart.
Formatie-uitbreiding beheer Dagstrand Enode	-50.000	-50.000	-50.000		- Voor de benodigde uitbreiding van de formatie beheer (afhankelijk van de gekozen vorm) wordt een bedrag geschat van € 50.000,-
Beheerkosten Dagstrand Enode	-50.000	-50.000	-50.000		- Voor de benodigde structurele lasten wordt een bedrag geschat van € 50.000,-
Tijdelijke huisvesting Klooster: bedrag 2024-2025 spreiden over 2024-2025-2026	108.000	196.000	-304.000		Alleen verschuiving in de tijd, totaalbedrag (€ 1.000.000) ongewijzigd. Zie ook programma 4.
Kleine aanpassingen < € 25.000	3.329	3.329	3.329	3.329	
Totaal programma 7	-38.671	49.329	-400.671	96.671	

Programma 8. Financiën & Belastingen

Portefeuillehouder(s)

B. van Stiphout

Wat willen we bereiken?

Beoogd maatschappelijk effect	Doelstellingen
Goed en degelijk financieel beleid	1. Betere bewaking van de financiële consequenties van besluitvorming en uitvoering op het verloop van de meerjarenbegroting
Lastendruk passend bij voorzieningenniveau	2. Betere afstemming van lasten voor inwoners/bedrijven en de kosten voor het voorzieningenniveau

Relevante beleidsnota's in dit programma

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Financiële verordening 2023	2023 e.v.	november 2023 (planning)	onbepaald
Nota reserves en voorzieningen	2019 e.v.	februari 2019	onbepaald
Nota risicomangement en weerstandsvermogen	2015 e.v.	februari 2015	onbepaald
Nota activering, waardering en afschrijving	2006 e.v.	januari 2006	onbepaald
Belasting/legesverordeningen	jaarlijks	november 2022	eind 2023

Wat gaan we daarvoor doen?

Goed en degelijk financieel beleid

1. Betere bewaking van de financiële consequenties van besluitvorming en uitvoering op het verloop van de meerjarenbegroting

Iedere begrotingswijziging is gebaseerd op een raadsbesluit. We geven de financiële gevolgen in het daarbij behorende raadsvoorstel zo duidelijk mogelijk weer en nemen daarbij ook het effect op het jaarresultaat en/of reserves mee.

In de tussentijdse rapportages laten we ook het begrotingsaldo zien en de stand van reserves, voor zover gewijzigd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Lastendruk passend bij voorzieningenniveau

2. Betere afstemming van lasten voor inwoners/bedrijven en de kosten voor het voorzieningenniveau

Het is gebruikelijk om jaarlijks het OZB-tarief te verhogen in verband met inflatie. De tarieven worden vervolgens verlaagd als correctie op de gemiddelde waardeverhoging van woningen en niet-woningen.

We hebben daarbij met zo actueel mogelijke waardeverhogingen gerekend, zodat inwoners optimaal worden gecompenseerd. Het effect daarvan op de WOZ-beschikking is per woning verschillend, afhankelijk van de mate van waardeverhoging van de betreffende woning of bedrijf.

De riolerings- en afvalstoffenheffing stijgen ook niet meer dan de inflatie.

Voor de berekening van leges geldt dat zij nooit hoger zijn dan de bijbehorende kosten.

Bijdrage verbonden partijen aan dit programma

Dienst Dommelvallei

In de Dienst Dommelvallei worden de bedrijfsvoeringstaken uitgevoerd op terrein van financiën, belastingen en planning & control. Daarmee levert zij een bijdrage aan het opstellen van de begroting en andere P&C documenten, interne controle en rechtmatigheid en dergelijke.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma zijn verbonden. Zowel de baten als de lasten worden als positieve bedragen weergegeven. Het saldo wordt weergegeven als negatief als er meer lasten zijn dan baten en positief als er meer baten zijn dan lasten.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0.10 Mutaties reserves programma 8	102	1.027	662	1.108	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	6.234	100	144	14	-438	145
0.5 Treasury	166	66	41	753	870	652
0.61 OZB woningen	146	134	147	147	147	147
0.62 OZB niet-woningen	35	39	36	36	36	36
0.64 Belastingen overig	39	106	41	41	41	41
0.8 Overige baten en lasten	-3	786	1.048	2.344	2.875	3.665
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	38	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	6.757	2.258	2.120	4.443	3.530	4.685
Baten						
0.10 Mutaties reserves programma 8	308	1.027	0	0	0	0
0.5 Treasury	177	65	34	24	24	23
0.61 OZB woningen	5.229	5.187	5.595	5.808	6.009	6.216
0.62 OZB niet-woningen	1.411	1.416	1.536	1.583	1.625	1.669
0.64 Belastingen overig	68	75	75	75	75	75
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	36.494	36.676	39.369	41.246	39.757	40.863
0.8 Overige baten en lasten	1	0	0	0	0	0
Totaal Baten	43.688	44.446	46.609	48.737	47.490	48.846
Saldo (baten -/- lasten)	36.930	42.188	44.489	44.293	43.960	44.160

Voorgestelde aanpassingen

Onderstaand de voorgestelde budgetaanpassingen van dit programma. Bedragen zijn in € waarbij negatieve bedragen een nadeel zijn en positieve bedragen een voordeel.

8. Financiën & Belastingen	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Herberekening rente incl financieringsbehoefte	-81.031	-792.627	-894.122	-702.079	Na herberekening van de rente bij de jaarrekening 2022 wordt de rente voor de meerjareneraming herrekend. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de financieringsbehoefte in de komende jaren.
Herberekening OZB	352.825	432.725	490.625	551.625	Bij de ozb gaan we uit van alleen inflatiecorrectie op de totale baten, en verwachte areaaluitbreiding van woningen. Verschillen ontstaan door een hogere inflatie dan vorig jaar meerjarig doorgerekend was.
Decembercirculaire 2022 algemene uitkering	201.205	162.936	90.120	15.709	Bruto verhoging van de algemene uitkering. Zie ook raadsinformatiebrief 2023-7.
Aanpassing gemeentefonds aan meircirculaire 2023	1.784.125	2.051.680	1.231.555	2.387.187	Bruto verhoging van de algemene uitkering. Een deel wordt geormerkt en is terug te vinden op diverse programma's (in totaal € 1.661.136 in 2024). Zie ook raadsinformatiebrief 2023-36.
Stelpost jeugdzorg meircirculaire 2023	-1.026.482	-946.118	-438.693	-451.485	Deze post komt voort uit de meircirculaire 2023.
Aanpassing stelpost btw-compensatiefonds aan meircirculaire 2023	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000	Deze post komt voort uit de meircirculaire 2023.
Stelpost loon- en prijsontwikkeling meircirculaire 2023	-614.000	-1.031.000	-1.120.000	-1.169.000	Deze post komt voort uit de meircirculaire 2023.

Kosten wet open overheid (vanuit stelpost beleidsvoornemens)	129.000	143.000	143.000	143.000	Overgeheveld naar programma 1.
Indexeringen op diverse programma's tlv stelpost loon- en prijsontwikkeling	2.133.177	1.988.999	1.989.462	1.989.953	De stelpost vormt dekking voor diverse indexeringen die op alle andere programma's terugkomen.
Verlaging stelpost onvoorzien (halvering)	71.000	71.000	71.000	71.000	Keuze o.b.v. Kadernota om tot een sluitende begroting te komen. De stelpost is nog ruimschoots toereikend.
Storting 75% van het positief begrotingssaldo in algemene reserve tbv buffer voor investeringen 2026 e.v.	-434.000				75% van het positieve begrotingssaldo in 2023, 2024 en 2025 storten we in de algemene conform raadsbesluit bij de begroting 2023. Voor 2024 kunnen we hierop een aanvulling doen van € 434.000.
Verdeeld over programma's:					
Doorbelasting personele kosten en overhead aan riolering/afval/projecten (verschil met 2023)	555.671	571.452	512.534	525.251	Er worden meer personele uren doorbelast aan projecten (grex en investeringen), mede door gestegen salariskosten. Daardoor is ook de toegerekende overhead hoger, omdat deze is gebaseerd op de urenverdeling.
Totaal programma 8	3.057.490	2.638.047	2.061.481	3.347.161	

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. We mogen geen uitzonderingen maken op wettelijke regels. Dit om rechtsongelijkheid voor de inwoners te voorkomen.

Het tarievenbeleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Geen algemene lastenstijging. De gemiddelde lasten voor de inwoners mogen niet meer toenemen dan de inflatiecorrectie. Lastenverzwaring voor inwoners blijft achterwege en indien enigszins mogelijk zullen we gemeentelijke belastingen, tarieven, heffingen en/of leges verlagen.
- We streven naar kostendekkendheid in de tariefstelling voor leges en retributies.
- We hanteren het profijtbeginsel bij de overige heffingen.

In overeenstemming met deze beleidsuitgangspunten stellen wij voor de tarieven voor 2024 als volgt aan te passen:

- Voor de OZB stellen wij voor om rekening te houden met de WOZ-waardeontwikkeling en de tarieven met de inflatiecorrectie van 5,2% te verhogen.
- Leges en tarieven in de tarieventabel worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 5,2%.
- De tarieven voor afvalstoffenheffing stijgen in 2024 met ongeveer 5% (af te ronden op veelvoud van € 0,25).
- De tarieven voor rioolheffing stijgen met ongeveer 1%

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde onroerendezaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht, gebruikt.
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt. Er is geen wettelijk maximum gesteld aan de jaarlijkse stijging van de OZB-tarieven.

De tarieven voor 2024 zijn bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden zodat er sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerendezaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing. Het voorstel voor vaststelling van de tarieven wordt tegelijk met de begroting aangeboden aan de raad.

De inschatting van de totale WOZ-waarde voor 2024 (voorlopige stand per 1 september 2023) ten opzichte van de werkelijke WOZ-waarde over 2023 is als volgt:

Omschrijving	2023	2024
Totale waarde woningen	4.893.700.000	5.000.500.000
Totale waarde niet-woningen	361.000.000	368.500.000

De belastingcapaciteit heeft een relatie met de inkomsten die een gemeente ontvangt via het gemeentefonds. Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt namelijk af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van de gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het aandeel van een gemeente in het gemeentefonds is kleiner naarmate het vermogen om belastingen te heffen groter is. Het gaat hier om de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een voor alle gemeenten gelijk tarief.

In onderstaande tabel geven we de korting op het gemeentefonds weer ten opzichte van werkelijke opbrengst. We doen dit op basis van de waarde 1-1-2023 omdat dit de laatst vastgestelde waarde is.

Omschrijving	Waarde	Ons tarief	Opbrengst	Kortingstarief	Korting	Saldo
OZB eigenaren woningen	5.000.500.000	0,1061%	5.305.531	0,06856%	3.428.343	1.877.188
OZB gebruikers niet-woningen	348.500.000	0,1920%	669.120	0,14889%	518.882	150.238
OZB eigenaren niet-woningen	368.500.000	0,2392%	881.452	0,19572%	721.228	160.224
			6.856.103		4.668.453	2.187.650

De ramingen voor de baten OZB 2024 zijn als volgt:

Omschrijving	2024
Eigenaren woning	5.587.400
Eigenaren niet-woning	927.600
Gebruikers niet-woning	608.600

Afvalstoffenheffing / reinigingsrechten

De gemeente is verplicht huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer en de Verordening afvalstoffenheffing en reinigingsrechten wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente verplicht is huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. De tarieven van de afvalstoffenheffing zijn verdeeld in twee componenten:

1. Een vast deel: hiertoe behoren kosten die niet in de invloedssfeer liggen van de individuele inwoners zoals de vaste kosten van de milieustraat en de herbruikbare afvalstromen (glas-, papier- en PMD-inzameling);
2. Een variabel deel: het gaat hier om het zogenaamd "de vervuiler betaalt" principe; hoe vaker iemand zijn rest- en gft-afval aanbiedt, hoe hoger de kosten voor deze aanbieder zijn.

Reinigingsrechten worden geheven van niet-woningen (bedrijven) die hebben aangegeven gebruik te maken van de inzameldienst voor huishoudelijke afvalstoffen. Het betreft hier afval dat naar aard en hoeveelheid overeenkomt met huishoudelijk afval.

De tarieven van de afvalstoffenheffing worden bepaald waarbij de geraamde baten niet boven de geraamde kosten uitkomen. Bij het bepalen van de geraamde kosten wordt de volledige BTW over deze kosten meegenomen (artikel 229b van de Gemeentewet). We streven er in de regel naar dat de kosten voor 100% worden gedekt door de opbrengsten uit de heffingen. Voor 2024 zou dit leiden tot onaanvaardbare tariefstijgingen, zeker gelet op de lastendruk van onze inwoners op allerlei terreinen; daarom is dit principe eenmalig losgelaten.

Voor 2024 stijgen de poorttarieven van de milieustraat met 10% (af te ronden op veelvouden van € 1,-), de variabele tarieven met het inflatiepercentage (5,2%, af te ronden op veelvouden van € 0,25) en de vaste kosten eveneens met 5,2 %.

Het tekort dat ontstaat door deze gematigde tariefstijging, (€262.085,-) wordt gedekt door een deel ten laste te brengen van de stelpost inflatie (€135.000,-) en de rest ten laste van het begrotingssaldo (€127.085,-). Wij hebben besloten dit totaalbedrag als bezuinigingstaakstelling aan te merken voor de begroting 2025. In 2024 gaan wij met uw raad in gesprek over de wijze waarop de besparing kan worden gerealiseerd in relatie tot het serviceniveau.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt rioolheffing geheven. De rioolheffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel.

De tarieven van de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. Bij het bepalen van de geraamde kosten mag ook de BTW over deze kosten meegenomen worden (artikel 229b van de Gemeentewet). We streven er kort gezegd naar dat de kosten voor 100% worden gedekt door de opbrengsten uit de heffingen.

Vanaf 1 januari 2022 is de heffingsgrondslag aangepast. Voor woningen is vanaf 1 januari 2022 het aantal personen van het huishouden bepalend voor de hoogte van de rioolheffing. Bij niet-woningen blijft de grondslag het waterverbruik. De raad heeft hiermee ingestemd in de vergadering van 8 juli 2021.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolheffing

Op grond van het BBV zijn gemeenten verplicht de berekening van tarieven van heffingen inzichtelijk te maken. De tarieven en heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten (artikel 229b Gemeentewet).

Onderstaande overzichten geven aan dat riolering 100% kostendekkend is en afval 93%.

Dekkendheid afvalstoffenheffing	2024
Afval taakveld 7.3	
Lasten milieustraat	891.532
Lasten overige afvalstromen	1.842.256
Kapitaallasten	60.749
Mutatie voorziening	0
Totaal kosten afval taakveld 7.3	2.794.537
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	348.120
Kwijtschelding taakveld 6.3	80.000
Straatreiniging taakveld 2.1	205.453
BTW taakveld 0.11*	455.653
Totaal toerekenbaar	1.089.226
Totaal lasten	3.883.763
Baten afvalstoffenheffing taakveld 7.3	3.026.387
Baten milieustraat	233.557
Baten overige afvalstromen	361.734
Baten totaal	3.621.678
Dekkendheidpercentage afval	93%

* De BTW rekenen we conform artikel 229b van de Gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW-compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Dekkendheid rioolheffing	2024
Riolering taakveld 7.2	
Beheer en onderhoud riolering	1.173.156
Kapitaallasten	417.391
Mutatie voorziening	-532.584
Totaal kosten riolering taakveld 7.2	1.057.963
Toerekenbare kosten vanuit andere taakvelden	
Overhead taakveld 0.4	304.954
Kwijtschelding taakveld 6.3	45.000
Straatreiniging taakveld 2.1	288.953
Watertaken taakveld 5.7	119.838
BTW taakveld 0.11*	314.000

Totaal toerekenbaar	1.072.745
Totaal lasten	2.130.708
Opbrengst rioolheffing taakveld 7.2	2.130.708
Baten totaal	2.130.708
Dekkendheidspercentage riool	100%

* De BTW rekenen we conform artikel 229b van de Gemeentewet toe. Deze toerekening is het gevolg van de invoering van het BTW-compensatiefonds in 2003. Vanaf dat moment werd de BTW compensabel en werd tegelijkertijd een uitname uit het gemeentefonds gedaan.

Leges

Wanneer de gemeente een bepaalde dienst levert, kunnen daarvoor leges worden geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als riool- en afvalstoffenheffing moeten de tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten niet boven de geraamde lasten uitkomen. Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moet rekening gehouden worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven. De verschillende leges die worden geheven, worden in principe jaarlijks verhoogd met de daarvoor geldende inflatiecorrectie, met uitzondering van de leges/tarieven die zijn vastgesteld door het Rijk en in MRE-verband.

Kostendekkendheid leges

Op grond van het BBV moeten gemeenten inzichtelijk maken dat de tarieven en heffingen hoogstens kostendekkend zijn.

Per paragraaf van de legesverordening is hieronder de kostendekkendheid weergegeven op basis van de geraamde baten en lasten. Per hoofdstuk in de legesverordening wordt gestreefd naar maximale kostendekkendheid, ondanks dat jurisprudentie de legesverordening als één geheel ziet en dus de legesverordening als geheel maximaal kostendekkend mag zijn. Tussen afzonderlijke paragrafen binnen een titel mag kruissubsidiëring worden toegepast. Opbrengsten uit leges van een bepaalde paragraaf mogen kosten binnen een andere paragraaf compenseren.

Onderstaande overzichten geven aan dat de leges hoogstens kostendekkend zijn.

De lasten zijn uitgesplitst in salaris, overhead en directe lasten. Hierbij is rekening gehouden met jurisprudentie over hetgeen wel en niet aan de leges mag worden toegerekend.

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 1 zijn toegerekend vanuit het taakveld 0.2 Burgerzaken.

Op basis van de toegerekende salarislasten is het opslagpercentage voor de overhead bepaald.

Hoofdstuk 1	Algemene Dienstverlening	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	-51.000	41.069	39.738	800	62%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	-150.763	109.517	105.969	45.353	58%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	-107.000	86.701	83.892	45.000	50%
Paragraaf 1.4	Verstrekingen in het kader van de BRP	-4.750	41.069	39.738	300	6%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie	-	9.126	8.831	-	0
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	-32.750	45.632	44.154	150	36%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	-	9.126	8.831	-	0%
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	-25.688	45.632	44.154	6.000	27%
Paragraaf 1.10	Diversen	-6.750	36.506	35.323	-	9%
	Totaal hoofdstuk 1	-378.701	424.379	410.629	97.603	41%

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 2 zijn (voornamelijk) toegerekend vanuit het taakveld 8.3 Wonen en Bouwen, waaronder de bouwvergunningen vallen. Ook hier is op basis van de toegerekende salarislasten de overhead bepaald. De baten en lasten binnen hoofdstuk 2 van de legesverordening hebben voornamelijk betrekking op paragraaf 2.2 en 2.3, vandaar is vanwege de samenhang besloten alle lasten toe te rekenen aan paragraaf 2.3 binnen hoofdstuk 2 en is dit, met uitzondering van de milieubelastende activiteiten, niet verder uitgesplitst.

Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.2	Voorfase	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.3	Activiteiten m.b.t. tot bouwwerken	659.375	- 327.539	316.927	164.011	82%
Paragraaf 2.4	Activiteiten m.b.t. cultureel erfgoed en werelderfgoed	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	-19.000	-	-	19.810	96%
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.13	Vermindering	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	-	-	-	-	n.v.t.
	Totaal Hoofdstuk 2	678.375	- 327.539	316.927	183.821	82%

De salaris- en overheadlasten in hoofdstuk 3 zijn voornamelijk toegerekend vanuit het taakveld 0.2 Burgerzaken.

Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	Baten	Salaris	Overhead	Lasten	Percentage
Paragraaf 3.1	Horeca	-8.250	9.126	8.831	-	46%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	-688	13.690	13.246	-	3%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	-	4.563	4.415	-	0%
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2014 [en Wet goed verhuurderschap]	-	-	-	-	n.v.t.
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-	4.103	3.614	-	0%
	Totaal hoofdstuk 3	-8.938	31.482	30.107	0	15%
	Totaal hoofdstuk 1, 2 en 3	1.066.013	- 783.400	757.662	281.424	58%

Overige belastingen

Toeristenbelasting

Op grond van artikel 225 van de Gemeentewet wordt toeristenbelasting geheven van diegene die mensen tegen vergoeding laat overnachten onder andere in hotels, pensions, vakantieonderkomens en op vaste standplaatsen. Het geldt alleen als de persoon die hier verblijft geen inwoner van de gemeente is.

Vermakelijkhedenretributie

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt vermakelijkhedenretributie geheven bij de organisatoren van evenementen waarbij entree wordt geheven. Deze retributie wordt pas geheven als meer dan 2.000 betalende bezoekers het evenement hebben bezocht. Er wordt alleen geheven als er gebruik wordt gemaakt van voorzieningen die door of met medewerking van het gemeentebestuur tot stand zijn gebracht. De tarieven voor 2024 blijven gelijk aan die van 2023.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven in het vastgestelde centrumgebied ten behoeve van het ondernemersfonds.

Kwijtscheldingsbeleid

De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- De raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend.
- De raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de volgende heffingen:

- onroerendezaakbelastingen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

Overzicht tarieven

	2022	2023	2024
OZB Eigenaar Woning	0,1231%	0,1061%	0,1094%
OZB Eigenaar Niet-woning	0,2411%	0,2392%	0,2479%
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1935%	0,1920%	0,1990%
Afvalstoffenheffing vastrecht (per jaar)	153,60	174,00	183,12
Afvalstoffenheffing 25 liter gft-afval	0,00	0,00	0,25
Afvalstoffenheffing 80 liter gft-afval	2,00	1,25	1,25
Afvalstoffenheffing 140 liter gft-afval	2,00	2,25	2,25
Afvalstoffenheffing 240 liter gft-afval	2,00	3,50	3,75
Afvalstoffenheffing 25 liter restafval	2,25	2,50	2,75
Afvalstoffenheffing 80 liter restafval	7,25	8,25	8,75
Afvalstoffenheffing 140 liter restafval	13,00	14,75	15,50
Afvalstoffenheffing 240 liter restafval	21,75	24,75	26,00
Afvalstoffenheffing 30 liter ondergronds	1,60	1,85	2,00
Afvalstoffenheffing 60 liter ondergronds	3,25	3,75	4,00
Afvalstoffenheffing 60 liter GFT ondergronds	0,00	0,25	0,25
Rioolheffing 1-persoonshuishouden	75,00	75,00	76,20
Rioolheffing 2-persoonshuishouden	140,00	140,00	141,00
Rioolheffing 3-persoonshuishouden	205,00	205,00	207,00
Rioolheffing 4-persoonshuishouden	270,00	270,00	272,40
Rioolheffing 5- of meerpersoonshuishouden	330,00	330,00	333,60
Rioolheffing niet-woning 0 - 200m3	140,00	140,00	141,60
Rioolheffing niet-woning 201 - 500m3	487,00	487,00	492,00
Rioolheffing niet-woning > 500 m3	695,00	695,00	702,00

Vergelijking buurgemeenten

In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de gegevens over 2023 (afgerond op hele euro's).

	Son en Breugel	Nuenen	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,0754%	0,1061%	0,09153%	0,0805	0,0645%
OZB Eig. niet-woning	0,1954%	0,2392%	0,29512%	0,2092%	0,1787%
OZB Gebr. niet-won.	0,1610%	0,1920	0,21170%	0,1681%	0,1452%
Afvalstoffenheffing *) (meerpers.huishouden)	326	275	241	339	292
Rioolheffing	200	140	187	182	199
Totale woonlasten					

*) Het bedrag in DIFTAR gemeenten is gebaseerd op de gemiddelde hoeveelheid afval in deze gemeenten.

Ontwikkeling lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de OZB (voor eigenaren), afvalstoffenheffing en rioolheffing. Onderstaande tabel geeft de omvang van de lokale woonlasten voor een gemiddeld huishouden in de gemeente Nuenen aan.

Jaar	2022	2023	2024
WOZ-waarde	391.000	459.000	468.000
Wijziging WOZ-waarde	5,93%	17,39%	2%
OZB	481,-	487,-	512,-
Afvalstoffenheffing #)	272,-	308,-	323,-
Rioolheffing ##)	140,-	140,-	141,-
Totaal	893,-	935,-	976,-
Lastenontwikkeling		4,7%	4,4%

#) Uitgangspunt hierbij is het gemiddeld aantal ledigingen restafvalcontainers (8) en gft-afvalcontainers (7) in Nuenen, herrekend naar alsof er alléén 140-liter containers zijn.

##) Uitgangspunt is het gemiddelde aantal personen per huishouden in de gemeente Nuenen: 2,3 afgerond naar een 2-persoonshuishouden

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente Nuenen. Hiervoor beschrijven en waarderen we de risico's. Vervolgens zetten we het totaal aan risico's af tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing hanteren we de uitgangspunten van de 'Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2015'. Als laatste worden de financiële kengetallen gepresenteerd.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

In de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2015 wordt het beleidskader voor het weerstandsvermogen beschreven. Dit kader luidt als volgt:

- De gemeenteraad wordt via de planning- en controldocumenten (begroting en jaarrekening) geïnformeerd over de 15 belangrijkste risico's, de beschikbare weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen;
- De 'Nota risicomanagement en weerstandsvermogen' wordt als basis gehanteerd voor de opstelling van de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de meerjarenprogrammabegroting en de jaarrekening;
- Uitgegaan wordt van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio > 1);
- Als de ratio weerstandsvermogen door de toename van risico's onder de 1 uitkomt zal ofwel de beschikbare weerstandscapaciteit worden aangevuld, of zullen extra inspanningen worden gedaan om de benodigde weerstandscapaciteit terug te brengen. In deze situatie zal het college voorstellen doen aan de gemeenteraad die ervoor moeten zorgen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste niveau komt.

Top 10

Net als bij de jaarrekening 2022, is er een selectie gemaakt van 10 in plaats van 15 risico's die extra aandacht verdienen. De impact van de risico's buiten de top 10 op de benodigde weerstandscapaciteit is beperkt. De risico's buiten de top 10 worden via de verzameling "Overige risico's" wel meegenomen in de berekening van de weerstandsratio.

Inventarisatie van de risico's

In veel gevallen kunnen we de exacte waarde van een risico niet bepalen. Om de risico's toch te kwantificeren werken we met klassengemiddelden. Deze klassengemiddelden leiden tot de financiële gevolgen in de onderstaande tabel. De risicowaarde bepalen we vervolgens aan de hand van de volgende berekening:

$$\text{Risicowaarde (€)} = \text{Kans (\%)} \times \text{Gevolg (€)}$$

Het totaal aan risicowaarden vormt de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat niet alle risico's zich tegelijk manifesteren rekenen we hierbij met een zekerheidspercentage van 90%.

Hoewel zorgvuldig is geprobeerd om alle risico's in beeld te brengen, kan het voorkomen dat een risico niet is opgenomen. Zoals eerder genoemd is risicomanagement een dynamisch proces en voortschrijdend inzicht zorgt voor een steeds vollediger beeld.

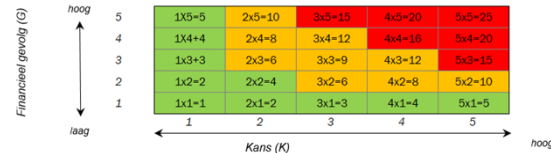
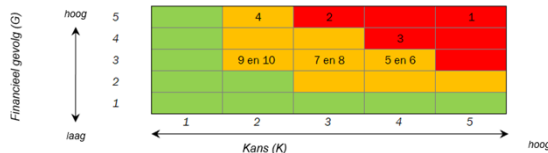
Het is onmogelijk en onwenselijk om te sturen op alle geïdentificeerde risico's. Door de risico's te kwantificeren wordt de lijst geordend. Op deze manier ligt de focus op de risico's die de grootste impact op de organisatie hebben. Zowel de kans dat een risico zich manifesteert als de impact die het risico met zich meebrengt moet worden bepaald.

Er wordt een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico daadwerkelijk optreedt. Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van het bedrag dat de gemeente kwijt is indien het risico optreedt. Het kwantificeren van risico's is een proces van taxeren en inschatten en heeft daarmee altijd in bepaalde mate een subjectief karakter.

Onderstaande tabellen geven de verdeling weer van de klassen waarop de inschatting wordt gebaseerd. Tabel 1 is de verdeling van klassen naar kans, tabel 2 is de verdeling van klassen in financieel gevolg:

Klasse	Kans (Waarschijnlijkheid)	Klasse gemiddelde (%)	Klasse	Financieel gevolg (€)	Klasse gemiddelde (€)
1	Eén keer per 10 jaar of minder (1-20%)	10%	1	< 50.000	25.000
2	Eén keer per 5 à 10 jaar (21-40%)	30%	2	50.000 – 100.000	75.000
3	Eén keer per 2 à 5 jaar (41-60%)	50%	3	100.000 – 250.000	175.000
4	Eén keer per 1 à 2 jaar (61-80%)	70%	4	250.000 – 500.000	375.000
5	Eén keer per jaar of vaker (81-99%)	90%	5	> 500.000	-

Matrix (kans x gevolg top 10 risico's)

Voor de bepaling van de score in de risicomatrix worden de klassescores bepaald. Hierboven staan twee tabellen. In de eerste tabel is de top 10 opgenomen. Het getal in de matrix correspondeert met het risiconummer uit de top 10. Zo is zichtbaar welk risico in het groen, oranje of rood is opgenomen. In de tweede tabel is de scoreberekening van de kans x gevolg opgenomen.

Top 10 risico's

Risico	Kans in %	Kans in €	Risicowaarde
1 Exploitatie grond De risicowaarde is identiek aan de jaarrekening 2022.	exact	bedrag	15.651.638
2 Standplaatsen woonwagens Eventuele meerkosten voor de verbetering van woonwagens kunnen voor rekening van de gemeente komen.	exact	bedrag	425.000
3 Wmo/Jeugd Wmo/Jeugd is een open-einde regeling. Door een mogelijke toename van het aantal aanvragen en/of een andere soort zorginzet bestaat het risico dat het budget wordt overschreden.	70%	375.000	262.500
4 Externe gevolgen cybercriminaliteit / beveiligingsincident Een beveiligingsincident is een inbreuk op de beveiliging, waarbij de beschikbaarheid, de integriteit of de vertrouwelijkheid van informatie in gevaar is of kan komen. Een beveiligingsincident kan ook onbewust worden veroorzaakt. Cybercriminaliteit is criminaliteit met ICT als middel én doelwit. Cybercriminaliteit is veelvoorkomend. Aan de ene kant wordt ICT steeds complexer, en aan de andere kant blijkt uit de benchmark dat we onder het gemiddelde zitten qua middelen. IBD dreigingsbeeld 2023-2024: De dreiging van ransomware-aanvallen neemt toe. Aan de lopende band proberen criminelen een ingang te vinden. De (potentiële) gevolgen van een aanval worden ook steeds ernstiger: het wordt merkbaar. Het fenomeen ransomware (gijzelsoftware) komt al jaren voor. Criminelen versleutelen gegevens en persen het slachtoffer af om deze gegevens na het betalen van losgeld weer toegankelijk te maken. De IBD ontving de afgelopen twee jaar steeds meer meldingen van situaties waar gemeentelijke processen langdurig(er) verstoord zijn als gevolg van destructieve gijzelsoftware. Criminelen aarzelen niet om privacygevoelige gegevens van inwoners, bedrijven en medewerkers online te publiceren. De externe gevolgen van cybercriminaliteit of een beveiligingsincident kunnen groot zijn: - Een getroffen organisatie is vaak weken of maanden bezig om de bedrijfsprocessen en informatiebeveiliging weer op orde te krijgen en de complete gegevensregistraties opnieuw op te bouwen. - Beveiligings- en privacy- incidenten schaden ook het vertrouwen van burgers in de overheid, de reputatie van de organisatie en haar bestuurders. Daarnaast kunnen onzorgvuldige omgang met persoonsgegevens en overtredingen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) leiden tot aansprakelijkheidsstellingen van getroffen of boetes van de privacytoezichthouder. Een boete wegens onzorgvuldig handelen met de privacy van inwoners zou bovendien leiden tot grote imagoschade. Drie soorten dreigingen vallen de laatste tijd op: - Meer ransomware, destructievere gevolgen - Steeds meer en ernstiger kwetsbaarheden in software	30%	500.000	150.000

	- Gevaren in ketens			
5	Algemene uitkering gemeentefonds Via circulaire wordt de gemeente 2 maal per jaar geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. In 2022 is besloten om 2 belangrijke wijzigingen in de indexering van de algemene uitkering door te voeren. Ten eerste zal vanaf 2026 niet langer via de normeringssystematiek ('samen de trap op, samen de trap af') geïndexeerd worden. Daarmee vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven. Het accres wordt wel bijgesteld als gevolg van jaarlijkse loon- en prijsontwikkelingen. Ten tweede geldt dat het volumedeel van het accres voor de periode tot en met 2025 is vastgezet op de stand van de meicirculaire 2022. Door het vastzetten van het volumedeel van het accres zijn er bij zowel het Rijk als de gemeenten veel minder budgettaire schommelingen dan voorheen. Dit betekent dat de accresstanden voor deze jaren slechts nog wijzigingen als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Het verdeelmodel zal nog verder verbeterd worden. Onderzoeken naar de centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens, inkomstencorrecties WOZ-waarden en de overige eigen middelen (OEM) lopen nog. In hoeverre door de val het kabinet de uitwerking van de nieuwe financieringsmethodiek vertraging oploopt is nog niet duidelijk. Dit geldt ook voor het voornemen om samen met de VNG te bezien welke mogelijkheden er zijn qua modernisering en uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. De schommelingen in de algemene uitkering kunnen problemen veroorzaken voor het sluitend krijgen van de begroting. Op de hoogte van de algemene uitkering kan geen invloed worden uitgeoefend.	70%	175.000	122.500
6	Interne gevolgen cybercriminaliteit/beveiligingsincident Naast de externe gevolgen - die genoemd worden bij risico 4 - loopt de organisatie ook het risico op mogelijk interne gevolgen. Grootste risico's daarbij zijn: - Uitval van dienstverlening en bedrijfsvoering; - Fouten in de dienstverlening; - Herstelkosten. Drie soorten dreigingen vallen de laatste tijd op: - Meer ransomware, destructievere gevolgen - Steeds meer en ernstiger kwetsbaarheden in software - Gevaren in ketens	70%	175.000	122.500
7	Naheffing Attero Als de naheffing op basis van tonnages wordt berekend, dan is de naheffing hoger.	50%	219.832	109.916
8	Intergemeentelijke samenwerking - Dienst Dommelvallei De samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering en dienstverlening verloopt via de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei. Omdat Dienst Dommelvallei geen eigen reserves heeft, wordt het totaal van de risico's van de dienst via de verdeelsleutel belegd bij de drie deelnemende gemeenten.	exact	bedrag	97.875
9	GGD Brabant Zuidoost De Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant Zuidoost heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg en de ambulancezorg. Op basis van de begroting wordt financieel bijgedragen. Het onafgedekte risico, zijnde € 1.850.000, dient te worden opgenomen (naar ratio) in de eigen paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de deelnemende gemeenten.	exact	bedrag	55.901
10	Belastingaangifte De gemeente is aansprakelijk voor fouten in loonbelastingopgaves, Btw aangiften, opgave Btw compensatiefonds en de WKR. Bovendien kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor belastingschulden van andere bedrijven op basis van inleners of ketenaansprakelijkheid.	30%	175.000	52.500
	<i>Subtotaal top 10</i>			17.050.330
	<i>Overige risico's + risico onvoorzien</i>			308.129
	Totaal			17.358.459
	Totaal o.b.v. zekerheidspercentage (90%)			15.622.613

Wijzigingen:

Ten opzichte van de laatste risico-inventarisatie - ten tijde van de jaarrekening 2022 - is de totale risicowaarde (o.b.v. zekerheidspercentage 90%) afgenomen. De risicowaarde van de risico "Onvoorzien" is verlaagd en het risico "Saneringskosten grond" is komen te vervallen. De saneringskosten zijn komen te vervallen omdat deze zijn meegenomen in de raming voor de herontwikkeling.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit niet voorziene financiële tegenvallers bekostigd kunnen worden.

Weerstandscapaciteit	Incidenteel	Structureel
Algemene reserve	11.065.109	-
Algemene reserve bouwgrond	14.697.442	-
Algemene reserve bouwgrond winstnemingen	9.103.031	-
Stille reserve	pm	-
Raming onvoorziene uitgaven	0	72.225
Onbenutte belastingcapaciteit	-	0
Totale weerstandscapaciteit	34.865.582	72.225

Weerstandsvermogen

Er wordt uitgegaan van een gewenste minimale score voor de ratio weerstandsvermogen van 'voldoende' (ratio ≥ 1). Deze verhouding wordt als volgt bepaald:

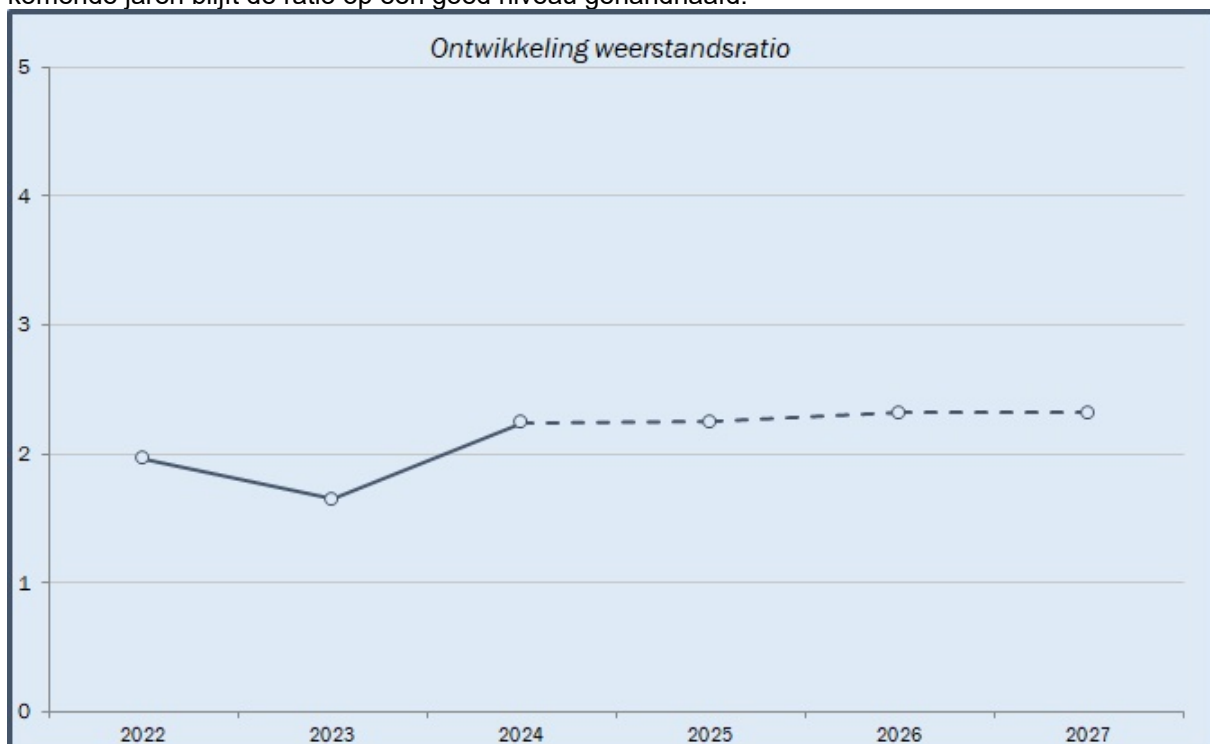
Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit
 $\text{€ } 34.937.807 / \text{€ } 15.622.613 = 2,24$

Wij concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente met een weerstandsratio van 2,24 goed is.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

De onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de weerstandsratio zien, inclusief de prognose voor de komende jaren. Voor de prognose gaan we uit van gelijk blijvende benodigde weerstandscapaciteit. Voor de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de meerjarenramingen.

Met een weerstandsratio van 2,24 is het weerstandsvermogen van Nuenen goed. Ook voor de komende jaren blijft de ratio op een goed niveau gehandhaafd.

Financiële kengetallen

Kengetallen geven inzicht in bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen bijdragen aan het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. De combinatie van de kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de gemeente. Daarnaast bieden kengetallen de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken.

Een individueel kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie van de gemeente moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten in samenhang bekeken worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de provincie als toezichthouder hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente.

De volgende financiële kengetallen moeten in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen worden:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit

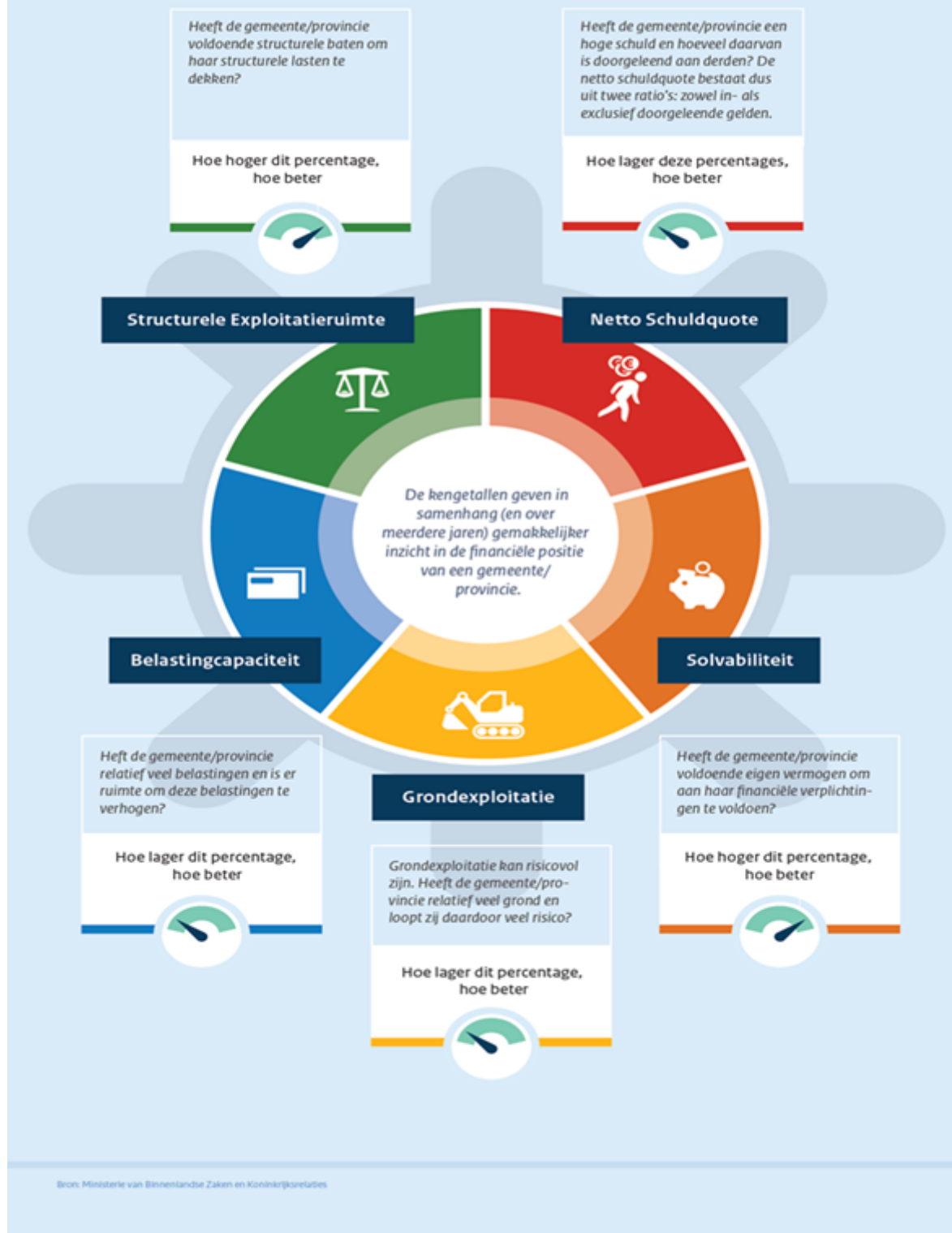
De toezichthouder hanteert geen normering, maar maakt gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsratio	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Uitgangspunten

Voor de kolommen realisatie is uitgegaan van de balans zoals opgenomen in de betreffende jaarrekening. De kengetallen voor de begroting 2023 zijn afkomstig uit de meerjarenbegroting 2023-2026. De kengetallen voor 2024-2027 zijn afkomstig uit voorliggende meerjarenbegroting.

Omschrijving	Realisatie			Begroting				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	117%	112%	106%	107%	96%	82%	93%	104%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	112%	107%	102%	103%	93%	79%	90%	101%
Solvabiliteitsratio	28%	30%	33%	30%	31%	30%	33%	31%
Grondexploitatie	113%	117%	124%	100%	85%	57%	42%	37%
Structurele exploitatieruimte	1%	3%	9%	1%	0%	0%	0%	1%
Belastingcapaciteit	112%	118%	118%	104%	108%	108%	108%	108%

Conclusie

De netto schuldquote (zowel gecorrigeerd als niet gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) wordt voor de gemeente Nuenen beïnvloed door 2 oorzaken:

De gemeente heeft vanaf 2005 veel geïnvesteerd in de grondexploitaties, met name Nuenen West. Daarnaast is er in 2012 geïnvesteerd in Eeneind West. Om deze investeringen te financieren is het de afgelopen jaren noodzakelijk geweest om kort- dan wel langlopende leningen aan te trekken. Voor de komende jaren zijn de verkoopbaten geraamd overeenkomstig de bouwgrondexploitaties zoals bij de jaarrekening 2022 vastgesteld. Het kengetal neemt de komende jaren af door de realisatie van geraamde verkopen in met name Nuenen West en Eeneind West.

Het oplopen van dit kengetal in 2026 en 2027 wordt veroorzaakt door de grote investeringsprojecten, zoals de renovatie van de woonwagenlocaties (2025-2026) en de bundelroutes (2024 t/m 2027).

Als gevolg van bovengenoemde forse investeringen in gronden is het kengetal grondexploitatie hoog. De sterke afname van het kengetal in de komende begrotingsjaren wordt met name veroorzaakt door het, conform afspraken, ramen van de verkoop van de gronden Nuenen West en Eeneind West.

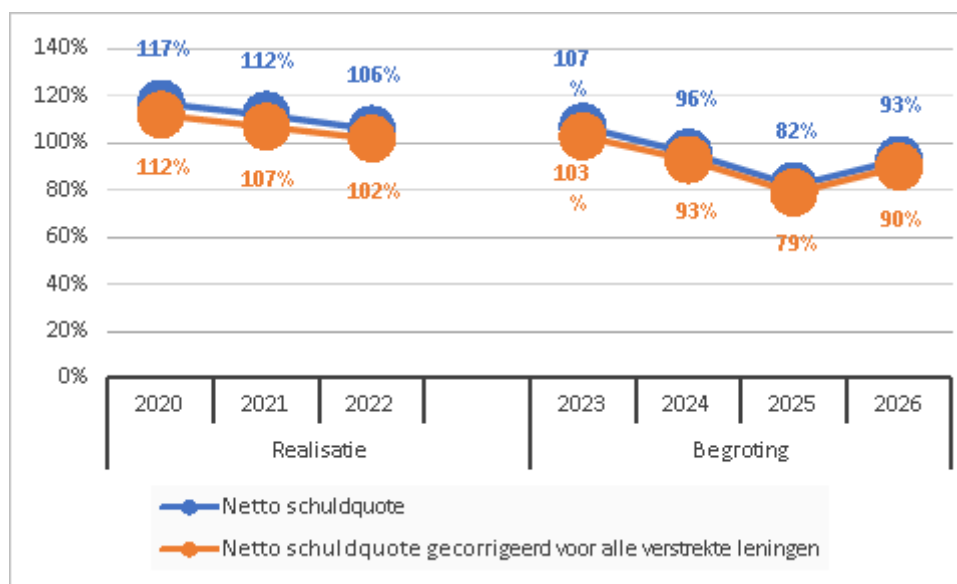
De solvabiliteitsratio schommelt slechts licht. De reserves nemen toe door de stortingen van 75% van het begrotingsaldo in de algemene reserve. Dat de ratio desondanks nauwelijks stijgt wordt veroorzaakt door de geraamde investeringen voor de komende jaren.

De structurele exploitatieruimte is licht positief. Dit betekent dat alle structurele lasten, inclusief de kapitaallasten van de geraamde investeringen, opgevangen worden binnen een structureel sluitende begroting.

De belastingcapaciteit is relatief hoog in Nuenen. Het landelijk gemiddelde van het kengetal voor de belastingcapaciteit wordt jaarlijks op 100% gesteld. De gemeente Nuenen heeft in het verleden, toen er negatief eigen vermogen was, besloten tot een forse verhoging van de ozb. Het kengetal neemt af omdat de afgelopen jaren ingezet is op verlaging van de belastingdruk, mits dat gezien de financiële situatie verantwoord was.

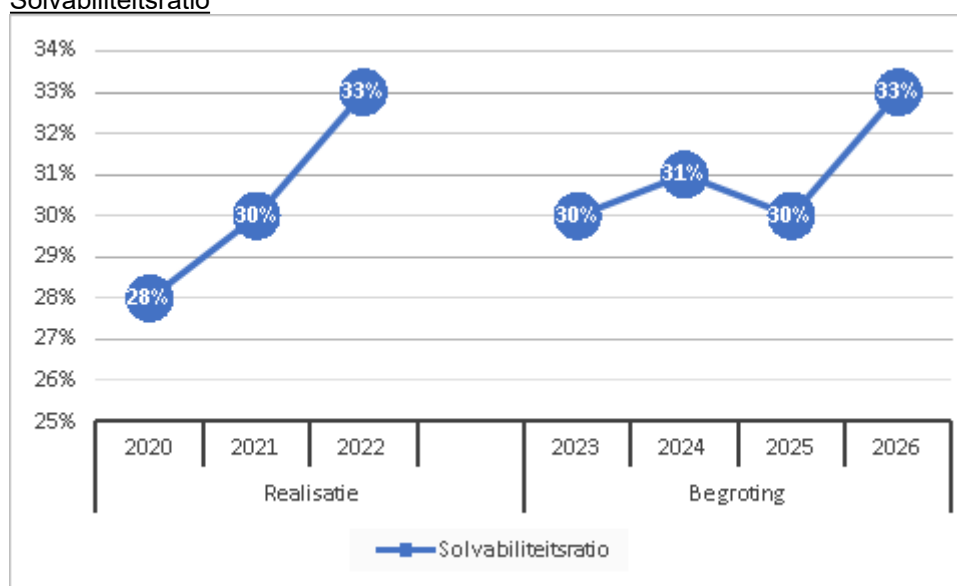
Hieronder volgt per kengetal een korte toelichting.

Netto schuldquote

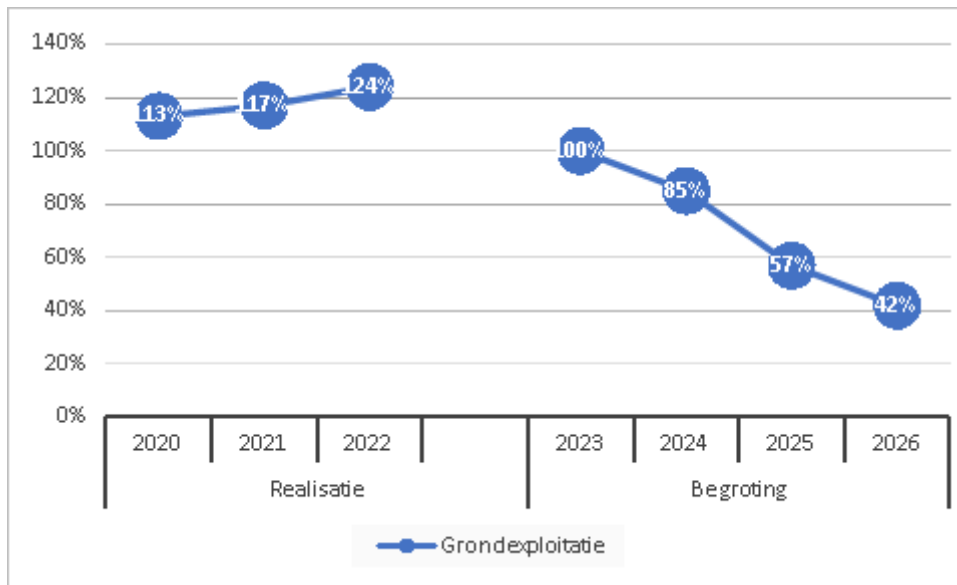
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

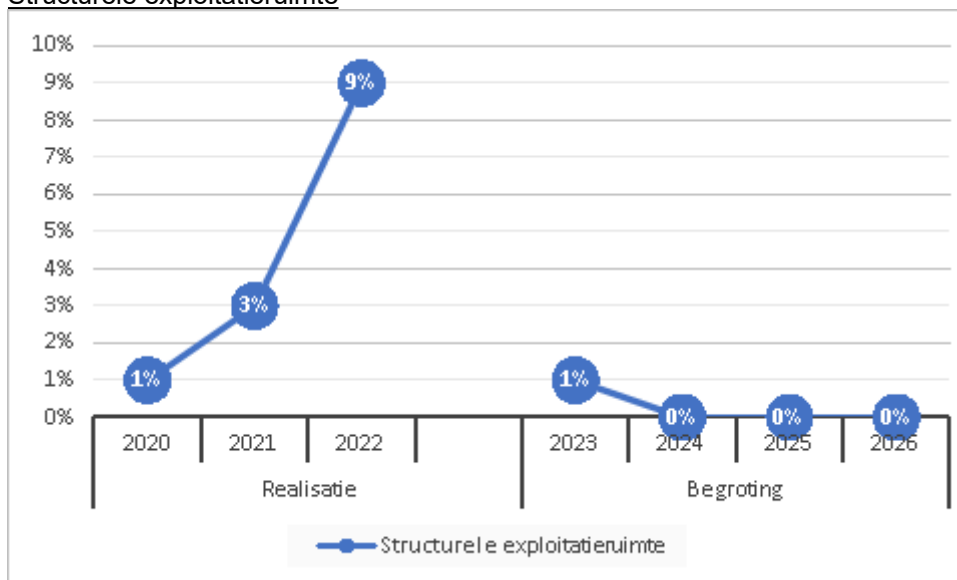
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Grondexploitatie

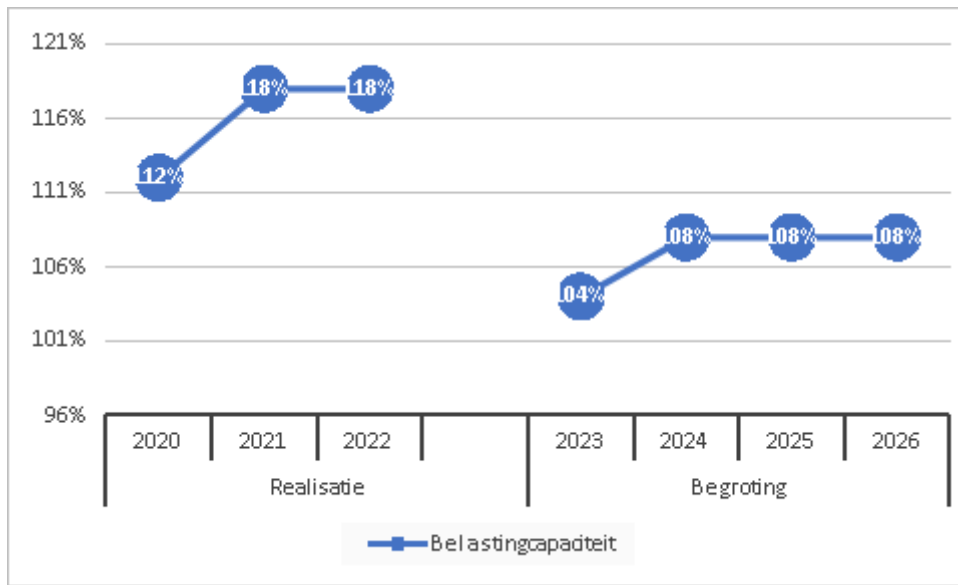
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstig) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar deze kan worden opgevangen of dat er ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Nuenen heeft een uitgestrekt buitengebied en een intensief bebouwd binnengebied met een totale oppervlakte van 3.361 ha. De gemeente is verdeeld over vier kernen: Nuenen, Gerwen, Nederwetten en Eeneind. Zowel binnen als buiten de kernen vinden tal van activiteiten plaats zoals wonen, werken en recreëren. Om deze activiteiten in goede banen te leiden zijn kapitaalgoederen nodig: wegen, openbare verlichting, civieltechnische kunstwerken, groen, riolering, gebouwen, speeltoestellen, verkeersregelingen en ten slotte beelden en platiëken.

De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud daarvan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de (jaarlijkse) lasten. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Deze paragraaf geeft inzicht in het beleid en de financiële consequenties van het onderhoud van de kapitaalgoederen.

Wegen

De gemeente beschikt over een uitgebreid wegennet ten behoeve van de verbinding binnen de kernen, tussen de kernen en de aansluiting op het regionale wegennet. Op dit moment bestaat dit wegennet uit ruim 228 kilometer verharde wegen.

Beleid

In het vastgestelde beheerplan heeft de raad gekozen voor cyclisch onderhoud. Bij deze systematiek wordt het onderhoud zodanig gepland dat gedurende de gehele levensduur van de verhardingen periodiek grootschalig onderhoud kan worden uitgevoerd. Financieel gezien betekent dit de eerste 10 jaar een uitgave van gemiddeld € 977.000,-. In het beheerplan 2022-2026 zijn ook enkele beleidskaders opgenomen.

Beleidsplan

Voor het beleidsveld Wegen is geen apart beleidsplan opgesteld. De beleidskaders zijn benoemd in het Beheerplan wegen 2022-2026.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan Wegen 2022-2026	2022-2026	maart 2021	begin 2026

Uitgangspunten

Het benodigde kleinschalig en grootschalig onderhoud wordt bepaald aan de hand van de jaarlijkse wegeninspectie.

Jaarlijks groot onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Financieel	2024	2025	2026	2027
Groot onderhoud (storting voorziening)	977.000	977.000	977.000	977.000
Klein onderhoud (incl. inspectie)	214.000	173.000	173.000	173.000
Totaal	1.191.000	1.150.000	1.150.000	1.150.000

Jaarlijks wordt volgens het programma uit het beheerplan wegen het benodigd (gemiddeld) bedrag (€ 977.000,-) gestort in deze voorziening. De storting is bestemd voor cyclisch onderhoud. De werkelijke uitgaven fluctueren. Voor reconstructie en rehabilitatie van de wegen zijn geen middelen beschikbaar in de onderhoudsvoorziening. Indien hier middelen voor nodig zijn wordt apart aan de raad om budget gevraagd. Eind 2023 resteert in de voorziening een bedrag van € 2.496.649,-.

Achterstallig onderhoud

Het achterstallig onderhoud is een indicator van het CROW (uitgedrukt in kosten) en is gedefinieerd als onderhoud op wegvakonderdelen waarbij de richtlijn al is overschreden, met andere woorden waarbij het onderhoud al eerder uitgevoerd had moeten worden.

Er is geen achterstallig onderhoud. Jaarlijks wordt een inspectie uitgevoerd op het gehele areaal. Op basis van deze inspecties vindt kleinschalig en grootschalig onderhoud plaats, met name op wegvakonderdelen waarbij de richtlijn is overschreden. Daarmee houden wij de wegen veilig en heel en voorkomen we achterstallig onderhoud.

Openbare verlichting

De gemeente Nuenen heeft ruim 6.400 lichtmasten en 6.600 armaturen. De kosten voor openbare verlichting bestaan uit de jaarlijkse kosten voor elektriciteit en klein onderhoud en de kosten voor vervangingsinvesteringen.

Beleid

Het beleid is erop gericht om de komende jaren de meest verouderde openbare verlichting te vervangen door energiezuinige (led)verlichting. Ook worden de armaturen met een hoog energieverbruik vervangen.

Beleidsplan

Het beleidsplan Openbare verlichting is vastgesteld op 6 juli 2017.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beleidsplan OVL 2018-2027	2018-2027	6-7-2017	Eind 2027

Uitgangspunten

Volgens het huidige beleidsplan worden alleen de verouderde armaturen en de armaturen met een hoog energieverbruik vervangen. Voorgesteld wordt om versneld alle armaturen te vervangen door energiezuinige led-armaturen. Hiermee sorteren we voor op de naderende stijging van de energiekosten (aanbesteding energie eind 2023). Met deze vervanging besparen we niet alleen op energiekosten maar ook op onderhoudskosten. De nieuwe ledverlichting heeft een (theoretische) levensduur van 20 jaar. In deze 20 jaar is het niet meer nodig om (zoals bij conventionele verlichting) lampen te vervangen. Door de verouderde conventionele verlichting te vervangen besparen we op onderhoudskosten circa € 10.000 per jaar.

Naast de mogelijke energiebesparing is er nog een andere reden de vervanging naar voren te halen. Namelijk het gegeven dat door een recente aanpassing van een richtlijn door de Europese Commissie een aantal, ook in Nuenen gebruikte typen, conventionele lampen vanaf februari 2023 niet meer geproduceerd of ingevoerd mogen worden. Hiervoor is een investering van € 1.900.000,- benodigd.

Jaarlijks groot onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Voor de vervanging van masten en armaturen is in 2024 en 2025 circa € 950.000,- opgenomen. Naast middelen voor de vervangingsinvesteringen is nog een bedrag voor regulier onderhoud, zoals remplace, masten schilderen en het oplossen van storingen uitgegeven van afgerond € 119.000,-.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Civiele kunstwerken

Met civiele kunstwerken worden bruggen, viaducten etc. bedoeld. Voor het groot onderhoud hiervan is een voorziening gevormd.

Beleid

In het vastgestelde beheerplan Civiele kunstwerken heeft de raad gekozen voor het onderhouden van de civiele kunstwerken op C-niveau. Bij dit niveau ligt de nadruk op veilig en heel. Enkele kunstwerken, zoals in het centrumgebied en op diverse gemeentegrenzen, worden op A-niveau onderhouden.

Beleidsplan

Het beheerplan Civiele kunstwerken is vastgesteld op 13 februari 2020.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan Civiele kunstwerken	2020-2024	13 februari 2020	2024

Uitgangspunten

Voor het vervangen van civiele kunstwerken bij einde levensduur zijn geen middelen beschikbaar in het onderhoudsfonds. Indien hier middelen voor nodig zijn wordt hiervoor apart aan de raad om budget gevraagd.

Jaarlijks groot onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Financieel	2024	2025	2026	2027
Groot onderhoud	115.122	115.122	115.122	115.122
Klein onderhoud	40.000	20.000	20.000	20.000
Totaal	155.122	135.122	135.122	135.122

Jaarlijks wordt volgens het beleidsplan civiele kunstwerken het benodigd (gemiddeld) bedrag van € 115.122,- gestort in deze voorziening. De storting is bestemd voor het planmatig onderhoud. De werkelijke uitgaven fluctueren (jaarlijks gemiddeld € 162.000,-). Voor de vervanging van civiele kunstwerken zijn geen middelen beschikbaar in de onderhoudsvoorziening. Indien hier middelen voor nodig zijn wordt apart aan de raad om budget gevraagd.

Naast de bedragen voor het groot onderhoud is € 20.000,- beschikbaar voor klein onderhoud. (In 2024 daarnaast € 20.000,- voor een inspectie van civiele kunstwerken.)

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Soms wordt onderhoud uitgesteld om schaalvoordeel te kunnen behalen. Dit uitstel wordt enkel alleen gedaan wanneer de veiligheid niet in het geding is.

Groen

De groenstructuur van de gemeente Nuenen wordt enerzijds bepaald door de historische en moderne wegenstructuur, anderzijds door de diverse grotere (historische) groen- en parkgebieden en waterstructuren binnen de kern. Om dit optimaal tot zijn recht te laten komen dient het groen goed beheerd te worden. De gemeente Nuenen draagt zorg voor het gemeentelijk groen. Het openbaar groen heeft een grote waarde wat betreft gezondheid, veiligheid, beleving en duurzaamheid. Samen met onze inwoners nemen we maatregelen om verzorgd en gebruiksvriendelijk openbaar groen te realiseren.

Beleid

Gemeentebossen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de gemeentebossen. Het bosbezit van de gemeente Nuenen is in totaal circa 65 ha groot en ligt verspreid over vijf grotere gebieden in de gemeente en enkele kleinere bospercelen in en rond het dorp Nuenen.

Bomen

De gemeente Nuenen is een groene gemeente en zal dat ook blijven. Bomen dragen in belangrijke mate bij aan een prettig leefklimaat. Het is daarom belangrijk te zorgen en blijven zorgen voor een gezond bomenbestand.

Uit bijdragen van inwoners aan het Bomencafé is duidelijk geworden dat de inwoners graag bomen in de eigen omgeving hebben, maar er ook iets over te zeggen willen hebben.

Zoals met ieder plan zijn ook met het uitvoeren van dit beleidsplan kosten gemoeid.

Openbaar groen

Het Groenstructuurplan en het Groenbeheerplan is de basis voor verder beleid, beheer en planvorming.

Bermen en Watergangen

Bermen: binnen de gemeente Nuenen hebben we ruim 78 ha aan bermgras. Bermen bestaan uit een vegetatie van gras en kruiden. Ze worden duidelijk minder intensief beheerd dan de gazons en bevinden zich hoofdzakelijk aan de randen van de bebouwde omgeving en langs de wegen in het buitengebied. Bermen met bermgras vervullen meerdere functies zoals:

- verhoging van de stabiliteit van de weg;
- opvang van regenwater;
- bieden van ruimte voor bomen, kabels, leidingen, lichtmasten, bebakening, verkeersborden, uitwijkmanoeuvres en parkeren;
- ecologische functie voor planten, insecten en kleine zoogdieren;
- ontsluitingsmogelijkheden bieden aan naastliggende percelen;
- verfraaiing dorpsaangezicht/verbetering woon- en leefklimaat.

Watergangen: het voornaamste doel is het bergen en/of afvoeren van water. Daarom is het beheer er op gericht dit mogelijk te maken. Afhankelijk van de watergang in het waterafvoerend systeem wordt regelmatig onderhoud zelfs verplicht door het Waterschap dat eenmaal per jaar een schouwronde uitvoert op het uitgevoerde werk. Het beheer van de A-watergangen valt onder de verantwoordelijkheid van de waterschappen De Dommel en Aa en Maas. Het beheer van de B- en C-watergangen wordt uitgevoerd door de aangelanden, waaronder de gemeente Nuenen.

Beleidsplan

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan gemeentebossen	2017-2022	23-5-2017 (vastgesteld door college)	2023
Bomenbeleidsplan	2017-2031	9-2-2017	eind 2031
Groenstructuurplan	2011-2020	25-11-2010	2024
Groenbeheerplan	2012-2026	12-12-2019	eind 2026

Uitgangspunten

Bermen

In het kader van ecologisch bermbeheer en de biodiversiteit is de maaifrequentie aangepast naar maximaal 1x tot 2x per jaar. Bij het maaien wordt het maaisel afgevoerd. Bij iedere maaibeurt blijft 20% overstaan. Om verruiging te voorkomen wordt het overstaande deel bij de volgende maaibeurt mee gemaaid, en blijft op andere delen 20% overstaan. De toetsing van goed maaibeheer van bermen en watergangen is vastgelegd in Kleurkeur van de Vlinderstichting. Door deze nieuwe standaard kunnen opdrachtgevers en aannemers zich beter voorbereiden op een insectenvriendelijk bermbeheer. In het maaibestek van bermen en watergangen zijn de richtlijnen van Kleurkeur opgenomen en geeft het een garantie dat het maaibeheer gericht is op het verhogen van de ecologische kwaliteit.

Watergangen

Beheer en onderhoud van watergangen (sloten) met een afvoerende en een bergende functie van het oppervlaktewater binnen het stroomgebied van de waterschappen De Dommel en Aa en Maas. Overeenkomstig de Keur oppervlaktewateren betreft dit sloten met een beperkt belang, niet zijnde in onderhoud bij de bovengenoemde waterschappen.

Bossen

Op sobere wijze in stand houden van de kwaliteit en functionaliteit van de bossen ten behoeve van de openluchtrecreatie en het milieu.

Landschappelijke beplanting

Op sobere wijze in stand houden van lintvormige en kleinschalige landschapselementen (wegbeplantingen, houtsingels, poelen etc.), ten behoeve van:

- beeld, milieu;
- verbindingen tussen landschapselementen;
- coulissenwerking.

Openbaar groen

Op sobere wijze in stand houden van de kwaliteit en functionaliteit van de groenvoorziening voor een groene uitstraling van de gemeente voor haar eigen inwoners en gebruikers (inwoners van buiten de gemeente en toerisme). Het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau is B. De 'Parels' die als visitekaartje dienen worden op kwaliteitsniveau A onderhouden.

Bomen

Nuenen is een bolwerk van bomen. De gemeente Nuenen staat ervoor om dat bolwerk te laten bestaan uit gezonde bomen waar zowel inwoners als de gemeente trots op zijn. Gezonde bomen waar de gemeente haar groene karakter mee behoudt, een prettig leefklimaat heeft en ook in de toekomst zal behouden. Het boombeheer gaat over nu en over later.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Bossen	25.775	25.775	25.775	25.775
Watergangen	80.880	80.880	80.880	80.880
Landschappelijke beplanting	20.765	20.765	20.765	20.765
Openbaar groen	1.540.142	1.477.642	1.477.642	1.477.642
Totaal	1.667.562	1.605.062	1.605.062	1.605.062

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Riolering

De gemeentelijke riolering bestaat uit ca. 150 km vrij vervalriolering (binnen de bebouwde kommen) en ca. 60 km drukriolering (in het buitengebied). Daarnaast zijn er nog voorzieningen zoals bergbezinkbassins en gemalen.

Beleid

De gemeente heeft zorgplichten op het gebied van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Hoe de gemeente omgaat met deze zorgplichten is vastgelegd in het beleidsplan.

Beleidsplan

Het vigerende Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) heeft een looptijd tot en met 2023. In het vGRP staan de beleidsdoelen, geplande projecten, onderzoeken en nieuwe ontwikkelingen. Verder maakt de rioolheffingsberekening deel uit van het vGRP.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2019 – 2023 (vGRP)	2019-2023	13-12-2018	2025

Uitgangspunten

De doelen vastgelegd in het vGRP zijn:

- Een goede inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- Inzameling, transport en / of verwerking van afvloeiend hemelwater, voor zover dit redelijkerwijs niet kan door particulieren;
- Voorkomen van structureel nadelige gevolgen van te hoge of te lage grondwaterstanden, voor zover dit onder de gemeentelijke zorgplicht valt;
- Klimaatbestendig ontwerpen.

Jaarlijks groot onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

De jaarlijks benodigde budgetten voor groot onderhoud zijn vastgesteld in het vGRP. Wanneer in een jaar meer geld ontvangen is dan uitgegeven wordt dit bedrag gestort in de voorziening riolering. Dit geld blijft daardoor beschikbaar voor de doelen uit het GRP.

Financieel	2024	2025	2026	2027
Onderhoudskosten riolering	427.014	452.208	478.888	507.142
Totaal	427.014	452.208	478.888	507.142

Daarnaast resteert eind 2023 nog een bedrag van € 4.436.569,- in de voorziening riolering.

Achterstallig onderhoud

Er is geen achterstallig onderhoud. Soms wordt onderhoud wel uitgesteld om schaalvoordeel te kunnen behalen. Dit uitstel wordt enkel gedaan als de veiligheid niet in het geding is.

Gebouwen

De gemeente heeft de nodige gebouwen in beheer. Deze zijn onder te verdelen in gebouwen voor eigen gebruik, algemene gebouwen, sociaal culturele accommodaties en sportaccommodaties.

Beleidsplan

De gemeenteraad heeft in de vergadering van 9 november 2017 het beheerplan gebouwen 2018-2032 vastgesteld. Vervolgens wordt dit plan elke 4 jaar geactualiseerd. De laatste actualisatie heeft in 2021 plaatsgevonden en is verwerkt in de begroting 2024-2027. De volgende staat gepland in 2025.

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Beheerplan gebouwen	2018-2032	9-11-2017	2025

Uitgangspunten

Voor de gebouwen die economisch eigendom zijn van de gemeente Nuenen en waarvoor de gemeente verantwoordelijk is voor het groot onderhoud, is een voorziening gevormd. Uitgangspunt voor deze voorziening is wat minimaal nodig is om de gebouwen veilig, heel en functioneel te houden op basis van sober en doelmatig onderhoud. Het uitgangspunt is conditieniveau 3. Tevens zal bij regulier onderhoud een verduurzamingsslag gemaakt worden door de materialen te vervangen voor een duurzamere variant, daar waar budget het toelaat.

Jaarlijks onderhoudsbudget en investeringsmiddelen op basis van het MJOP

Financieel	2024	2025	2026	2027
Dotatie voorziening	425.000	425.000	425.000	425.000
Besteding uit voorziening	1.046.589	417.353	773.364	296.690
Mutatie voorziening	-621.589	7.647	-348.364	128.310

Achterstallig onderhoud

De gemeentelijke vastgoedportefeuille is een dynamisch geheel met grote financiële en maatschappelijke waarde. Structureel onderhoud is daarom van essentieel belang. Daarom inventariseert de gemeente elke 4 jaar al de gemeentelijke gebouwen en stelt een MJOP op. Het MJOP (2018-2032) is in 2021 geactualiseerd. Het college heeft ingestemd met het MJOP 2022-2032, gebaseerd op de Nederlandse norm NEN 2767.

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Bij het Klooster en de Hongerman is gelet op de renovatieplannen alleen noodzakelijk onderhoud uitgevoerd.

Gelijktijdig met het actualiseren van het MJOP zijn in 2021 voor de gemeentelijke panden ook duurzaamheidsrapportages opgesteld.

Deze maatwerkrapportages worden samen met het geactualiseerde MJOP in 2023/2024 uitgewerkt in een Plan van aanpak / routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed Nuenen.

Speeltoestellen

De gemeente heeft verschillende speeltoestellen in de openbare ruimte staan. Deze worden beheerd volgens het warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen.

Beleid

Spelen en bewegen in de openbare ruimte 'Speelruimtebeleidsplan 2017-2020'

Beheerplan speelvoorzieningen 2011 – 2020

Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen

Beleidsplan

Naam	Periode	Vastgesteld in de raad	Planning vaststelling nieuw beleidsplan
Spelen en bewegen in de openbare ruimte	2017-2020	6-7-2017	onbepaald

Uitgangspunten

Het speelruimtebeleid is via co-creatie tot stand gekomen waarbij is samengewerkt met inwoners, verenigingen en andere belanghebbenden als gelijke partners. De belangrijkste uitgangspunten van het nieuwe beleid zijn:

- Spelen voor alle leeftijden (jong en oud);
- Risicovol spelen in een natuurlijke omgeving;
- Gebruik maken van (aanwezige elementen in) de gehele openbare ruimte;
- Ontmoeten als belangrijk onderdeel van de "Centrale speelgelegenheid Nuenen";
- Aansluiten bij de behoeftes van de omgeving en trends.

Jaarlijks groot onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Jaarlijks wordt bij de investeringen een bedrag van € 85.000,- opgenomen voor vervanging bij einde levensduur en nieuw beleid. Naast deze middelen is nog een bedrag voor regulier onderhoud beschikbaar van € 51.500,-.

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De administratie rondom speeltoestellen brengen we op orde en dit ronden we in 2024 af.

Verkeersregelingen

Beleid

Voor het vervangen van verkeersborden, verkeerstekens, wegmarkeringen, etc. is budget in de exploitatie beschikbaar.

Uitgangspunten

Verkeersborden worden vervangen wanneer ze beschadigd of verdwenen zijn. Ook worden ze één maal per jaar schoongemaakt. Voor het onderhoud aan wegmarkeringen en verkeersregelinstanties zijn onderhoudscontracten afgesloten.

Jaarlijks onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Financieel	2024	2025	2026	2027
Groot en klein onderhoud verkeerslichten, -borden en wegwijzers	63.250	63.250	63.250	63.250
Totaal	63.250	63.250	63.250	63.250

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Beelden en Plastieken

Beleid

Het beleid- en beheerplan beelden en plastieken inclusief de noodzakelijke financiële middelen is nog niet voorgelegd aan de raad.

Jaarlijks onderhoudsbudget en investeringsmiddelen

Financieel	2024	2025	2026	2027
Onderhoud Beelden en plastieken	6.000	6.000	6.000	6.000

Achterstallig onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Financiering

Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente Nuenen de benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijke) overtollige geldmiddelen belegt. De uitvoering van deze paragraaf vindt plaats binnen de wettelijke kaders van het BBV en de wet Fido. Naast deze wetgeving is een treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut zijn nadere regels opgenomen om daarmee de financieringsfunctie te sturen, te beheersen en te controleren. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. De bedragen in onderstaande tabellen moeten vermenigvuldigd worden met € 1.000,-.

Interne en externe ontwikkelingen

Extern

De ECB blijft in de komende twaalf maanden een ruim monetair beleid voeren. De lange rentetarieven zijn wel fors gestegen afgelopen jaar.

Intern

Voor de begroting zijn de volgende interne rentepercentages gebruikt, de berekening volgens BBV:

Renteschema	%
Rente over voorziening verliesgevende complexen bouwgrond	2,00%
Rente grondexploitatie	0,70%
Rente activa	0,60%

In onderstaand schema is het renteresultaat berekend volgens BBV:

Stap	Renteschema	2024	2025	2026	2027	2028
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	799	1.978	1.886	1.674	1.490
	De externe rentebaten	-16	-16	-16	-16	-16
1	Saldo rentelasten en rentebaten	783	1.963	1.870	1.658	1.475
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-431	-792	-519	-459	-461
	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-8	-3	-3	-3	-2
	De rentelast van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	8	3	3	3	2
2	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-431	-792	-519	-459	-461
3	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0	0
3	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	52	53	54	56	57
4	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3)	405	1.224	1.406	1.255	1.070
5	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-395	-493	-557	-624	-641
	Renteresultaat op het taakveld treasury (4+5)	10	731	848	631	429

Het genoemde renteresultaat komt terug op het taakveld treasury, maar is niet het enige resultaat op dat taakveld. Ook bijvoorbeeld ontvangen dividend wordt geraamd op het taakveld, maar maakt geen onderdeel uit van het renteschema.

Financieringsbehoefte

Op basis van de begroting 2024 wordt een meerjarige financieringsbehoefte opgesteld.

Boekwaarde 1-1	2024	2025	2026	2027
Activa	68.359	84.391	95.315	106.674
Grondexploitaties	59.137	53.024	28.531	25.417
Geldleningen OG*	-71.078	-35.323	-29.997	-24.671
Reserves en voorzieningen	-60.989	-61.201	-60.905	-60.318
	-4.571	40.891	32.943	47.103

* Dit is de huidige leningenportefeuille.

Uit bovenstaand schema blijkt dat er in 2024 sprake is van een financieringsoverschot en in 2025, 2026 en 2027 sprake is van een financieringsbehoefte.

Beleidsvoornemen financiering

Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende financiering, omdat de rente op de kortlopende middelen lager is dan de rente op langlopende middelen. Hierbij wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet. Deze bepaalt dat de gemiddelde vlottende schuld, over 3 maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal mag uitkomen. Gezien het feit dat de rente op dit moment stijgt, kan de overweging gemaakt worden om een groter deel van de financieringsbehoefte te financieren met langlopende leningen.

Renterisicobeheer

De overheid heeft twee instrumenten voor het toetsen van het renterisico: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort een structureel karakter draagt moet een langlopende geldlening worden aangetrokken. Indien voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet wordt overschreden moet de toezichthouder hiervan op de hoogte worden gesteld. Ook moet de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd aan de toezichthouder. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

Stap	Omschrijving	2024
	Bepalen toegestane kasgeldlimiet	
	Omvang begrotingstotaal	68.908
	Percentage regeling	8,50%
1	Toegestane kasgeldlimiet	5.857
	Vlottende korte schuld	
	opgenomen gelden < 1 jaar	5.000
	Schuld in rekening courant	0
	Gestorte gelden door derden < 1 jaar	6
	Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	0
2	Totaal vlottende korte schuld	5.006
	Vlottende middelen	
	Contante gelden in kas	23
	Tegoeden in rekening courant	10.228
	Overige uitstaande gelden < 1 jaar	0
3	Totaal vlottende middelen	10.251
4	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-5.245
	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-) (1-4)	11.102

Voor 2024 wordt met kasgeldleningen gewerkt tot de bovengrens van de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal (zie tabel hieronder).

Stap	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	35.755	5.326	5.326	5.327
3 (1+2)	Renterisico	35.755	5.326	5.326	5.327
4	Begrotingstotaal	68.908	93.257	68.112	68.840
5	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
6 (4 x 5)	Renterisiconorm	13.782	18.651	13.622	13.768
7	Ruimte(+)/Overschrijdingen(-)	-21.974	13.326	8.296	8.441

Voor 2025, 2026 en 2027 is er ruimte om langlopende leningen af te sluiten, voor het jaar 2024 is er een geprognosticeerde overschrijding volgens de renterisiconorm. Overschrijding ontstaat doordat er in dit jaar een aflossing wordt gedaan op één lening waarbij pas op het einde van de looptijd het volledige bedrag wordt afgelost, namelijk € 30 miljoen.

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille van de gemeente ziet er als volgt uit:

Opgenomen langlopende leningen						
Leningverstrekker	Looptijd		rente	oorspronkelijk	1-1-2024	31-12-2024
	Van	t/m				
NWB	2015	2027	1,21%	220	77	58
Prov NB	2017	2027	0,00%	2.321	2.093	2.093
BNG	2019	2024	-0,32%	30.000	30.000	0
BNG	2022	2027	1,28%	18.000	14.400	10.800
BNG	2022	2037	1,86%	25.000	23.333	21.667
Totaal				75.541	69.903	34.618

Opgenomen langlopende leningen tbv woningbouw						
Omschrijving	Looptijd		rente	oorspronkelijk	1-1-2024	31-12-2024
	Van	t/m				
BNG	1991	2041	0,43%	1.180	745	705
BNG	2004	2024	4,59%	5.800	430	0
Totaal				6.980	1.175	705

Bedrijfsvoering

Inleiding

Het doel van de bedrijfsvoering is het zo goed mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. Concreet gaat het om professionele ondersteuning van het gemeentebestuur en goede dienstverlening aan de inwoners door:

- een efficiënt werkende organisatie;
- een zorgvuldig besluitvormingsproces;
- een gestructureerde planning en beheersing van de beleidsuitvoering;
- waar mogelijk op een verantwoorde manier benutten van ICT-mogelijkheden;
- gemotiveerd en gekwalificeerd personeel.

Personeel en organisatie

Organisatieontwikkeling

Het in 2021 gestarte ontwikkelprogramma gaat in 2024 een volgende fase in (NOD 2.0). In het proces van doorontwikkeling van de organisatie is het cultuuraspect met de daaraan gekoppelde cultuuromslag de grootste uitdaging voor ons naar de toekomst toe. De (organisatie-)structuur is daarin ondersteunend. De vervolgstappen zijn gericht op competentieontwikkeling (o.a. eigenaarschap, feedback geven en ontvangen) en integrale samenwerking.

Strategisch HRM-beleid

Het strategisch HRM-plan zetten we in om (middel)lange termijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkeling van de organisaties te vertalen naar HRM-instrumentarium. De doorontwikkeling van de organisatie bepaalt mede welke onderwerpen we specifiek gaan oppakken. In 2024 wordt de nieuwe gesprekscyclus geïmplementeerd en verder invulling gegeven aan strategische personeelsplanning en de daaraan gekoppelde competentieontwikkeling.

Informatievoorziening

In 2024 werken we verder aan een betrouwbare en veilige informatievoorziening volgens de kaders van het Informatiebeleid Dommelvallei 2021-2025. Belangrijke onderwerpen waar we aan werken zijn:

- Verder bouwen aan de informatievoorziening die nodig is voor een optimale uitvoering van de Wet Open Overheid;
- Aanpassingen in processen en systemen voor de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer;
- Transitie naar de cloud, op basis van de resultaten van extern onderzoek;
- Digitale duurzaamheid waarbij informatie vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig is;
- Risicoanalyses, waaronder risicoworkshops informatiebeveiliging met directie en management om de roadmap informatiebeveiliging en privacy te actualiseren;
- Weerbaarheid op het gebied van informatieveiligheid en privacy verder verhogen, aan de hand van een meerjarig bewustwordingsprogramma;
- Toetsen aan de vastgestelde kaders, waaronder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg).

De benodigde werkzaamheden en projecten komen terecht in het Informatieplan 2024-2025 Dommelvallei.

Control

Accountant

In de tweede helft van 2023 worden gesprekken gevoerd met de accountant hoe opvolging te geven aan zijn adviezen uit de managementletter en het accountantsverslag. Uitwerking daarvan gebeurt gedeeltelijk in 2024.

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college geeft in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording af bij de jaarrekening 2023. De wetgeving hiervoor is eind 2022 door de Tweede Kamer vastgesteld. Tot en met de jaarrekening 2022 gaf de accountant zijn oordeel over zowel de rechtmatigheid als de getrouwheid van de jaarrekening. De accountant toetst de jaarrekening 2023 alleen nog op getrouwheid. De rechtmatigheidsverantwoording is vertaald in de in 2023 gewijzigd vastgestelde financiële en controleverordening.

Samen met de accountant bereiden we dit in 2023 en begin 2024 voor, zodat we een rechtmatigheidsverantwoording kunnen afgeven bij de jaarrekening 2023.

Huisvesting

De huisvesting van de ambtelijke organisatie en het bestuur is momenteel als volgt:

- Jan van Schijnveltlaan/Papenvoort (hoofdvestiging)
- Pastoorsmast (buitenwerf)
- Berg en Aardappelelerssteegje (Centrum Maatschappelijke Deelname)

Naast de eigen organisatie zijn in het gemeentehuis ook de bibliotheek en de politie gehuisvest. De noodzaak om meer multidisciplinair samen te werken vraagt om een eigentijdse werklocatie. Bij voorkeur een gebouw dat activiteitgericht werken en ontmoeting stimuleert. Het huidige kantoor aan de Jan van Schijnveltlaan voldoet daar niet aan. Het geeft ons bovendien een achterstand bij het werven van nieuw personeel. In aanloop naar de kadernota 2025 wordt een huisvestingsconcept uitgewerkt en financieel vertaald.

Kengetallen

(peildatum 1-8-2023)

Verdeling man/vrouw en fulltime/parttime	Fulltime	Parttime	Totaal
Mannen	38	10	48
Vrouwen	21	44	65
Totaal	59	54	113
Verhouding man / vrouw 2023: 42% / 58%			
Verhouding man / vrouw in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2022: 45% / 55%			

Formatie	Factor	1-8-2023
Directie en Staf	fte	6,94
Afd. Ontwikkeling	fte	40,64
Afd. Realisatie	fte	59,33
Totale formatie	fte	106,91

Gemiddelde leeftijd

Gemiddelde leeftijd	2023	2022
Mannen	47,3	47,9
Vrouwen	47,4	46,8
Totaal	47,4	47,1
Gemiddelde leeftijd landelijk binnen gemeenten in 2022: 47,2 jaar		

Ziekteverzuim (exclusief zwangerschapsverlof)

Ziekteverzuim (1 januari tot 1 juli)	2023	2022
Verzuimpercentage	4,7	4,7
Verzuimfrequentie	0,52	0,29
Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2022: 6,5%		

Verbonden partijen

Inleiding

De paragraaf verbonden partijen moet inzicht geven in de relaties van de gemeente in rechtspersonen waarin bestuurlijke invloed wordt uitgeoefend én waarmee financiële belangen gemeoid zijn.

Verbonden partijen zijn een manier om een bepaald beleidsvoornemen en/of wettelijke taken uit te (laten) voeren. Het deelnemen aan een verbonden partij komt altijd voort uit het publiek belang.

Onder bestuurlijk invloed wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Onder financieel belang wordt verstaan: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichting niet nakomt.

Conform artikelen 1, 5, 8, 9, 15, 26 en 36 van het BBV komen de volgende verbonden partijen aan de orde in deze paragraaf:

Gemeenschappelijke regelingen:

- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven;
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Helmond;
- Gemeenschappelijke Regeling Dienst Dommelvallei (DVV) te Mierlo;
- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening de Dommel (WSD) te Boxtel;
- Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink te Helmond.

Vennootschappen en coöperaties:

- Naamloze Vennootschap Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) te Den Haag;
- Naamloze Vennootschap Brabant Water te Den Bosch.

Stichtingen en verenigingen:

- Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond;
- Stichting Bureau Inkoop- en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot.

In deze paragraaf zal in tabelvorm elke verbonden partij uitgewerkt worden aan de hand van de volgende indelingen:

- Doel en openbaar belang van de verbonden partij;
- Algemene visie op en beleidsvoornemens over inschakelen van de verbonden partij: uitgangspunten waarom en wanneer we gebruik maken van de verbonden partij;
- Veranderingen en ontwikkelingen van de verbonden partij;
- Risico's: welke andere risico's zijn er bij deelname;
- Afbreukrisico van geen deelname;
- Alternatieven voor geen deelname;
- Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging: wie zijn er betrokken bij de samenwerking;
- Frequentie van terugkoppeling naar de raad;
- Financieel belang: welke kosten horen bij de samenwerking;
- Vermogenspositie en resultaat boekjaar van de verbonden partij.

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de uitwerking van de verbonden partijen:

DB: Dagelijks Bestuur

AB: Algemeen bestuur

GR: Gemeenschappelijke regeling

NV: Naamloze Vennootschap

Gemeenschappelijke regelingen

GR Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Per 1 januari 2015 is de Metropoolregio Eindhoven (MRE) actief als opvolger van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven ook wel de SRE. Het doel van de samenwerking binnen deze gemeenschappelijk regeling is het handhaven en uitbouwen van het kenmerkende economische profiel van de regio om op deze manier het vestigings- en verblijfsklimaat voor onze inwoners en bedrijven te stimuleren. De belangrijkste opgaven voor de aankomende jaren is de groei van de economie in goede banen te leiden waardoor meer inwoners in de regio profiteren van welvaart en welzijn. We richten ons daarbij primair op een gezamenlijke aanpak van urgente opgave in de fysieke leefomgeving. Daarnaast geeft de MRE uitvoering aan het Stimuleringsfonds en dient als betaalautoriteit voor Brainport Development NV.

Tevens is het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) onder gebracht in deze gemeenschappelijke regeling. Het RHCE voert voor gemeenten wettelijk taken uit op het gebied van toezicht, behoud en openbaar maken van de cultuurhistorische informatie en is archiefbewaarplaats van de door onze gemeente en andere overheden in Zuidoost Brabant overgebrachte archieven.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Er zijn maatschappelijke opgaven die niet begrensd worden door gemeentegrenzen, maar juist veel verder strekken. Het is goed om deze opgaven dan ook samen met anderen op regionale schaal op te pakken, waarbij aansluiting wordt gezocht met de Nationale Brainport Agenda. Hierdoor worden (ontwikkelings)mogelijkheden beter benut. Bovendien biedt deze samenwerking mogelijkheden om rijksgelden naar de regio te halen. Daarnaast zijn wij via de MRE vertegenwoordigd in de stichting Brainport en de triple helix. Deze stichting bepaalt de strategie van de ontwikkelingsorganisatie Brainport Development.

De gemeente brengt haar archief na verloop van tijd onder bij RHCE, voor zover deze documenten niet vernietigd (moeten) worden.

Veranderingen en ontwikkelingen

Metropoolregio Eindhoven

In 2023 is het geactualiseerde samenwerkingsakkoord 2023 - 2026 vastgesteld. Dit akkoord gaat uit van 2 complementaire ontwikkellijnen, namelijk: duurzame schaa sprong Brainport en nieuwe balans in het landelijk gebied. Deze lijnen dragen in samenhang bij aan de brede welvaart van de hele regio en haar inwoners. Brede welvaart is het perspectief bij het zoeken naar oplossingen voor opgaven in de regio. De volgende vijf hoofdpogaven worden onderscheiden:

- schaa sprong wonen en ruimte
- toekomstig mobiliteitssysteem
- een veerkrachtig economisch systeem
- vitaal landelijk gebied
- toekomstig energiesysteem

Door het nieuwe samenwerkingsakkoord verandert de rol en de positie van de MRE en de ambtelijke ondersteuningsorganisatie. Er wordt een doorontwikkeling voorzien van procesregie naar meer inhoudelijke regie met programmasturing op realisatie. Daarom is in 2023 een organisatieadvies gevraagd. Dit advies wordt geïmplementeerd in 2024. Hiertoe is in de begroting MRE voorzien in een forse formatie-uitbreiding. Bovendien is het plan om programmabureaus op te richten.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven

Binnen RHCE heeft een heroriëntatie plaatsgevonden om met name de kosten te drukken. Door focus op wettelijke taken is er meer grip op de financiën en is de afstemming met de deelnemende gemeenten verbeterd. In 2020 is besloten om de doorgevoerde uitvoeringsactiviteiten, dienstverlening en werkwijzen voort te zetten. In 2022 is besloten om RHCE niet de ontvlechten uit de de MRE-organisatie. Het RHCE wordt in de huidige vorm verder voortgezet en doorontwikkeld.

Landgoed Gulbergen

De voorziening Gulbergen is nog niet afgewikkeld, omdat de voormalige stortplaats officieel nog niet gesloten is en de nazorg nog niet is overgedragen aan de Provincie Noord-Brabant. Het ziet er naar uit dat de nazorg van de stortplaats Gulbergen voorlopig niet aan de provincie wordt overgedragen in afwachting van onderzoek naar mogelijkheden om de toekomstige nazorgkosten te beperken. In 2020 is de erfpacht afgekocht, waardoor de MRE weer volledige zeggenschap heeft over de gronden in het gebied. Dit maakt de weg vrij om nieuwe plannen te ontwikkelen voor Gulbergen. Daarom is in 2022 een participatietraject doorlopen. Duidelijk is geworden dat grootschalige energieopwekking, woningbouw en een vakantiepark geen draagvlak hebben in de omgeving. Door deze uitkomst heeft de MRE besloten om meer tijd te nemen voor de verdere ontwikkeling van het landgoed Gulbergen.

Gemeenschappelijke regeling

Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling met trekking tot de MRE ook aangepast worden. Deze procedure is inmiddels in gang gezet. De planning is om de gewijzigde regeling per 1 juli 2024 in werking te laten treden.

Risico's

Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld door Algemeen Bestuur in juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de MRE worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de MRE-organisatie de risico's in beeld gebracht, geïnclassificeerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld.

In de jaarrekening 2022 zijn de volgende belangrijkste risico's op concernniveau onderkend waaraan de benodigde weerstandscapaciteit is gekoppeld:

- het doelvermogen voor eeuwigdurende nazorg voor landgoed Gulbergen is ontoereikend;
- het nieuwe samenwerkingsakkoord leidt tot uitbreiding van taken voor de MRE-organisatie waar de organisatie qua personeel en middelen niet op is ingericht, het risico bestaat dat de externe financiering niet wordt gerealiseerd;
- bezuinigingen bij de gemeenten met als gevolg lagere gemeentelijke bijdragen.

De MRE-organisatie heeft over 2022 een positief rekeningresultaat van € 469.458 behaald, bestaande uit Metropoolregio Eindhoven € 260.577 positief, RHCe € 208.881 positief en Landgoed Gulbergen € 0.

Afbreukrisico van geen deelname

Het risico is dat de gemeente zich buiten sluit als zij niet deelneemt aan MRE. MRE is een belangenbehartiger van de regio en weet ook middelen bij anderen (veelal via cofinanciering) los te krijgen.

Alternatieven voor geen deelname

Naast MRE zijn er allerlei andere vormen van (gemeentelijke) samenwerking mogelijk. Zo werken de gemeenten Eindhoven, Helmond, Son en Breugel, Geldrop-Mierlo, Waalre, Veldhoven, Best, Oirschot en Nuenen op subregionaal niveau samen binnen Stedelijke Gebied Eindhoven. De agenda's van de beide samenwerkingsverbanden worden op elkaar afgestemd, zodat er geen sprake is van een overlap.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost Brabant, zijnde de gemeenten: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

Algemeen bestuur: M. Houben (burgemeester), plv. : J. Tesser (raadslid)

Raadstafel21: H. Bonnier en M. Spijkerman (beide raadsleden)

Portefeuillehoudersoverleg Economie: B. van Stiphout (wethouder)

Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit: S. Löwik (wethouder)

Portefeuillehoudersoverleg Transitie landelijk gebied: P. Kok (wethouder)

Portefeuillehoudersoverleg Energietransitie: S. Löwik (wethouder)

Commissie van Advies voor Financiën: B. van Stiphout (wethouder)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks bij de kadernota (ter kennisneming), begroting (zienswijzeprocedure) en jaarrekening (ter kennisneming). Bovendien wordt het 2-jaarlijks werkprogramma MRE voor zienswijze voorgelegd aan de raden. Daarnaast wordt de raden via de 1e bestuursrapportage MRE geïnformeerd over de beleidsmatige uitvoering van het werkprogramma over de periode januari t/m mei en via de 2e bestuursrapportage over de financiële uitvoering van het werkprogramma over de periode januari t/m september. Tot slot wordt de raad ook tussendoor geïnformeerd over voor hen belangrijke ontwikkelingen en worden voor hen met enige regelmaat bijeenkomsten over specifieke thema's georganiseerd.

GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

De omgevingsdienst is een bij wet opgerichte rechtspersoon. De omgevingsdienst is opgericht om een verdere verbetering tot stand te brengen in:

- de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu en het behoud en verbetering van de bodem-, water- en luchtkwaliteit;
- de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving, zodat het aantal calamiteiten en milieudelicten afneemt.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De ODZOB werkt samen met haar partners aan het beschermen en verbeteren van de fysiek leefomgeving. Door samen te werken kan onze gemeente beschikken over expertise op verschillende beleidsvelden. Door de samenwerking binnen de ODZOB hebben we minder eigen formatie nodig op deze beleidsterreinen.

Veranderingen en ontwikkelingen

ODZOB streeft er naar om in de toekomst voor alle deelnemers de brede taken in het kader van de Omgevingswet te gaan uitvoeren.

Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling met trekking tot de ODZOB ook aangepast worden. Deze procedure is inmiddels in gang gezet. De planning is om de gewijzigde regeling per 1 juli 2024 in werking te laten treden.

Risico's

Indien de omzet achterblijft bij de verwachtingen zijn alle deelnemers aan de GR daarvoor (financieel) verantwoordelijk. Omdat het gemeentelijk werkprogramma slechts een klein onderdeel vormt van het totale uitvoeringsprogramma en -budget van de ODZOB is de individuele invloed van de gemeente(n) daardoor beperkt.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname voor wat betreft het basistakenpakket (vergunningverlening, toezicht, handhaving (VTH-taken), asbesttoezicht etc.) is wettelijk verplicht. Dit geldt niet voor de (incidentele) verzoektaken. Voor een groot deel van de verzoektaken is er geen gemeentelijke capaciteit en kennis meer aanwezig. Daarom zijn ook nagenoeg alle verzoektaken uitbesteed aan de ODZOB.

Alternatieven voor geen deelname

De deelname voor wat betreft het basistakenpakket is wettelijk verplicht. Voor de uitvoering van een deel van de individuele verzoektaken zou het mogelijk zijn om een alternatief te organiseren, maar dit is niet realistisch.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant en de provincie Noord-Brabant.

Algemeen bestuur: P. Kok (wethouder), plv. B. van Stiphout (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks driemaal (kadernota, begroting, jaarrekening); daarnaast incidenteel afhankelijk van ontwikkelingen

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) te Eindhoven

Doel en openbaar belang

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: brandweerborging, ambulancezorg, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio, rampenbestrijding en crisisbeheersing en de gemeenschappelijke meldkamer, door:

- Adequaats te reageren op spoedeisende hulpvragen van burgers, instellingen en bedrijven;
- Het in beeld brengen van risico's;
- Het organiseren en coördineren van geneeskundige hulpverlening in de regio;
- Het voorkomen en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar en/of ongevallen bij brand en alles wat hiermee verband houdt. Ook het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel en de coördinatie van de werkzaamheden op dit gebied behoort tot de taak van VRBZO;
- Het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Omdat veiligheidsrisico's zich niet houden aan gemeentegrenzen én omdat veiligheid een complexe zaak is, is in de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bepaald dat de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant de verantwoordelijkheid voor veiligheid onderbrengen bij VRBZO. Hierdoor werken de gemeenten op regionale schaal aan een veilige leefomgeving voor mensen die er wonen en verblijven, professionele hulp verlenen als het nodig is, waarborgen creëren voor fysieke veiligheid en voorbereidingen treffen voor rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Veranderingen en ontwikkelingen

In april 2021 is de Visie 2025 VRBZO vastgesteld. VRBZO is ook in 2024 op basis van een uitvoeringsjaarplan aan de slag met de in de visie vastgestelde speerpunten en thema's: Samen voor veilig, Weerbare samenleving en Toekomstbestendige organisatie.

VRBZO ontvangt extra gelden van het Rijk om meer te investeren in crisisbeheersing. De gelden worden besteed aan de verbetering van crisisbeheersing en informatievoorziening in de regio, en aan een bijdrage aan landelijke verbetering van informatievoorziening.

VRBZO besteedt in 2024 extra aandacht aan het toekomstbestendig maken van brandweezorg. De afgelopen jaren creëerde VRBZO een efficiënte en doelmatige regionale (brandweer)organisatie. De komende jaren zal de focus vooral liggen op vrijwilligheid, duurzaamheid, huisvesting, vakbekwaamheid en 2e loopbaanbeleid. Onderwerpen waarbij nieuwe (landelijke) inzichten vragen om een toekomstperspectief.

Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling met betrekking tot VRBZO ook aangepast worden. Deze procedure is inmiddels in gang gezet. De planning is om de gewijzigde regeling per 1 juli 2024 in werking te laten treden.

Risico's

Eind 2019 is de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020 - 2023 vastgesteld. De risico's van de organisatie zijn in de beleidsnota gebundeld tot drie onderwerpen waaraan een risicobedrag voor het weerstandsvermogen is gekoppeld:

- risico's in algemene bedrijfsvoering € 500.000-1.000.000
- risico's model brandweezorg € 500.000-1.000.000
- risico grootschalige ramp/crisis € 500.000-1.000.000
- totaal benodigd weerstandsvermogen € 1.500.000-3.000.000

Het is niet reëel dat bovengenoemde risico's zich gelijktijdig voordoen. Tevens is de impact van een ernstig incident en de majeure wijzigingen in model brandweezorg (nog) lastig te kwantificeren.

Daarom houdt VRBZO rekening met een totaal risicobedrag van € 2,0 miljoen.

Het weerstandsvermogen bedraagt € 2,0 miljoen. In 2024 zal worden bezien of er aanpassingen nodig zijn.

Afbreukrisico van geen deelname

Deelname is een wettelijke plicht (Wgr, Wvr).

Alternatieven voor geen deelname

Geen alternatieven.

Deelname door 21 gemeenten in de regio Zuidoost Brabant.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: M. Houben (burgemeester).

Dagelijks bestuur: M. Houben (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks tweemaal (begroting, rekening) en halfjaarlijks (1e en 2e samenvatting van de bestuursrapportage); daarnaast na vergaderingen van het Algemeen Bestuur en incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen over beleid en strategische keuzes binnen de Veiligheidsregio. De deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling waarborgen de betaling van rente en aflossing van de geldleningen die de Veiligheidsregio heeft gesloten, onder goedkeuring van gedeputeerde staten en volgens regels die het algemeen bestuur heeft vastgesteld. De waarborg geldt naar evenredigheid van het aantal inwoners van iedere gemeente van het betreffende kalenderjaar en indien de geldschieters dit wensen onder het doen van afstand van de voorrechten die de wet aan borgen toelaat.

GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant Zuidoost te Helmond

Doel en openbaar belang

De GGD'en hebben een aantal wettelijke taken, beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg). Hieronder vallen onder andere: jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en 'schoolarts'), medische milieukunde, infectieziektebestrijding, gezondheidsmonitoren en gezondheidsvoorlichting.

De adviseurs van het team Gezondheid en Milieu geven advies aan burgers en gemeenten. Daarbij gaat het om het stimuleren van een veilige en gezonde leefomgeving

Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten en uitvoering van de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van de (openbare) gezondheid(szorg). Financiering o.b.v. bijdrage deelnemende gemeenten, bijdragen ziektekostenverzekeraars, ambulancehulpverlening en bijdragen particulieren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gemeente kan profiteren van de professionele kennis en voorzieningen welke de GGD bezit en door de gemeente niet zelfstandig in stand gehouden kunnen worden. Tevens wordt door de samenwerking met de regiogemeenten een schaalgrootte bereikt die een efficiënte en effectieve aanpak mogelijk maakt tegen zo laag mogelijke kosten.

Een positieve bijdrage aan de gezondheid van de inwoners van onze gemeente en uitvoering van tal van wettelijke taken.

Naast de uitvoering van de wettelijke taken maken we als gemeente dankbaar gebruik van de diensten van het lokaal team gezondheidsondersteuning. Medewerkers uit dit team ondersteunen de gemeente onder meer bij projecten op het gebied van alcohol- en drugspreventie en het activiteitenprogramma van de werkgroep mantelzorg en Nuenen dementievriendelijke gemeente. Tot slot levert de GGD ook waardevolle lokale onderzoeksgegevens (onder meer uit de gezondheidsmonitoren). Deze onderzoeksresultaten zetten wij in als beleidsindicatoren. Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling met trekking tot de GGD ook aangepast worden. Deze procedure is inmiddels in gang gezet. De planning is om de gewijzigde regeling per 1 juli 2024 in werking te laten treden.

Risico's

Indien de bedrijfsresultaten achterblijven bij de verwachting zijn alle deelnemende gemeenten aan de GR (naar rato) financieel verantwoordelijk.

Afbreukrisico van geen deelname

Geen behartiging van onze belangen op dit gebied en niet kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen waaronder het in stand houden van een GGD.

Alternatieven voor geen deelname

Het zoeken naar andere instanties die uitvoering kunnen geven aan onze wettelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg. Volledig afzien van geen deelname is geen reële optie i.v.m.de in de Wet Publieke Gezondheid opgenomen eis dat de gemeente een GGD in stand moet houden.

De volgende gemeenten behoren tot het werkgebied van de GGD Brabant Zuidoost: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

In dit gebied wonen ca. 750.000 mensen.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: N. Wouters (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Er vindt in ieder geval terugkoppeling plaats bij de vaststelling van de begroting en wijzigingen daarvan en verder incidenteel als onze vertegenwoordiger bij de GGD dit wenselijk acht.

GR Dienst Dommelvallei te Mierlo

Doel en openbaar belang

De Dienst Dommelvallei is het samenwerkingsverband van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel. In deze dienst zijn de bedrijfsvoeringstaken financiën, belastingen, personeel & organisatie, informatievoorziening en planning & control voor de drie gemeenten ondergebracht. Daarnaast hebben de gemeenten Son en Breugel en Nuenen de taken met betrekking tot werk en inkomen (sociale zaken en Participatiewet) en dienstverlening (o.a. burgerzaken) in deze dienst ondergebracht. Daarnaast voert deze dienst ondersteunende activiteiten (administratie en applicaties) uit met betrekking tot zorg en welzijn (Wmo) en jeugd.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Bij de vorming van Dienst Dommelvallei is aangegeven dat de dienst moet leiden tot: meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, minder kosten en goed werkgeverschap.

Veranderingen en ontwikkelingen

De capaciteit van de dienst is ontoereikend. Door toenemende complexiteit van taken en groei van de gemeentelijke formaties is een kritische grens bereikt. Daarom zijn in 2023 extra structurele middelen beschikbaar gesteld om de grootste knelpunten in de formatie op te lossen. Ook is besloten om onderzoek te doen naar de voor de dienst benodigde formatie om taken goed uit te kunnen voeren. Het voornemen is de dienst door te ontwikkelen op basis van de behoeften van de drie gemeenten aan verdergaande samenwerking en kansen voor effectiviteit en efficiency. Er wordt onder meer overwogen om het heffen en innen van belastingen uit te besteden aan een externe partij.

Als gevolg van wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling met trekking tot de dienst ook aangepast worden. Deze procedure wordt inmiddels voorbereid. De planning is om de gewijzigde regeling per 1 juli 2024 in werking te laten treden.

Risico's

Voor wat betreft het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt als uitgangspunt de nota's risicomanagement van de drie gemeenten gehanteerd. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening de risico's opnieuw beoordeeld.

In de jaarrekening 2022 zijn de volgende belangrijkste risico's onderkend waaraan een risicowaarde is gekoppeld:

- interne gevolgen cybercriminaliteit / beveiligingsincident
- externe gevolgen cybercriminaliteit / beveiligingsincident
- continuïteit bedrijfsvoering

Met betrekking tot de dienst is het weerstandsvermogen ondergebracht bij de gemeenten. In de begroting van Nuenen is rekening gehouden met een weerstandsvermogen van € 97.875.

Eventuele overschotten/tekorten worden teruggestort naar of bijbetaald door de deelnemende gemeenten. De dienst sloot 2022 met een positief resultaat van € 215.580 af. Dit bedrag is gestort in de reserve I&A en niet naar de gemeenten teruggevloeid.

Afbreukrisico van geen deelname

Indien de gemeente niet langer meer de uitvoering van bepaalde taken neerlegt bij de dienst, dient de gemeente deze taken zelf uit te voeren dan wel onder te brengen in een ander samenwerkingsverband.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door: de gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel

Algemeen bestuur: M. Houben (burgemeester), B. van Stiphout (wethouder) en N. Wouters(wethouder) .

Dagelijks bestuur: M. Houben (burgemeester) en M. Arents (gemeentesecretaris)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks bij begroting (zienswijzeprocedure) en jaarrekening en tussentijdse rapportages (ter kennisneming). Daarnaast wordt de raad over voor haar relevante zaken geïnformeerd.

GR Werkvoorzieningsschap de Dommel (WSD) te Boxtel

Doel en openbaar belang

WSD is ons sociaal ontwikkelbedrijf en voert de werkgeversverplichtingen van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de gemeente Nuenen. Daarnaast begeleidt WSD inwoners die in het kader van de Participatiewet ondersteuning nodig hebben bij het vinden van werk.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

In 2020 zijn alle gemeenteraden akkoord gegaan met de geformuleerde ambitie voor de doelgroep: iedereen doet naar vermogen mee, waarbij meedoen belangrijker is dan alleen het hebben van betaalde arbeid.

De koers van de WSD richt zich op het doorontwikkelen van de lokale infrastructuur van elke gemeente. De structuur richt zich op de begeleiding van inwoners in de gemeente zelf, de ondersteuning voor inwoners met de lokale partners en het organiseren van werkgelegenheid in de gemeente. Deze lokale infrastructuur wordt ondersteund met plusdiensten en een bundeling van expertise via WSD.

Het koersplan vormt het financiële kader voor de komende jaren.

Veranderingen en ontwikkelingen

De WSW is per 1-1-2015 opgehouden te bestaan (er vindt geen nieuwe instroom plaats). De zittende doelgroep blijft gebruik maken van de WSW. Er vindt gemiddeld jaarlijks 5% uitstroom plaats van de doelgroep. Door middel van de instroom vanuit de Participatiewet wordt de omvang van het bedrijf en werknemersbestand in stand gehouden. De basis voor 2024 vormt het door het bestuur vastgestelde koersdocument 'Gezamenlijk doorontwikkelen'. Op basis hiervan stellen de deelnemende gemeenten (regio Boxtel, inclusief Nuenen en Son en Breugel) lokale plannen op in samenwerking met de WSD.

Risico's

WSD heeft een sluitende meerjarenbegroting opgesteld waarin rekening wordt gehouden met het behoud van het volume van 2100 medewerkers/inwoners vanuit de deelnemende gemeenten. Hiermee streven we naar een toekomstbestendige organisatie. De kans is aanwezig dat WSD aan de deelnemende gemeenten een aanvullende bijdrage vraagt wanneer in 2025 het break-even scenario niet gerealiseerd is. Volgens besluit van DB WSD van maart 2023 wordt een mogelijk negatief subsidieresultaat aangevuld vanuit de WSD Stimulusregeling.

Afbreukrisico van geen deelname

Hoog (bestuurlijk maar ook financieel als je zou besluiten om niet meer te deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling).

Alternatieven voor geen deelname

Aansluiten bij andere gemeenschappelijke regeling of inkoop van diensten.

Deelname door de gemeenten Best, Boxtel, Haaren, Nuenen, Oirschot, Oisterwijk, Meierijstad (alleen het verzorgingsgebied van de voormalige gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode), Son en Breugel, Sint Michielsgestel en Vught.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Dagelijks Bestuur: heer N. Wouters (wethouder)

Algemeen bestuur: N. Wouters (wethouder) en T. van der Linden (raadslid)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel jaarlijks (begroting, rekening); daarnaast incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

GR Reiniging Blink te Helmond

Doel en openbaar belang

Het doel van de Gemeenschappelijke regeling Blink is het doelmatig uitvoeren van de afvalinzameling en de reinigingstaken die bij wet, in het bijzonder de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer, aan de gemeente zijn opgedragen en/of voortvloeien uit de aan de gemeente op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding, binnen de kaders van het publiekrecht.

Algemene visie op, en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De belangrijkste reden voor het aangaan van de samenwerking is dat hiermee, zonder winst oogmerk, de kernactiviteiten met betrekking tot huishoudelijke afvalstoffen efficiënt en effectief worden uitgevoerd, te weten inzameling, reiniging, sortering en overslag, stimuleren van preventie en hergebruik, en projectbeheer. Daarnaast wordt van Blink een actieve bijdrage verwacht aan de lokale vertaling van het landelijk beleid inzake preventie van huishoudelijk afval conform het vigerende Landelijk Afvalbeheerplan (LAP).

Veranderingen en ontwikkelingen

De in de GRR Blink deelnemende private partij heeft aangekondigd de deelname te beëindigen. De regeling zal hierop aangepast worden, alsook aan de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. De planning is dat de nieuwe regeling uiterlijk 1 juli 2024 in werking treedt.

Risico's

Doordat Blink geen eigen vermogen bezit, loopt elke deelnemende gemeente het risico eventuele tekorten te moeten aanzuiveren (art. 38, lid 1).

Wanneer een of meer gemeenten deelname beëindigen, ofwel naar aanleiding van een periodieke evaluatie ofwel "tussentijds", dan kan zulks, ondanks een van toepassing zijnde plicht voor een dergelijke gemeente om een schadeloosstelling te betalen, toch leiden tot negatieve financiële gevolgen.

Afbreukrisico van geen deelname

Wanneer de gemeente Nuenen besluit tot uittreding, dan kan dat betekenen dat de overige deelnemers schadeloos gesteld dienen te worden. Daarnaast moet de gemeente dan zelf iets organiseren, zodat uitvoering van de gemeentelijke taken met betrekking tot afvalinzameling en reinigingstaken gecontinueerd en geborgd wordt. De verwachting is dat dit gepaard gaat met hogere kosten.

Alternatieven voor geen deelname

Als alternatieven kunnen genoemd worden het aanbesteden van de taken die betrekking hebben op huishoudelijke afvalstoffen en reiniging van verhardingen ofwel het deelnemen in een andere GR-constructie, zoals Cure (de Gemeenschappelijke regeling van gemeenten Eindhoven, Valkenswaard en Geldrop-Mierlo).

Naast onze gemeente nemen nog acht andere gemeenten in de regio deel aan de Gemeenschappelijke regeling Blink. Daarnaast is een private partij deelnemer, maar deze partij heeft aangegeven deze deelname te willen beëindigen.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Algemeen bestuur: S. Löwik (wethouder)

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Structureel, bij het vaststellen van de begroting van Blink, wordt de raad in gelegenheid gesteld een zienswijze in te dienen. Daarnaast wordt de raad incidenteel betrokken, bijvoorbeeld bij wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling, bij toetreding van een nieuwe gemeente en bij het doorlopen van het Strategisch traject.

Vennootschappen en coöperaties

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Doel en openbaar belang

De BNG Bank is de bank van en voor (decentrale) overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De BNG Bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Het betalingsverkeer van de BNG Bank richt zich specifiek op zakelijke klanten in de publieke sector. De BNG Bank biedt een volledig pallet aan zakelijke producten. Digitaal, efficiënt en veiligheid staan hierbij centraal.

Veranderingen en ontwikkelingen

Per eind 2018 heeft de BNG Bank duurzame obligaties uitgegeven. De opbrengst hiervan wordt duurzame projectfinanciering alsmede balansfinanciering van de Nederlandse gemeenten en woningcorporaties, die in hun categorie het best scoren op het gebied van duurzaamheid en sociaal beleid.

De BNG Bank gaat zelf vanaf 1 december 2023 het betalingsverkeer uitvoeren. De BNG en Centric hebben dit vanuit strategische overwegingen besloten. De overgang van een 20-tal medewerkers past in deze strategie. Centric blijft de IT-ondersteuning doen.

Risico's

De BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door de bank uitgegeven schuld papier heeft een credit rating AAA van Moody's, en AA+ van Standard & Poor's en AA+ van Fitch. Door deze top ratings kan de BNG Bank tegen lage prijzen geld aantrekken op de geld- en kapitaalmarkt. Hierdoor kan de bank hun klanten lage tarieven bieden.

De BNG streeft niet naar een maximaal, maar naar een redelijk rendement op het eigen vermogen. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

De gemeente Nuenen bezit 1.755 aandelen à € 2,50 zijnde in totaal € 4.388,-.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de aandeelhouders. Dit zijn uitsluitend overheden.

Als aandeelhouder: B. van Stiphout (wethouder).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

NV Brabant Water te Den Bosch

Doel en openbaar belang

Brabant Water is het drinkwaterbedrijf dat aan 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord-Brabant drinkwater levert en ervoor zorgt dat de klanten altijd en overal in Brabant kunnen rekenen op zuiver en veilig drinkwater. Een verantwoordelijke taak, waarnaar gehandeld wordt. Brabant Water streeft niet naar winst, maar wel naar de beste kwaliteit en dienstverlening.

Brabant Water biedt naast drinkwater ook water op maat en gespecialiseerde diensten en advies aan. De gemeente heeft een belang in Brabant Water N.V. van 22.246 aandelen à € 0,10 (totaal € 2.224,60).

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

Brabant Water is als drinkwaterbedrijf primair verantwoordelijk voor het waarborgen van de continuïteit van de waterlevering in haar voorzieningsgebied en de kwaliteit en druk van het geleverde drinkwater.

Veranderingen en ontwikkelingen

Zorgen voor een robuust watersysteem blijft het speerpunt binnen Brabant Water. Dit om in een tijd waarin de watervraag stijgt en het klimaat verandert ook in de (nabije) toekomst voldoende drinkwater te kunnen leveren. Daarnaast is Brabant Water bezig om nieuwe paden te verkennen. Meebewegen en aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Voorbeelden daarvan zijn het verkennen van aanvullende bronnen voor grondwater, innovaties en verdergaande verduurzaming.

De drinkwatertarieven zijn in Nederland niet overal hetzelfde. Brabant Water zit wat tarieven betreft onder het landelijke gemiddelde. Het is aannemelijk dat deze tarieven in de toekomst gaan stijgen. Droogte en een stijgende vraag naar drinkwater leiden tot een toenemende investeringsbehoefte. Ook toenemende kosten (stijgende energiekosten en hoge inflatie) noodzaken drinkwaterbedrijven ertoe om in de toekomst de drinkwatertarieven te verhogen.

Risico's

n.v.t.

Afbreukrisico van geen deelname

n.v.t.

Alternatieven voor geen deelname

n.v.t.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de aandeelhouders. Dat zijn de provincie Noord-Brabant en 60 gemeenten.

Als aandeelhouder: M. Houben (burgemeester).

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond

Doel en openbaar belang

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost is een samenwerkingsverband tussen gemeenten, (justitiële) overheidsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Het doel is de verbetering van veiligheid en leefbaarheid in de 21 gemeenten in Brabant Zuidoost. Het is van belang om onderscheid te maken tussen het zorg- en veiligheidshuis als professionele netwerkorganisatie en het zorg- en veiligheidshuis als facilitator voor ketenpartners. Het landelijk kader richt zich specifiek op het zorg- en veiligheidshuis als netwerkorganisatie van verschillende partners in de zorg-, de strafrechtketen en gemeenten, gericht op een ketenoverstijgende persoons-, systeem- en gebiedsgerichte aanpak van, of advisering rondom, complexe problematiek. In de rol van facilitator biedt de netwerkorganisatie aan ketenpartners de mogelijkheid om werkplekken te huren in een kantoor. Het zorg- en veiligheidshuis Brabant-Zuidoost is in de kern een smalle organisatie. Haar professionaliteit ligt op het gebied van procesregie, advisering en informatievoorziening.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De kracht van het zorg- en veiligheidshuis is een goede samenwerking tussen de verschillende organisaties om problemen op het gebied van veiligheid beter aan te pakken. Daarbij behouden alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden.

Problemen worden in een mix van preventie, repressie en zorg aangepakt. Zo wordt geprobeerd potentieel grote problemen klein te houden. De casussen worden aangepakt middels de werkwijze Casus Op Maat en de Persoonsgerichte Aanpak.

Daarnaast stimuleert en ondersteunt het zorg- en veiligheidshuis de gemeenten om in de toekomst gebruik te maken van het escalatiemodel in de zorg- en veiligheidsketen AVE (aanpak voorkoming escalaties) en dit lokaal te implementeren.

Veranderingen en ontwikkelingen

In 2016 is de rechtsvorm van het Zorg- en Veiligheidshuis gewijzigd en is de Stichting Beheer en Exploitatie Veiligheidshuis Brabant Zuidoost opgericht. Besloten werd om hierin deel te nemen. Vanaf begin 2018 is de naam gewijzigd in Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost.

In 2022 is de GGD Brabant Zuidoost formeel toegevoegd als partner aan het samenwerkingsverband Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost. De GGD wil zich meer inzetten voor kwetsbare inwoners die- op het snijvlak van zorg en veiligheid- tussen wal en schip en daarvoor bouwen aan duurzame en brede samenwerking met regionale ketenpartners.

In 2024 staat het uitvoeren van de geactualiseerde Persoonsgerichte Aanpak Jeugd, Onbegrepen Gedrag en Huiselijk Geweld/Kindermishandeling hoog op de agenda.

Risico's

Alle 21 gemeenten uit de regio nemen deel aan de Stichting en dragen daaraan bij.

Afbreukrisico van geen deelname

Er kan dan geen gebruik worden gemaakt van de voordelen die het zorg- en veiligheidshuis kan bieden, zoals informatie, expertise en menskracht. Bepaalde organisaties hebben ook aangegeven geen capaciteit te hebben om deel te nemen aan overlegstructuren in alle afzonderlijke gemeenten.

Alternatieven voor geen deelname

De gemeente moet dan zelf meer regelen en kan geen beroep meer doen op inbreng van bepaalde maatschappelijke instanties en strafrechtpartners.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Deelname door de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Samenwerking met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.

Alle gemeenten vaardigen een wethouder zorg of een burgemeester af als lid van het algemeen bestuur. Het betreft voor Nuenen wethouder N. Wouters.

Het algemeen bestuur kiest uit hun midden weer – per basisteam – een wethouder zorg en een burgemeester als lid van het dagelijks bestuur. In 2018 werden de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur door voorzitter burgemeester P. Verhoeven (Heeze-Leende) en wethouder P.J. Looijmans (Geldrop-Mierlo) namens de gemeenten die behoren tot het basisteam Dommelstroom.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Stichting Bureau Inkoop- en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot

Doel en openbaar belang

Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast vertaalt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen van de verbonden partij

De gewijzigde Aanbestedingswet 2012 (Aw 2012) laat voldoende ruimte over om eigen beleid te voeren op het gebied van inkopen en aanbesteden. Het inkoop- en aanbestedingsbeleid waarborgt de naleving van wet- en regelgeving, een doelmatige inkoop en bestuurlijke integriteit. Het inkoopbeleid gaat uit van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur: openheid, objectiviteit en zorgvuldigheid. Door gebruik te maken van objectieve voorwaarden, kunnen gemeenten de keuze voor een leverancier verantwoorden. Deze helderheid biedt ook voordelen voor ondernemers, die weten waar ze aan toe zijn.

Veranderingen en ontwikkelingen

Sinds 2013 hebben gemeenten te maken met de Aanbestedingswet 2012. Op 1 juli 2016 zijn de wijzigingen op de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Hiermee zijn de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen opgenomen in de Nederlandse wetgeving. Door de wijzigingen in de Aanbestedingswet hebben we te maken gekregen met wijzigingen in de dagelijkse inkooppraktijk.

Risico's

Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten verkleind.

Afbreukrisico van geen deelname

De aansluiting bij BIZOB is een keuze voor continuïteit in organisatorische en personele zin voor de invulling van de inkoopfunctie. Naast het mislopen van de mogelijk gunstigere prijzen en/of hogere kwaliteit, ligt er een afbreukrisico op gebied van efficiencyverbetering, rechtmatigheid en een versterking van de expertise.

Alternatieven voor geen deelname

In plaats van aansluiting bij BIZOB kan ook gekozen worden voor het volledig intern invullen van de inkoopfunctie. Daarnaast kan een commercieel inkoopbureau worden ingehuurd om gelijksoortige ondersteuning te bieden.

Bestuurlijke betrokkenheid en vertegenwoordiging

Het verzorgingsgebied van BIZOB is ingedeeld in vier clusters, te weten: 1. BOV en De Kempen regio; 2. Dommelvallei+ en Peelgemeenten; 3. Noordoost Brabant; 5. A2 regio en overig publiek.

BIZOB is een stichting en wordt aangestuurd door de gemeenten en aangesloten organisaties. Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van twee bestuurders per regio. De zittingsduur voor bestuurders is vier jaar. De voorzitter van het bestuur is een burgemeester en heeft een zittingsduur van zes jaar. Daarnaast worden twee secretarissen toegevoegd aan het bestuur. Tevens neemt vanuit elke aangesloten gemeente één bestuurder deel in de Vergadering van Aangeslotenen.

Frequentie van terugkoppeling naar de raad

Incidenteel, afhankelijk van ontwikkelingen.

Verbonden partijen	Realisatie eigen vermogen 2022	Realisatie vreemd vermogen 2022	Realisatie resultaat 2022	Prognose eigen vermogen 2024	Prognose vreemd vermogen 2024	Prognose resultaat 2024	Bijdrage 2023	Bijdrage 2024
Gemeenschappelijke regelingen								
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	14.449.317	13.786.189	469.458	13.512.219	11.966.526	0	339.975	346.707
Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	1.012.315	6.636.669	-2.253.508	1.848.541	6.336.669	0	0	443.685
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	2.251.206	40.146.000	474.203	2.167.498	40.926.084	0	1.179.215	1.436.990
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD)	5.465.592	26.123.076	412.439	4.287.000	13.802.000	0	914.907	968.975
Dienst Dommelvallei	550.000	5.281.000	216.000	642.000	3.469.000	0	6.281.518	7.065.824
Werkvoorziening de Dommel (WSD)	29.395.000	8.234.000	2.918.000	onbekend	onbekend	1.367.000	9.189	0
Reiniging Blink	nvt	6.229.000	nvt	nvt	onbekend	nvt	2.218.000	2.475.000
Vennootschappen en coöperaties								
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	4.615.000	140.844.000	300.000.000	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Brabant Water	690.022.000	575.801.000	5.347.000	onbekend	onbekend	onbekend	geen bijdrage	geen bijdrage
Stichtingen en verenigingen								
Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	onbekend	onbekend	188.030	onbekend	onbekend	onbekend	7.779	8.071
Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	1.405.076	1.139.797	1.003.218	onbekend	onbekend	onbekend	173.880	199.332

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid en de grondexploitaties hebben een belangrijke invloed op -en samenhang met- de realisatie van de andere beleidsprogramma's van een gemeente. Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking heeft om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat alle strategieën van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Het grondbeleid en de grondexploitaties hebben een grote financiële impact op de algehele financiële huishouding van de gemeente. De eventuele financiële kansen en risico's zijn van belang voor de algemene financiële en reservepositie van de gemeente.

In deze paragraaf komen de achtergronden en algemene randvoorwaarden, aandachtspunten, uitgangspunten, kanttekeningen en risico's van het grondbeleid en de grondexploitaties van de gemeente Nuenen c.a. aan de orde.

Raadsbesluiten

De basis voor het huidige gemeentelijke grondbeleid en de grondexploitaties zijn de Nota Grondbeleid 2005-2012, de Nota Grondbeleid 2012-2018 en de Nota Grondbeleid 2019-2023. Daarnaast zijn de raadsbesluiten van "Ruimtebalans naar Masterplan" en "Prioritering projecten en grondexploitatie" uit 2005 relevant geweest voor (een groot deel van) de huidige grondexploitaties. Ook zijn vanaf 2006 tot en met heden diverse raadsbesluiten genomen (herijkingen grondexploitaties, jaarrekeningen, begrotingen, risicoanalyses, etc.), die van invloed zijn op de huidige actuele stand van het grondbeleid en de grondexploitaties.

In de Kadernota 2012 is vastgelegd om jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening de grondexploitaties te herzien. Ingeval sprake is van grote tussentijdse wijzigingen wordt de raad hierover separaat geïnformeerd c.q. wordt een voorstel met begrotingswijziging voorgelegd.

Sinds een aantal jaar rapporteren we meerdere keren per jaar aan de raad op hoofdlijnen over de voortgang, de afwijkingen van grondexploitaties en de ontwikkelingen ten aanzien van de risico's.

Bij de jaarrekening 2022 zijn de grondexploitaties herzien ten opzichte van de grondexploitaties behorende bij de begroting 2023 en de jaarrekening 2021.

De meest recente, relevante raadsbesluiten zijn:

- Raadsbesluit juli 2019 "vaststelling Nota Grondbeleid 2019-2023";
- Raadsbesluit oktober 2019: "vaststelling subsidieverordening Sociale Volkshuisvesting 2019";
- Raadsbesluit juli 2020: "Programma Wonen 2020-2030";
- Raadsbesluit november 2022 "vaststelling begroting 2023-2026";
- Raadsbesluit december 2022 "Kader grondprijzen en exploitatiebijdragen 2023";
- Raadsbesluit juli 2023 "vaststelling jaarrekening 2022";
- Raadsbesluit juli 2023 "vaststelling jaarrapportages grondexploitaties 2022".

Bestemmingsreserves

De bestedingsplannen voor de bestemmingsreserves bovenwijkse voorzieningen, sociale volkshuisvesting, parkmanagement en groen voor rood zijn gereed en worden periodiek (parallel met de begroting en jaarrekening) geactualiseerd. Een van de herzieningen als gevolg van de gewijzigde voorschriften van het BBV betreft de "voeding" en waardering van de (gerealiseerde) voorzieningen in deze bestemmingsreserves.

Voor de stand en prognose van deze bestemmingsreserves wordt verwezen naar de betreffende toelichting op de bestemmingsreserves in deze begroting.

Bovenwijkse voorzieningen

Met de stortingen (vanuit de diverse projecten) groeit de reserve in de komende jaren. De bestedingen van deze bestemmingsreserve zijn de investeringen om de bovenwijkse voorzieningen, welke volgen en "veroorzaakt" worden door de uitvoering van de (woningbouw)projecten, te kunnen realiseren. De belangrijkste investeringen, die in dit kader worden gerealiseerd, zijn de diverse projecten ter verbetering van de leefbaarheid en bereikbaarheid onder de verzamelnaam VKA (voorkeursalternatief) Bundelroutes Nuenen.

Sociale volkshuisvesting

Met de bijdrages (vanuit de diverse projecten) wordt de reserve gevuld. De bestedingen van deze bestemmingsreserve zijn projecten waarin sociale woningbouw(huur) wordt gerealiseerd en die een (financiële) bijdrage nodig hebben voor de haalbaarheid van de ontwikkeling. Deze reserve stimuleert de realisatie van sociale huurwoningen. In 2019 is de 'Subsidieverordening sociale volkshuisvesting 2019' door de raad vastgesteld. Private partijen die een sociale huurwoning toevoegen aan de voorraad kunnen een aanvraag indienen voor een subsidie (afdracht uit de bestemmingsreserve). Uit de aanvraag moet onder andere blijken dat de bijdrage nodig is om het project financieel haalbaar te maken.

Parkmanagement

Met de stortingen vanuit de ontwikkelingsprojecten van bedrijventerreinen groeit ook deze reserve in de komende jaren. Deze reserve heeft het doel om de kwaliteit en leefbaarheid van de Nuenense bedrijventerreinen in stand te houden en te verbeteren.

Groen voor rood

Met de bijdragen vanuit het project Nuenen West blijft deze reserve in de komende jaren groeien. De bestedingen van deze bestemmingsreserve zijn gericht op het verbeteren van het Dommeldal, dat als gevolg van de woningbouwontwikkeling Nuenen West een kwaliteitsimpuls moet te verkrijgen.

Financiële uitgangspunten: Besluit Begroting en Verantwoording

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Er is regelgeving voor de verslaglegging over de jaarcijfers van het grondbedrijf. In 2019 is de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarverslaggeving juli 2019' uitgebracht door de commissie BBV. Deze notitie dient als basis voor de opgestelde grondexploitaties en deze toelichting op het grondbeleid. De verwachting is dat het BBV ook de komende jaren zal blijven veranderen om zo in te spelen op de actuele situatie. Dit wordt op de voet gevolgd en er wordt continu zorggedragen dat de verslaglegging van de grondexploitaties voldoet aan de regels van het BBV.

De grondexploitaties zijn gerubriceerd conform het BBV. Er is een onderscheid gemaakt in Bouwgrond In Exploitatie (BIE) projecten die onder de rubriek Materieel Vast Actief op de balans worden verantwoord.

Bouwgronden In Exploitatie (BIE)

Bouwgrond in exploitatie heeft in alle gevallen betrekking op grondexploitaties in de uitvoeringsfase. In het verleden is in de praktijk een veelheid aan grondontwikkeling gerelateerde projecten geschaard onder het begrip grondexploitaties. Vanuit het belang van eenduidigheid is in bovenstaande notitie van de Commissie BBV voor afbakening van het begrip bouwgrond in exploitatie en de hieraan toe te rekenen kosten gezorgd om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande regels zoals vastgelegd in de Wet ruimtelijke ordening.

Op basis daarvan is gekomen tot de definitie die binnen het BBV voor bouwgronden in exploitatie per 2016 geldt: gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld. Het startpunt van Bouwgrond In Exploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief de grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans.

Het begrip is van belang voor de wijze waarop het gemeentelijk eigendom wordt beoordeeld en opgenomen in de financiële administratie. Vervaardigingskosten van bouwrijp en woonrijp maken van de locatie worden geactiveerd ofwel bijgeschreven op het balansactief. Activering van de gemaakte kosten is acceptabel, omdat een grondexploitatie geen éénjarig proces is.

Conform de verslagleggingsvoorschriften van het BBV worden, op balansdatum, als er sprake is van een voorzienbaar negatief resultaat van de grondexploitatie, een voorziening gevormd ter hoogte van dat verlies. Deze voorziening wordt gevormd ten bedrage van de Netto Contante Waarde van het voorziene verlies. Is er sprake van een verwacht positief resultaat van de grondexploitatie, dan wordt het resultaat volgens de BBV voorschriften genomen voor zover dat met voldoende zekerheid gerealiseerd is (tussentijdse winstneming) en aan het einde van het proces en bij afsluiting van de grondexploitatie (winstneming).

Materieel vast actief

Onder Materieel vast actief zijn gronden opgenomen die (meestal) in het verleden anticiperend of strategisch zijn aangekocht. Deze gronden hebben een vaste bestemming en zitten niet in een transformatieproces. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken pleinen of van land-/bosbouwgronden. Deze gronden zijn geactiveerd tegen (historische verkrijgingsprijs en bijkomende kosten). Op grond wordt niet afgeschreven. Indien sprake is van een (duurzaam) lagere marktwaarde wordt conform BBV voorschriften de grond afgewaardeerd. Deze marktwaardetoets is met name relevant op het moment dat de bestemming van de gronden wijzigt.

Er zijn twee projecten die onder materieel vast actief op de balans staan, Kloostertuin en Boschhoeve, beide projecten zijn gewaardeerd op basis van de huidige bestemming.

Verwachte resultaat grondexploitatie / project

Een grondexploitatie is geen statische, maar vooral een dynamische berekening van verwachte kosten en opbrengsten in combinatie met gerealiseerde kosten en opbrengsten. Het berekenen van een resultaat van een grondexploitatie is geen "exacte wetenschap" en betreft een modellering van de verwachte toekomstige situatie in het project.

Voor grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat zijn en worden voorzieningen gevormd. Ieder jaar wordt, bij de jaarrekening, de vereiste omvang van de voorzieningen en het benodigde weerstandsvermogen bepaald. De voorziening voor een grondexploitatie met een verwacht negatief resultaat wordt gevormd op basis van het resultaat op de dan geldende datum contante waarde. Uiteraard zijn ook de grondexploitaties en projecten met verwachte positieve resultaten "onder voorbehoud" en kunnen deze resultaten, voordat het project is afgerond, nog niet worden besteed. Deze positieve resultaten, en eventuele tussentijdse winstnemingen, zijn onder andere afhankelijk van de te realiseren verkopen van (bouwrijpe) grond.

Uit het oogpunt van doelmatigheid zal het college er naar streven om uitgaven, bedrijfseconomisch verantwoord, niet in een te vroeg stadium te doen en opbrengsten uit verkoop van bouwrijpe grond op het juiste tijdstip te realiseren.

Tenslotte worden bij de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening jaarlijks risicoanalyses uitgevoerd. Door het kwantificeren van de belangrijkste kansen en risico's bij de projecten worden de benodigde weerstandscapaciteit en het gewenst weerstandsvermogen in beeld gebracht.

Tussentijdse winstnemingen

Conform de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording moet tussentijds winst genomen worden bij positieve grondexploitaties. Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het BBV zijn het toerekeningbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten – en het daaruit voortvloeiende resultaat – moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten.

Voor het bepalen van de tussentijdse winst worden de richtlijnen van het BBV gevolgd, in de vorm van de 'Percentage of Completion'-methode. Hiermee wordt ten aanzien van tussentijdse winstneming rekening gehouden met de fase waarin de grondexploitatie zich, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert.

Naar rato van de voortgang van het project wordt tussentijds winst verantwoord. Hierbij wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door de raad is vastgesteld. Dit wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Hiermee wordt de totale winst over de individuele grondexploitatie opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Indien nog geen gronden zijn verkocht, is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst.

Daarnaast wordt bij de bepaling van de tussentijdse winst rekening gehouden met de risico's die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de individuele grondexploitaties. Voorbeelden hiervan zijn onzekerheden/risico's over de ontwikkeling van de rente of over de in de betreffende begrotingen van individuele grondexploitatie(s) opgenomen verwachtingen over afzetmogelijkheid of grondopbrengst.

Parameters en uitgangspunten grondexploitaties

Rentelasten en –baten in een grondexploitatie

Op grond van de voorschriften vanuit het Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten (hierna BBV) is de rente voor de grondexploitaties herrekend, waarbij rekening is gehouden met de verhouding eigen vermogen en vreemd vermogen. Ten behoeve van de begroting 2024-2027 wordt gerekend met een rentepercentage van 0,7%. Bij de jaarrekening 2022 was dit percentage 0,5%.

Grondprijnsbeleid

De Nota Grondbeleid 2019-2023, die in juli 2019 door de raad is vastgesteld, bevatte geen wijzigingen in het grondprijnsbeleid ten opzichte van de Nota Grondbeleid 2012-2018. Deze grondprijzen worden toegepast als kaders en voorwaarden voor de gemeentelijke uitgifte van (bouwrijpe) grond in (nieuwe) grondexploitaties en projecten. Deze grondprijzen worden jaarlijks bezien en indien nodig geactualiseerd (door een nieuw vast te stellen Kader Grondprijzen en Exploitatiebijdragen). In december 2022 zijn de grondprijzen geactualiseerd en herzien en vastgesteld door de gemeenteraad.

Woningbouwprogrammering

Bij de jaarrekening 2022 is een geactualiseerde woningbouwplanning in de grondexploitaties opgenomen.

De gemeente houdt vast aan deze woningbouwplanning en nieuwe projecten zijn alleen mogelijk wanneer aangetoond kan worden dat deze projecten van volkshuisvestelijk belang zijn voor de gemeente. Daarnaast wordt de bestaande woningvoorraad steeds belangrijker. Oude wijken worden aangepakt en verbeterd. Verduurzaming van deze bestaande woningen wordt steeds belangrijker.

Prognoses

Bij raadsbesluit van de vaststelling van de jaarrekening 2022 zijn de prognoses per grondexploitatie / project voor laatst vastgesteld. Zoals is afgesproken wordt eenmaal per jaar, bij het jaarverslag, nagegaan of de vastgestelde prognoses inclusief de daaraan ten grondslag liggende calculaties nog actueel zijn of moeten worden bijgesteld.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van winstgevende en verlieslatende projecten getoond. De winstgevende projecten en de geprognosticeerde winstneming is uiteraard onder voorbehoud van bijvoorbeeld de daadwerkelijke realisatie van grondverkoop in de projecten.

De belangrijkste wijziging tussen jaarrekening 2022 en begroting 2024 betreft een rentewijziging, deze was bij de jaarrekening nog 0,5% en bedraagt nu 0,7%.

prjct nr	Bouwgrond In Exploitatie (BIE)	Exploitatieopzet vastgesteld in jaarrekening 2022				Exploitatieopzet incl. BBV-voorschriften bij begroting 2024			Actuele realisatie t/m 2022		
		Exploitatie-kosten excl. winstneming	Exploitatie-opbrengsten	Gerealiseerde (tussentijdse) winstneming t/m 2022	Nog te nemen resultaat eindwaarde	Exploitatie-kosten incl. winstneming	Exploitatie-opbrengsten	Exploitatie-resultaat/Eindwaarde	Exploitatie-kosten incl. winstneming t/m 2022	Exploitatie-opbrengsten	Exploitatie-resultaat
804	Luistruik	19.787.991	-27.999.447	-8.088.546	-122.910	27.874.583	-27.999.447	-124.864	27.630.283	-27.999.447	-369.164
806	Emmastraat	722.173	-806.260	0	-84.086	723.262	-806.260	-82.998	550.189	0	550.189
807	Wederikdreef	627.874	-912.249	0	-284.375	625.754	-912.249	-286.495	239.672	-29.574	210.098
819	De Mijpaal	1.601.798	-1.795.539	0	-193.740	1.601.798	-1.797.041	-195.243	602.404	-46.025	556.379
834	Kapperdoes	1.802.938	-3.539.028	-1.283.858	-452.232	3.086.795	-3.543.562	-456.767	2.885.776	-3.135.547	-249.771
847	Eeneind West	25.160.675	-27.504.671	0	-2.343.996	25.291.731	-27.504.671	-2.212.940	21.424.370	-4.010.791	17.413.579
864	Eeneind Oost	2.301.892	-5.164.061	-2.372.547	-489.622	4.674.439	-5.167.397	-492.958	4.335.290	-5.157.420	-822.130
Resultaat winstgevende projecten		52.005.341	-67.721.255	-11.744.951	-3.970.961	63.878.362	-67.730.627	-3.852.265	57.667.984	-40.378.804	17.289.180

	Exploitatieopzet vastgesteld in jaarrekening 2022				Exploitatieopzet incl. BBV-voorschriften bij begroting 2024			Actuele realisatie t/m 2022		
	Exploitatie-kosten	Exploitatie-opbrengsten	Exploitatie resultaat eindwaarde	CW verlies	Exploitatie-kosten	Exploitatie-opbrengsten	Exploitatie-resultaat/Eindwaarde	Exploitatie-kosten	Exploitatie-opbrengsten	Exploitatie-resultaat
Verlieslatende projecten binnen BIE										
832/3 Nuenen West	82.844.917	-79.593.198	3.251.718	2.563.957	83.669.926	-79.593.198	4.076.728	77.470.436	-18.454.510	59.015.926
Resultaat verlieslatende projecten	82.844.917	-79.593.198	3.251.718	2.563.957	83.669.926	-79.593.198	4.076.728	77.470.436	-18.454.510	59.015.926

Gemeente Nuenen

Wet open overheid

Stand van zaken

Voor de implementatie van de actieve openbaarmaking op grond van de Wet open overheid (Woo) trekken wij gezamenlijk op met de gemeenten Geldrop-Mierlo en Son en Breugel en de Dienst Dommelvallei. De actieve openbaarmaking verloopt in fases. Die fases worden landelijk bepaald, bij Koninklijk Besluit. Wij sluiten ons aan bij deze wettelijke fasering en lopen hier niet op vooruit. We zitten nu in fase 1. Daarin komen 4 informatiecategorieën aan bod die we op grond van de Woo actief openbaar moeten maken (voor zover dit nog niet zo is):

- De bereikbaarheidsgegevens van de bestuursorganen van de gemeenten en de manier waarop verzoeken om informatie ingediend kunnen worden;
- Vergaderstukken en -verslagen van de gemeenteraad en algemene besturen van gemeenschappelijke organen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen en hun commissies;
- Convenanten;
- Ingediende Woo-verzoeken, de schriftelijke beslissing hierop en de daarbij verstrekte informatie.

De bereikbaarheidsgegevens en vergaderstukken- en verslagen van de gemeenteraad worden door onze gemeente al actief openbaar gemaakt op de gemeentelijke website. Om volledig aan de wet te voldoen zijn er verwijslinks toegevoegd aan de Woo-index. De Woo-index is de vervanger van het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI). PLOOI zou een landelijk platform worden, waar alle documenten, van alle bestuursorganen op zouden kunnen worden gedeeld. Dit bleek echter een te complex ICT-project. Daarom is er gekozen voor een eenvoudiger versie – de Woo-index – waarop bestuursorganen dus URL's/verwijslinks kunnen plaatsen naar een webpagina waar zij zelf hun informatie op delen. Voor de convenanten en Woo-verzoeken zijn we bezig met het realiseren van een eigen publicatieplatform. De verwachting is dat hier begin 2024 een keuze in wordt gemaakt en een softwarepakket voor wordt aangekocht.

Verder is van belang dat de categorie vergaderstukken en verslagen ook betrekking heeft op de algemene besturen van gemeenschappelijke organen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen en hun commissies. Gemeenschappelijke regelingen zijn hiervoor zelf verantwoordelijk, maar ontvangen hiervoor geen rijks gelden. Daarvoor kunnen ze aanspraak maken op het budget van de deelnemende gemeenten. Er zijn al gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen, die al (deels) aan de eisen van actieve openbaarmaking voldoen.

Vervolg

Het is nog onduidelijk wat de volgende fase exact gaat inhouden. We verwachten dat de tweede fase ergens in 2024 in gaat. In afwachting daarvan is het belangrijk te blijven focussen op de cultuuromslag naar een meer open werkhouding die de Woo beoogt. Daarom blijven wij komend jaar uitvoering geven aan ons interne communicatieplan.

Tot slot is er met Dienst Dommelvallei afgesproken dat er budget van de Woo vrij wordt gemaakt voor de aanschaf van de anonimiseringsstool. De verwachting is dat de inkoop van deze tool in 2024 wordt afgerond.

Verplichte beleidsindicatoren

BBV schrijft een aantal beleidsindicatoren voor die ook gepubliceerd worden op waarstaatjegemeente.nl. De indicatoren die wij relevant vinden voor onze doelstellingen zijn onder de desbetreffende programma's opgenomen. De indicatoren die niet relevant zijn voor onze doelstellingen nemen we hieronder op. Deze cijfers geven de indicator weer zoals gepubliceerd in september 2023, waarbij het vergelijkende cijfer van vorig jaar is opgenomen. Voor actuele cijfers verwijzen we naar waarstaatjegemeente.nl.

Naam	Indicator	2022	2023
Formatie	fte per 1.000 inwoners	4,4	4,6
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	4,1	4,0
Apparaatskosten	kosten per inwoner in euro	812	844
Externe inhuur	kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	12,0%	9,1%
Overhead	% van totale lasten	12,1%	13,4%
Demografische druk	% van het aantal inwoners van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot aantal inwoners van 20 tot 65 jaar.	89%	90%
Hernieuwbare energie	% hernieuwbare energie t.o.v. de totale hoeveelheden gebruikte energie	8,6%	19,1%
Funciemenging	verhouding tussen banen en woningen, bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	43,5	44,0
Vestigingen	per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	151	196
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	68,4%	72,4%
Banen	per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	464,5	591,7
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	duizend euro	403	471
Woonlasten meerpersoonshuishoudens	euro	883	934
Woonlasten éénpersoonshuishoudens	euro	1.085	745

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Programma's

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening	3.144	347	-2.797	3.137	347	-2.790	3.098	347	-2.751	3.005	347	-2.658
Programma 2. Veiligheid & Handhaving	3.036	583	-2.453	2.441	55	-2.386	2.422	55	-2.367	2.422	55	-2.367
Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd	24.508	5.870	-18.639	24.422	5.870	-18.552	24.035	5.823	-18.212	23.894	5.682	-18.212
Programma 4. Verenigingen & Accommodaties	3.135	384	-2.751	3.227	384	-2.843	3.448	368	-3.080	3.342	270	-3.073
Programma 5. Wonen & Leefomgeving	10.610	8.496	-2.114	32.486	30.553	-1.933	8.495	6.546	-1.949	8.923	6.566	-2.356
Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer	11.132	6.313	-4.819	11.169	6.705	-4.464	10.649	6.434	-4.215	10.953	6.608	-4.345
Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie	1.553	62	-1.492	2.031	62	-1.970	2.049	62	-1.988	1.740	62	-1.679
Totaal	57.119	22.054	-35.064	78.913	43.976	-34.937	54.196	19.635	-34.562	54.279	19.590	-34.689

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Algemene uitkering	0	39.369	39.369	0	41.246	41.246	0	39.757	39.757	0	40.863	40.863
Dividenden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lokale heffingen	224	7.206	6.982	224	7.466	7.242	224	7.709	7.485	224	7.959	7.736
Overige algemene dekkingsmiddelen	976	0	-976	2.272	0	-2.272	2.802	0	-2.802	3.593	0	-3.593
Treasury	41	34	-7	753	24	-728	870	24	-846	652	23	-628
Totaal	1.241	46.609	45.368	3.249	48.737	45.488	3.896	47.490	43.594	4.469	48.846	44.377

Onvoorzien, overhead en Vpb

Bedragen x €1.000

Onvoorzien, overhead en Vpb	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Onvoorzien	72	0	-72	72	0	-72	72	0	-72	72	0	-72
Overhead	9.639	21	-9.618	9.740	-2	-9.742	9.772	-2	-9.775	9.845	-2	-9.847
Totaal	9.711	21	-9.690	9.812	-2	-9.815	9.844	-2	-9.847	9.917	-2	-9.920

Geraamd totaal saldo van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Geraamd totaal saldo van baten en lasten	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo

Geraamd	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
Totaal saldo van baten en lasten	68.071	68.684	613	91.974	92.710	736	67.937	67.122	-814	68.665	68.434	-231
Totaal	68.071	68.684	613	91.974	92.710	736	67.937	67.122	-814	68.665	68.434	-231

Beoogde toevoegingen en onttrekkingen reserves

Bedragen x €1.000

Programma	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Mutaties programma 4	0	14	14	0	14	14	0	39	39	0	39	39
Mutaties programma 5	175	172	-4	175	172	-4	175	172	-4	175	172	-3
Mutaties programma 6	0	172	172	0	162	162	0	127	127	0	127	127
Mutaties programma 7	0	10	10	0	214	214	0	214	214	0	214	214
Mutaties programma 8	662	0	-662	1.108	0	-1.108	0	0	0	0	0	0
Totaal	837	368	-469	1.283	562	-722	175	551	376	175	551	376

Geraamd resultaat

Bedragen x €1.000

Geraamd resultaat	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat	68.908	69.052	144	93.257	93.271	14	68.112	67.673	-438	68.840	68.985	145
Resultaat	68.908	69.052	144	93.257	93.271	14	68.112	67.673	-438	68.840	68.985	145

Toelichting overzicht van baten en lasten

De toelichting op het overzicht van baten en lasten bestaat uit drie onderdelen: de analyse van het overzicht van baten en lasten, het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en het overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

In de analyse van het overzicht van baten en lasten worden de verschillen toegelicht tussen het saldo van de baten en lasten in het jaar 2024 van deze begroting (2024 nieuw) en het jaar 2024 van de primaire meerjarenbegroting 2023-2026 (2024 oud). Die verschillen omvatten dus zowel begrotingswijzigingen met structurele gevolgen die al zijn vastgesteld bij raadsbesluiten in 2023, als de financiële aanpassingen die in deze begroting worden voorgesteld.

Bedragen x € 1.000

Toelichting verschillen per programma

Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening

1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening	
Begroting 2024 nieuw	-12.415
Begroting 2024 oud	-10.133
Verklaring van het verschil	-2.282
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	-104
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 1	-2.178
Totaal	-2.282

Programma 2. Veiligheid & Handhaving

2. Veiligheid & Handhaving	
Begroting 2024 nieuw	-2.453
Begroting 2024 oud	-2.169
Verklaring van het verschil	-284
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	94
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 2	-378
Totaal	-284

Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd

3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd	
Begroting 2024 nieuw	-18.639
Begroting 2024 oud	-17.474
Verklaring van het verschil	-1.165
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	-224
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 3	-941
Totaal	-1.165

Programma 4. Verenigingen & Accommodaties

4. Verenigingen & Accommodaties	
Begroting 2024 nieuw	-2.736
Begroting 2024 oud	-2.912
Verklaring van het verschil	176
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	219
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 4	-43
Totaal	176

Programma 5. Wonen & Leefomgeving

5. Wonen & Leefomgeving	
-------------------------	--

Begroting 2024 nieuw	-2.118
Begroting 2024 oud	-2.121
Verklaring van het verschil	3
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	-238
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 5	241
Totaal	3

Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & verkeer

6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer	
Begroting 2024 nieuw	-4.647
Begroting 2024 oud	-4.748
Verklaring van het verschil	101
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	342
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 6	-241
Totaal	101

Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie

7. Economie, Toerisme & Recreatie	
Begroting 2024 nieuw	-1.482
Begroting 2024 oud	-1.780
Verklaring van het verschil	298
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	337
Aanpassingen nieuw en bestaand beleid: zie programma 7	-39
Totaal	298

Programma 8. Financiën en belastingen

8. Financiën en belastingen	
Begroting 2024 nieuw	44.489
Begroting 2024 oud	41.337
Verklaring van het verschil	3.152
Begrotingswijzigingen 2023 en verschil in toerekening salariskosten	95
Aanpassingen bestaand beleid: zie programma 8	3.057
Totaal	3.152

Overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten

Als per jaarschijf van de meerjarenraming de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het structureel begrotingssaldo kan alleen bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten.

Bij het opstellen van het overzicht van incidentele baten en lasten is uitgegaan van de 'Notitie structurele en incidentele baten en lasten' die de Commissie BBV in 2018 gepubliceerd heeft. De provincie heeft als aanvulling op deze notitie in augustus 2021 een handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten' gepubliceerd. De handreiking bevat geen nieuwe regelgeving, maar geeft een verduidelijking. Wij hebben zoveel mogelijk deze handreiking toegepast, maar gezien het late tijdstip van publicatie zullen wij in de toekomstige begrotingen de incidentele posten heroverwegen. De incidentele posten worden onder het overzicht toegelicht.

Incidentele baten en lasten	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Bestuur, samenwerking & dienstverlening								

Viering 80 jaar bevrijding		25.000						
Nieuwe werkplekken gemeentewerf		30.000						
Programma 5 Wonen & leefomgeving								
Verkoop openbaar groen	170.000	10.000	170.000	10.000	170.000	10.000	170.000	10.000
Project Dommeldal (uit reserve groen voor rood)		100.000		100.000		100.000		100.000
Implementatiekosten omgevingswet		71.500		71.500		71.500		71.699
Schetsontwerp inrichting openbare ruimte rondom Parkstraat-Voirt-Smidse (ihkv uitvoering Vlekkenplan+)		50.000		50.000				
Onderzoek parkeerbeleid		75.000		75.000				
Bouwgrondexploitatie	7.027.000	7.027.000	29.089.000	29.089.000	5.082.000	5.082.000	5.103.000	5.103.000
Inkomsten bouwgrond tbv reserve bovenwijkse voorzieningen	50.000		50.000		50.000		50.000	
Inkomsten bouwgrond tbv reserve sociale volkshuisvesting	125.000		125.000		125.000		125.000	
Programma 6 Ruimtelijk beheer, milieu & verkeer								
Transitievisie warmte 2022 - 2026		54.000		42.000		33.000		
Uitvoeringsprogramma duurzaamheidsmaatregelen (tlv reserve)		110.000		100.000		100.000		100.000
Klimaatsubsidie CDOKE en uitgaven	439.268	439.268	443.216	443.216				
Programma 7 Economie & toerisme								
Tijdelijke huisvestingskosten verenigingen in Klooster		392.000		304.000		304.000		
Inhuur tbv parkmanagement		10.000						
Programma 8 Financien & belastingen								
Kleine incidentele bedragen < € 25.000		55.000		10.000				
75% begrotingssaldo naar reserve t.b.v. ravijnjaar	662.023		1.108.305					
Incidentele mutaties reserves								
Programma 5 Wonen & leefomgeving								
Onttrekking reserve groen voor rood project Dommeldal	100.000		100.000		100.000		100.000	
Kosten omgevingswet	71.500		71.500		71.500		71.699	
Storting Bouwgrond: bovenwijkse voorzieningen		50.000		50.000		50.000		50.000
Storting Bouwgrond: fonds sociale volkshuisvesting		125.000		125.000		125.000		125.000
Programma 6 Ruimtelijk beheer, milieu & verkeer								
Onttrekking uitvoeringsmiddelen duurzaamheid	110.000		100.000		100.000		100.000	
Programma 7 Economie & toerisme								
Onttrekking reserve parkmanagement	10.000							
Programma 8 Financiën & belastingen								
Storting 75% begrotingssaldo t.b.v. ravijnjaar		662.023		1.108.305				
Totaal	8.764.791	9.285.791	31.257.021	31.578.021	5.698.500	5.875.500	5.719.699	5.559.699
Incidenteel saldo baten en lasten		-521.000		-321.000		-177.000		160.000
Totaal saldo meerjarenraming incl. aanpassingen		144.330		14.394		-438.272		144.660
Begrotingssaldo structureel		665.330		335.394		-261.272		-15.340
+/- is voordeel, -/- is nadeel								

Toelichtingen

Viering 80 jaar bevrijding:

Samen met de gemeenten Meijerijstad en Son en Breugel wil gemeente Nuenen in 2024 de 80-jarige bevrijding vieren en daarvoor is eenmalig budget opgenomen.

Nieuwe werkplekken gemeentewerf:

Eenmalig budget voor een aantal aanpassingen aan werkplekken op de gemeentewerf.

Verkoop openbaar groen:

Verkoopbaten openbaar groen worden altijd aangemerkt als incidentele baten, omdat een stuk grond maar eenmaal verkocht kan worden. Voor de direct daarmee verband houdende lasten geldt hetzelfde. Wel verwachten wij dat dit nog jaren doorloopt.

Project Dommeldal:

Gedurende een aantal jaren worden projecten in het Dommeldal uitgevoerd ten laste van de bestemmingsreserve groen voor rood. Een onttrekking uit een reserve moet altijd als incidenteel worden aangemerkt. De dekking uit de reserve staat onderaan de tabel.

Implementatiekosten omgevingswet:

Er zijn aanzienlijke bedragen in de meerjarenraming opgenomen voor de omgevingswet, die ingaat op 1-1-2024. Een deel van deze kosten betreft implementatiekosten in de komende 4 jaren. Deze incidentele kosten brengen we ten laste van de bestemmingsreserve omgevingswet.

Schetsontwerp inrichting openbare ruimte rondom Parkstraat-Voirt-Smidse (ihkv uitvoering Vlekkenplan+):

Dit project loopt 2 jaar lang en wordt extern uitgezet.

Onderzoek parkeerbeleid:

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in 2024-2025.

Bouwgrondexploitatie:

Baten en lasten in de grondexploitatie zijn altijd incidenteel van aard, evenals de stortingen in de grex-bestemmingsreserves.

Transitievisie warmte:

Opstellen wijkuitvoeringsplan en voorbereiding uitvoering voor de pilot wijk aardgasvrij maken. Omvat kosten voor projectleiding, communicatie/ participatie, technisch onderzoek e.d. Project duurt 5 jaar en loopt tot en met 2026.

Uitvoeringsbudget duurzaamheid en klimaat (CDOKE):

Voor duurzaamheid worden projecten opgezet met een duur van 4 jaar en de kosten worden ten laste van de reserve klimaatmiddelen gebracht. Kosten van duurzaamheid en klimaat moeten passen binnen de rijksgelden en de bestaande bestemmingsreserve, er worden geen structurele middelen voor ingezet.

Tijdelijke huisvestingskosten verenigingen in Klooster:

In 2024-2025 (uitloop 2026) wordt het Klooster gerenoveerd. In die periode moeten de gebruikers van het Klooster elders worden gehuisvest. Daarvoor is budget opgenomen.

Parkmanager:

In 2024 wordt een parkmanager ingehuurd, deze kosten brengen we ten laste van de bestemmingsreserve parkmanagement.

Storting 75% begrotingssaldo t.b.v. ravijnjaar:

Conform raadsbesluit bij de begroting 2023 en kadernota 2024 storten we 75% van het positieve begrotingssaldo in 2023, 2024 en 2025 in de algemene ten behoeve van een buffer voor het ravijnjaar 2026 (e.v.). Bij de begroting 2023 was hiervoor al een storting geraamd van € 228.023 in 2024 en € 1.108.305 in 2025. Bij deze begroting 2024 kunnen we aanvullend € 434.000 storten vanwege een positief begrotingssaldo in 2024.

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
	Toevoeg.	Onttrek.	Toevoeg.	Onttrek.	Toevoeg.	Onttrek.	Toevoeg.	Onttrek.
Dekkingsreserves								
Dekkingsreserve reconstr. aansl. Nuenen Z-W op A270	0	7.667	0	7.667	0	7.667	0	7.667
Dekkingsreserve HOV2	0	2.884	0	2.884	0	2.884	0	2.884
Dekkingsreserve ecologische verbindingzone Hooidonk	0	870	0	870	0	870	0	870
Dekkingsreserve hybrideveld RKGSV Gerwen	0	14.288	0	14.288	0	14.288	0	14.288
Dekkingsreserve onderzoek mobiliteitsprojecten	0	35.784	0	35.784	0	0	0	0
Dekkingsreserve renovatie Hongerman	0	0	0	0	0	25.000	0	25.000
Dekkingsreserve renovatie Klooster	0	0	0	63.729	0	63.728	0	63.728
Dekkingsreserve calamiteitenpad Esrand	0	3.680	0	3.680	0	3.680	0	3.680
Dekkingsreserve Klooster nieuwe stijl	0	0	0	149.773	0	149.773	0	149.773

Dekkingsreserve snelheidsremmende maatregelen Boord	0	1.442	0	1.442	0	1.442	0	1.442
Dekkingsreserve regenwaterafvoer Nuenen-West zuidzijde	0	10.000	0	10.000	0	10.000	0	10.000
Totaal dekkingsreserves	0	76.615	0	290.117	0	279.332	0	279.332
Totaal	0	76.615	0	290.117	0	279.332	0	279.332

Voor een toelichting op bovenstaande structurele mutaties verwijzen wij naar het overzicht reserves en voorzieningen met toelichting verderop in dit document.

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognosticeerde balans

Bedragen x € 1.000

Activa	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	587	465	315	201	88
Materiële vaste activa	65.253	81.876	92.990	104.504	107.405
Financiële vaste activa	2.519	2.049	2.009	1.969	1.929
Totaal Vaste activa	68.359	84.391	95.315	106.674	109.422
Vlottende activa					
Voorraden	59.137	53.024	28.531	25.417	25.417
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	20.594	20.594	20.594	20.594	20.594
Liquide middelen	139	139	139	139	139
Overlopende activa	5.318	5.318	5.318	5.318	5.318
Totaal Vlottende activa	85.188	79.075	54.582	51.468	51.468
Totaal Activa	153.547	163.465	149.896	158.142	160.890

Passiva	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028
Vaste passiva					
Eigen vermogen	48.257	48.596	48.865	49.072	50.170
Voorzieningen	12.732	12.604	12.040	11.246	10.607
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	77.298	87.005	73.732	82.565	84.854
Totaal Vaste passiva	138.287	148.206	134.637	142.883	145.631
Vlottende passiva					
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	8.026	8.026	8.026	8.026	8.026
Overlopende passiva	7.233	7.233	7.233	7.233	7.233
Totaal Vlottende passiva	15.259	15.259	15.259	15.259	15.259
Totaal Passiva	153.547	163.465	149.896	158.142	160.890

De raming "Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer" is inclusief de financieringsbehoefte.

EMU-saldo

In het BBV wordt voorgeschreven dat de ontwikkeling van het EMU-saldo moet worden opgenomen in de begroting en de jaarstukken. Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis (moment van levering) in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Hieronder is de berekening van het EMU-saldo weergegeven (bedragen x € 1.000).

Omschrijving	2023	2024	2025
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	352	613	736
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	-24.555	-16.502	-10.964
3 Mutatie voorzieningen	465	-128	-564
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	30.424	6.113	24.493
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
EMU-saldo	6.686	-9.903	13.700

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Conform het BBV moet een overzicht van jaarlijks terugkerende arbeidskosten worden opgenomen. In de tabel hieronder zijn alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden salarissen en (rechten op) uitkeringen meegenomen.

Hierbij zijn de volgende vormen te onderscheiden:

- Beloningen tijdens het dienstverband: het salaris (inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering) van het personeel in dienst. Vanwege het ontbreken van een dienstverband zijn hierbij de raadsleden niet meegenomen.
- Uitkeringen bij ontslag: afkoopsommen.
- Pensioentoezeggingen: (wethouders-)pensioenen, wachtgeld en (verzekerings-)premies.
- Afvloeiingsregelingen: non-actieven en tijdelijke loondoorbetaling.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Beloningen tijdens het dienstverband	11.099	11.065	11.077	11.062
Uitkeringen bij ontslag				
Pensioentoezeggingen en wachtgeld	328	307	217	162
Afvloeiingsregelingen				
Totaal	11.427	11.372	11.294	11.224

Overzicht van investeringen

Het overzicht van investeringen bestaat uit 2 delen, om aan te sluiten bij de Financiële verordening. In het 1e overzicht staan de investeringen waarvoor later nog nader uitgewerkte voorstellen worden voorgelegd aan de raad. In het 2e overzicht de investeringen die bestaand beleid zijn of van geringe omvang. De investeringskredieten voor 2024 van het 2e overzicht worden meteen beschikbaar gesteld bij het vaststellen van de begroting (beslispunt in het raadsvoorstel). Over de uitvoering van alle investeringen leggen wij verantwoording af in de jaarrekening. De kapitaallasten voor alle investeringen zijn wel opgenomen in de meerjarenbegroting, zodat er financieel rekening mee is gehouden.

Nog aan raad voor te leggen investeringen	Beschikbaar	Investering					Kapitaallasten				
		t/m 2023	2024	2025	2026	2027	Totaal	2024	2025	2026	2027
5. Wonen & Leefomgeving											
Herontwikkeling Bosweg		1.000.000	2.200.000	2.200.000		5.400.000	0	0	3.960	182.160	
Herontwikkeling Kremersbos			660.000	3.300.000		3.960.000	0	6.000	19.200	248.400	
6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer											
Reconstructie Soeterbeekseweg (voorbereidingskrediet)				30.000		30.000	0	0	0	1.380	
Bovenwijkse beweegvoorziening Lissevoort (Coalitieprogramma)		160.000				160.000	0	11.627	11.563	11.499	
Ongelijkvloerse spoor kruising Collse Hoefdijk					1.000.000	1.000.000	0	0	0	0	
Ongelijkvloerse spoor kruising Collse Hoefdijk - subsidies					-250.000	-250.000	verrekend in regel hierboven				
Ongelijkvloerse spoor kruising Collse Hoefdijk ten laste van reserve bovenwijken #)					-250.000	-250.000	verrekend in regel hierboven				
Reconstructie Brabantring			40.000	810.000		850.000	0	0	240	39.100	
Brabantring - Heikampen regenwaterstructuur en klimaatadaptievemaatregelen (riolering)				880.000		880.000	tlv riolering				
Brabantring - Heikampen regenwaterstructuur en klimaatadaptievemaatregelen (subsidie)				-210.000		-210.000	tlv riolering				
Uitw. deel Nuenense snelfietsroutes (Gemert - Eindhoven en F58 Wilhelminakanaal)	25.000		250.000			275.000	150	150	12.650	12.584	
Meierijlaan (westelijk deel); downgraden auto / upgraden fiets			15.000	135.000	0	150.000	0	0	90	6.900	
Reconstructie Refeling, incl. verkeersveiligheidsmaatregelen (voorber.krediet)					30.000	30.000	0	0	0	0	
VKA bundelroutes:											
Realisatie project 1 (openstelling) en 4 (SvO-zuid), start 2 (scherm A270), voorber. 3 (tunnel Wolvendijk)		7.892.780				7.892.780	0	26.517	26.517	203.301	
Bijdrage provincie (€ 10 miljoen, admin. verdeeld over 4 jaren)		-1.000.000				-1.000.000	verrekend in regel hierboven				
Subsidie regio		-1.973.195				-1.973.195	verrekend in regel hierboven				
Bijdrage Bovenwijken		-500.000				-500.000	verrekend in regel hierboven				
Afronden project 2 (scherm), realisatie 3 (tunnel Wolvendijk), voorbereiden 5, 6 en 7 (noordelijk deel en snelfiets), en 10 (werkgeversaanpak)			6.242.500			6.242.500	0	0	54.366	54.083	
Bijdrage provincie (€ 10 miljoen, admin. verdeeld over 4 jaren)			-3.000.000			-3.000.000	verrekend in regel hierboven				

Subsidie regio				-			-1.560.625	verrekend in regel hierboven				
Bijdrage Bovenwijks				1.560.625								
				-500.000			-500.000	verrekend in regel hierboven				
Start 5, 6 en 7 (noordelijk deel SvO en snelfiets) en 10 (werkgeversaanpak)					7.728.360		7.728.360		0	0	0	105.628
Bijdrage provincie (€ 10 miljoen, admin. verdeeld over 4 jaren)						-	-3.000.000	verrekend in regel hierboven				
						3.000.000						
Subsidie regio							-					
							1.932.090	verrekend in regel hierboven				
Bijdrage Bovenwijks							-500.000	verrekend in regel hierboven				
Afronden project 5, 6 en 7 (noordelijk deel SvO en snelfiets)						6.936.360	6.936.360		0	0	0	0
Bijdrage provincie (€ 10 miljoen, admin. verdeeld over 4 jaren)							-					
							3.000.000	verrekend in regel hierboven				
Subsidie Regio							-					
							1.734.090	verrekend in regel hierboven				
Bijdrage Bovenwijks							-500.000	verrekend in regel hierboven				
Subtotaal VKA bundelroutes:							9.600.000					
Totalen	25.000	5.579.585	4.346.875	9.441.270	2.232.270	21.625.000			150	44.294	128.586	865.035

*) Deze investeringen worden nog aan de raad voorgelegd, maar wel wordt voorgesteld het voorbereidingskrediet in de kolom 2024 direct beschikbaar te stellen.

#) Deze investeringen komen ten laste van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen. De investeringen vloeien veelal voort uit verplichtingen verbonden aan de bouwprojecten en worden gedekt uit de fondsafdrachten. Het moment van aanvragen van het investeringskrediet zal mede afhankelijk zijn van de omvang en ontwikkeling van deze reserve.

Direct beschikbaar gestelde investeringen	Beschikbaar	Investering					Totaal	Kapitaallasten				
		t/m 2023	2024	2025	2026	2027		2024	2025	2026	2027	
1. Bestuur, samenwerking & dienstverlening												
Hogedruk-aanhanger werf			20.000				20.000	0	4.120	4.096	4.072	
Plateau-aanhanger werf			6.000				6.000	0	1.236	1.229	1.222	
Containers werf 2024			8.000				8.000	0	848	843	838	
Auto handhaving			34.000				34.000	0	7.004	6.963	6.922	
Inrichting nieuwe raads-/commissiezaal (Klooster)				240.000			240.000	0	0	13.440	13.368	
Huisvestingsplan (voorbereidingskrediet)			25.000				25.000	0	5.150	5.120	5.090	
4. Verenigingen & accommodaties												
Uitbreiding school Het Mooiste Blauw		907.976	882.285				1.790.261	5.448	55.498	55.230	54.961	

EMK toplaag renovatie natuurgras				12.500		12.500	0	0	0	908
Vorbereidingskrediet verduurzaming gemeentelijk vastgoed		224.000	224.000	224.000		672.000	0	1.344	2.688	4.032
6. Ruimtelijk beheer, milieu & verkeer	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	Totaal	2024	2025	2026	2027
Overige armaturen vervangen (verduurzaming) *)		880.000	880.000			1.760.000	0	5.280	98.560	98.032
Masten vervangen *)		70.000	70.000			140.000	0	420	4.340	4.319
Sneeuwplough opzetstrooier 2 x		30.000				30.000	0	3.180	3.162	3.144
Reconstructie Arendhof (tlv riolering)		195.000	175.000			370.000	tlv riolering			
Reconstructie Arendhof (alg.midd.)	70.000	70.000				140.000	420	6.440	6.406	6.373
Verbeteren regenwaterafvoer Eeneind 2 (uit vz riolering)				30.000	30.000	60.000	tlv riolering			
Verbeteren regenwaterafvoer Eeneind 2 (uit alg. midd.)					30.000	30.000	0	0	0	0
Vervanging elektromechanische pompgemalen buitengebied 2024		35.000				35.000	tlv riolering			
Vervanging elektromechanische pompgemalen buitengebied 2025			35.000			35.000	tlv riolering			
Vervanging electromechanische pompgemalen buitengebied 2026				35.000		35.000	tlv riolering			
Vervanging electromechanische pompgemalen buitengebied 2027					35.000	35.000	tlv riolering			
Gemalen bouwkundig 2026				52.000		52.000	tlv riolering			
Grote gemalen elektromechanisch 2026						0	tlv riolering			
Persleidingen buitengebied vervangen 2026				90.000		90.000	tlv riolering			
Persleidingen buitengebied vervangen 2027					90.000	90.000	tlv riolering			
Levensduur verlengend reliningen (riolering) 2024		200.000				200.000	tlv riolering			
Levensduur verlengend reliningen (riolering) 2026				200.000		200.000	tlv riolering			
Gemalen electromechanisch 2024		27.500				27.500	tlv riolering			
Gemalen electromechanisch 2025			27.500			27.500	tlv riolering			
Gemalen electromechanisch 2026				27.500		27.500	tlv riolering			
Gemalen electromechanisch 2027					27.500	27.500	tlv riolering			
Pompputten vervangen					280.000	280.000	tlv riolering			
Bergbezinkbassins pompen vervangen					150.000	150.000	tlv riolering			
Vrijverval riolering 2026				312.000		312.000	tlv riolering			
Vrijverval riolering 2027					312.000	312.000	tlv riolering			
Reconstructie en regenwaterstructuur Wielewaallaan, Vinkenlaan e.o. (riolering)				2.760.000		2.760.000	tlv riolering			
Reconstructie en regenwaterstructuur Wielewaallaan, Vinkenlaan e.o. (alg. midd.)				580.000		580.000	0	0	0	26.680
Reconstructie en regenwaterstructuur Hoge Brake, Kernkwartier e.o (riolering)					2.440.000	2.440.000	tlv riolering			
Reconstructie en regenwaterstructuur Hoge Brake, Kernkwartier e.o (alg. midd.)					610.000	610.000	0	0	0	0
Eeneind-industrieterrein, Aanpak overstortproblematiek vuilwaterriool (riolering)				700.000		700.000	tlv riolering			
Eeneind-industrieterrein, klimaatadaptieve maatregelen (riolering)				60.000		60.000	tlv riolering			
Eeneind-industrieterrein, klimaatadaptieve maatregelen (subsidie)				-20.000		-20.000	tlv riolering			

Speelvoorzieningen 2024		85.000				85.000	0	6.177	6.143	6.109
Speelvoorzieningen 2025			85.000			85.000	0	0	6.177	6.143
Groenreconstructie jaarschijf 2024		35.000				35.000	0	1.960	1.950	1.939
Groenreconstructie jaarschijf 2025			35.000			35.000	0	0	1.960	1.950
Groenreconstructie jaarschijf 2026				35.000		35.000	0	0	0	1.960
Groenreconstructie jaarschijf 2027					35.000	35.000	0	0	0	0
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2024 (top 16)		75.000				75.000	0	3.450	3.432	3.414
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2025 (top 16)			75.000			75.000	0	0	3.450	3.432
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2026 (top 16)				75.000		75.000	0	0	0	3.450
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2027 (top 16)					75.000	75.000	0	0	0	0
Beekse Tuin: Aanpak wortelopdruk verhardingen		175.000				175.000	0	8.050	8.008	7.966
Kap en herplant van bomen 2024		200.000				200.000	0	11.200	11.140	11.080
Kap en herplant van bomen 2025			200.000			200.000	0	0	11.200	11.140
Kap en herplant van bomen 2026				200.000		200.000	0	0	0	11.200
Kap en herplant van bomen 2027					200.000	200.000	0	0	0	0
7. Economie, toerisme & recreatie	t/m 2023	2024	2025	2026	2027	Totaal				
Inrichting Klooster algemene ruimten/bibliotheek			982.000			982.000	0	0	71.359	70.966
Totalen	977.976	3.276.785	3.028.500	5.373.000	4.314.500	16.970.761	5.868	121.357	326.896	370.710

*) Omdat deze investering al in de kadernota 2024 staat en gebaseerd is op een motie van de raad, stellen wij voor om het krediet direct beschikbaar te stellen.

#) Deze investeringen komen ten laste van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen. De investeringen vloeien veelal voort uit verplichtingen verbonden aan de bouwprojecten en worden gedekt uit de fondsafdrachten. Het moment van aanvragen van het investeringskrediet zal mede afhankelijk zijn van de omvang van deze reserve.

Reserves en voorzieningen
Overzicht van reserves en voorzieningen

Reserves

Bedragen x €1.000

Reserves	Balans 1-1-2024	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028
Algemene reserves					
Algemene reserve	11.065	11.727	12.835	12.835	12.835
Bouwgrond: algemene reserve	14.697	14.697	14.697	14.697	14.697
Bouwgrond: algemene reserve winstnemingen	9.103	9.103	9.103	9.103	9.103
Totaal Algemene reserves	34.866	35.528	36.636	36.636	36.636
Bestemmingsreserves					
Bouwgrond; bovenwijkse voorz onbel	2.767	2.817	2.867	2.917	2.967
Omgevingswet	286	215	143	72	0
Bouwgrond; sociale volkshuisvesting	555	680	805	930	1.055
Bouwgrond; parkmanagement	349	339	339	339	339
Bouwgrond; fonds groen voor rood	629	529	429	329	229
Reserve klimaatmiddelen Rijk	454	344	244	144	44
Reserve betaalbaar wonen	777	777	777	777	777
Totaal Bestemmingsreserves	5.817	5.700	5.604	5.507	5.411
Dekkingsreserves					
Dekkingsreserve kap 1st reconstr op en afritten Geldropsedijk	216	209	201	193	186
Dekkingsreserve kap 1st HOV2	47	44	42	39	36
Dekkingsreserve ecologische verbindingzone Hooidonk	35	34	33	33	32
Dekkingsreserve hybrideveld RKGSV Gerwen	313	299	284	270	256
Dekkingsreserve onderzoek mobiliteitsprojecten	73	37	1	1	1
Dekkingsreserve renovatie Hongerman	1.000	1.000	1.000	975	950
Dekkingsreserve renovatie Klooster	1.593	1.593	1.529	1.466	1.402
Dekkingsreserve calamiteitenpad Esrand	92	88	85	81	77
Dekkingsreserve Klooster nieuwe stijl	3.744	3.744	3.595	3.445	3.295
Dekkingsreserve snelheidsremmende maatregelen Boord	67	65	64	62	61
Dekkingsreserve regenwaterafvoer Nuenen-West zuidzijde	250	240	230	220	210
Totaal Dekkingsreserves	7.430	7.354	7.064	6.784	6.505
Totaal reserves	48.113	48.582	49.304	48.928	48.552

Voorzieningen

Bedragen x €1.000

Voorzieningen	Balans 1-1-2024	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's					
Milieuschade Schenkels	368	368	368	368	368
Voorziening verlofsparen	20	20	20	20	20
Voorziening compensatie Attero	197	197	197	197	197
Pensioen voormalige wethouders	2.479	2.416	2.353	2.291	2.228
Totaal Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	3.064	3.001	2.939	2.876	2.813
Voorzieningen onderhoud en egalisatie					
Voorziening onderhoud gebouwen	2.226	2.280	2.334	2.388	2.442
Voorziening onderhoud wegen	2.496	2.897	2.496	2.095	1.694
Voorziening civiele kunstwerken	359	372	405	438	472
Totaal Voorzieningen onderhoud en egalisatie	5.082	5.549	5.235	4.922	4.608
Voorzieningen door derden bekleemde middelen					
Voorziening afval	0	0	0	0	0
Voorziening riolering	4.437	3.904	3.716	3.298	3.037
Regionaal ontwikkelfonds werklocaties	72	72	72	72	72
Voorziening afgesloten complexen GB	68	68	68	68	68
Parkeerfonds	9	9	9	9	9
Totaal Voorzieningen door derden bekleemde middelen	4.586	4.054	3.866	3.448	3.186
Totaal voorzieningen	12.732	12.604	12.040	11.246	10.607

Totaal reserves en voorzieningen

Bedragen x €1.000

Staat van reserves en voorzieningen	Balans 1-1-2024	Balans 1-1-2025	Balans 1-1-2026	Balans 1-1-2027	Balans 1-1-2028
Reserves	48.113	48.582	49.304	48.928	48.552
Voorzieningen	12.732	12.604	12.040	11.246	10.607
Totaal reserves en voorzieningen	60.845	61.186	61.343	60.173	59.159

Toelichting op de reserves

De reserves bestaan uit algemene reserves en bestemmingsreserves. Algemene reserves fungeren als buffer voor het opvangen van verliezen van algemene aard. Bestemmingsreserves zijn gevormd voor een specifiek doel of voor het opvangen van ongewenste schommelingen in tarieven die aan derden in rekening worden gebracht.

Algemene reserves

Algemene reserve

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
11.065	662	0	11.727

De algemene reserve heeft vooral een bufferfunctie om ongewenste en onvoorziene toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. In de nota reserves en voorzieningen 2019 is besloten het minimum van deze reserve jaarlijks bij de jaarrekening te bepalen. Dit bedrag wordt dan berekend als 10% van de uitkering gemeentefonds plus inkomsten ozb (op basis van de Handleiding artikel 12 Financiële verhoudingswet), waarbij we afronden op € 100.000,-. Dat komt neer op € 4,2 miljoen. De huidige algemene reserve is dus ruimschoots toereikend.

Zoals besloten bij de programmabegroting 2023 storten we de komende jaren (in ieder geval tot en met 2025) 75% van het positieve begrotingssaldo in de algemene reserve, om zo een extra buffer te creëren voor het 'ravijnjaar' 2026 en verder. Bij de begroting 2023 was hiervoor al een storting geraamd van € 228.023,- in 2024. Bij deze begroting 2024 kunnen we aanvullend € 434.000,- storten vanwege een positief begrotingssaldo in 2024. Totaal dus € 662.023,-.

Bouwgrond; algemene reserve

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
14.697	0	0	14.697

De doelstelling van de algemene reserve bouwgrondexploitatie is een buffer voor het afdekken van financiële risico's in de bouwgrondexploitaties. De voeding van deze reserve wordt gevormd door de voordelige resultaten van bouwgrondexploitaties.

Voor de afdekking van negatieve bouwgrondexploitaties is een specifieke voorziening 'verliesgevende complexen bouwgrond' ingesteld, die gevoed wordt vanuit de algemene reserve bouwgrond. De stand van de algemene reserve bouwgrond wordt beïnvloed door toekomstige winstnames die hoogst onzeker zijn. Bij aanspreking van deze reserve zal altijd gekeken moeten worden naar de stand op het moment zelf.

Bouwgrond; algemene reserve winstnemingen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
9.103	0	0	9.103

Deze reserve is gevormd na de jaarrekening 2017 met het doel de tussentijdse winstnemingen vanuit de bouwgrondprojecten af te zonderen van andere stortingen in reserves.

Bestemmingsreserves

Bouwgrond; bovenwijkse voorzieningen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
2.767	50	0	2.817

Deze reserve is bedoeld voor investeringen met een zogeheten “bovenwijks” karakter. Te denken valt aan investeringen in de infrastructuur (ontsluitingswegen, verkeersstructuur) die buiten de nieuwbouwwijk ligt, maar er wel voor aangelegd wordt en/of voor meerdere wijken dient. Deze bestemmingsreserve wordt gevoed vanuit exploitatiebijdragen zoals overeengekomen in anterieure overeenkomsten, gemeentelijke gronduitgiften en vanuit incidentele op te stellen publiekrechtelijke overeenkomsten. De toevoegingen volgen uit de Nota grondbeleid, ieder nieuw te realiseren bouwplan draagt bij.

Projecten mogen niet in één keer ten laste van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen worden gebracht (BBV-voorschriften). De projecten moeten worden geactiveerd en de afschrijvingslasten worden over de levensduur van de investering gespreid. Bij het beschikbaar stellen van het krediet wordt het volledige bedrag vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen overgebracht naar een nieuwe bestemmingsreserve kapitaallasten (zie onder dekkingsreserves). Vanuit die reserve worden de jaarlijkse afschrijvingen van de investeringen gedekt.

De toevoeging houdt verband met verwachte grondverkoppen binnen de grondexploitatieprojecten (€ 50.000,-).

Bouwgrond; sociale huisvesting

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
555	125	0	680

Deze bestemmingsreserve is gevormd om initiatieven op het gebied van de sociale volkshuisvesting te stimuleren. De reserve wordt gevoed vanuit exploitatiebijdragen zoals overeengekomen in anterieure overeenkomsten op basis van de Nota grondbeleid, gemeentelijke gronduitgiften en vanuit incidentele op te stellen publiekrechtelijke overeenkomsten.

De voedingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve sociale volkshuisvesting volgen uit de Nota grondbeleid. Iedere nieuw te realiseren woning draagt bij. In de Nota grondbeleid 2019-2023 is opgenomen dat een ontwikkelende partij moet kunnen aantonen dat deze bijdrage noodzakelijk is om de sociale woningbouwontwikkeling in het project haalbaar te houden. Het college beslist over een toewijzing uit de reserve.

De toevoeging houdt verband met verwachte grondverkoppen binnen de grondexploitatieprojecten (€ 125.000,-).

Bouwgrond; parkmanagement

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
349	0	10	339

Parkmanagement is opgezet en geïnitieerd door samenwerking tussen gemeente en bedrijven. De activiteiten staan in het teken van duurzaamheid, verbetering, kostenbeheersing, ruimtebeheersing en gemak voor ondernemers en arbeid. De samenwerking tussen werkgevers en gemeente moet zorgen voor een gezond economisch, werk- en leefklimaat.

Met de Nota grondbeleid heeft de raad besloten om voor de uitvoering van parkmanagement en toekomstige revitalisering van bedrijventerreinen een bijdrage te calculeren per verkochte m² grond voor bedrijven. Deze bestemmingsreserve wordt gevoed vanuit exploitatiebijdragen zoals overeengekomen in anterieure overeenkomsten, gemeentelijke gronduitgiften en vanuit incidentele op te stellen publiekrechtelijke overeenkomsten.

Bouwgrond; fonds groen voor rood

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
629	0	100	529

Deze reserve is ingesteld om landschapsinvesteringen te kunnen financieren als gevolg van ontwikkelingen in het landelijk gebied. Het doel is versterking en verbetering van de landschappelijke kwaliteiten van de gemeente Nuenen.

Deze bestemmingsreserve wordt gevoed vanuit exploitatiebijdragen zoals overeengekomen in anterieure overeenkomsten, gemeentelijke gronduitgiften en vanuit incidentele op te stellen publiekrechtelijke overeenkomsten.

De onttrekking van € 100.000,- betreft het project Dommeldal.

Reserve Klimaatmiddelen Rijk

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
454	0	110	344

Deze reserve is in 2021 gevormd en de middelen worden ingezet om te zijner tijd inwoners en ondernemers te ondersteunen bij energiebesparing en de overstap naar een duurzame warmtebron (expertise, onderzoeken, procesbegeleiding etc.). In de komende jaren ligt de focus op het verduurzamen van de woningen met een energielabel D-G.

In 2024 wordt € 100.000,- ten laste van deze reserve uitgegeven voor onderzoek en uitvoering van Wijkuitvoeringsplannen in het kader van de energietransitie en het aardgasvrij maken van woningen. Daarnaast is € 10.000,- bedoeld voor "Onderzoek naar het opstellen van een Soortenmanagementplan ten behoeve van beheer en bescherming van beschermde diersoorten". Dit is nodig voor ruimtelijke ontwikkelingen en isolatie van woningen.

Reserve betaalbaar wonen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
777	0	0	777

Deze reserve heeft als doel om de betaalbaarheid van het wonen in Nuenen te vergroten, o.m. met startersleningen. Voor 2024 zijn op dit moment nog geen stortingen of onttrekkingen begroot.

Omgevingswet

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
286	0	72	215

Bij de Tussentijdse rapportage najaar 2022 heeft de raad besloten deze nieuwe reserve te vormen voor de Omgevingswet, gezien het verloop van de invoering van deze wet en de onzekerheid over toekomstige budgetten. Inmiddels is bekend dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 van kracht wordt. De reserve wordt vanaf die datum ingezet als (gedeeltelijke) dekking voor uitgaven die betrekking hebben op de implementatie van de Omgevingswet, zoals voor het opstellen van het wettelijk verplichte gebiedsdekkende omgevingsplan en opstellen van omgevingsprogramma's.

Dekkingsreserves

Reconstructie aansluiten Nuenen Z-W op A270

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
216	0	8	209

Deze dekkingsreserve is gevormd ten laste van de reserve bovenwijkse voorzieningen om de kapitaallasten van de investering reconstructie op- en afritten Geldropsedijk te dekken.

HOV2

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
47	0	3	44

Deze dekkingsreserve is gevormd ten laste van de reserve bovenwijkse voorzieningen om de kapitaallasten van de investering voor HOV2 te dekken. De onttrekking van € 2.884,- betreft de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Ecologische verbindingzone Hooidonk

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
35	0	1	34

Deze dekkingsreserve is gevormd ten laste van de reserve bovenwijkse voorzieningen om de kapitaallasten van de investering voor de ecologische verbindingzone Hooidonk te dekken. De onttrekking betreft de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Hybrideveld RKGSV Gerwen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
313	0	14	299

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor het hybrideveld RKGSV Gerwen te dekken. De onttrekking van € 14.230,- betreft de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Onderzoek mobiliteitsprojecten

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
73	0	36	37

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investering voor het onderzoek mobiliteitsprojecten. De onttrekking van € 36.000,- betreft de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Renovatie Hongerman

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
1.000	0	0	1.000

Deze dekkingsreserve is in 2019 gevormd ten laste van de algemene reserve om de kapitaallasten van een gedeelte van de investering voor de renovatie Hongerman te dekken. De kapitaallasten zijn in 2024 nog niet van toepassing omdat de investering nog niet (volledig) uitgevoerd is.

Renovatie Klooster

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
1.593	0	0	1.593

Deze dekkingsreserve is in 2019 gevormd ten laste van de algemene reserve om de kapitaallasten van de investering voor de renovatie van het Klooster te dekken. De kapitaallasten zijn in 2024 nog niet van toepassing omdat de investering nog niet (volledig) uitgevoerd is.

Calamiteitenpad Esrand

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
92	0	4	88

Deze dekkingsreserve is gevormd ten laste van de algemene reserve grondexploitatie om de kapitaallasten van de investering voor het calamiteitenpad Esrand te dekken. De onttrekking van € 3.680,- betreft de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Klooster nieuwe stijl

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
3.744	0	0	3.744

Deze dekkingsreserve is gevormd ten laste van de algemene reserve. Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van de investeringen voor installaties en vloerverwarming bij de renovatie van het Klooster te kunnen dekken. De kapitaallasten zijn in 2023 nog niet van toepassing omdat de investering nog niet uitgevoerd is.

Snelheidsremmende maatregelen Boord

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
67	0	1	65

Deze dekkingsreserve is gevormd om de kapitaallasten van het krediet snelheidsremmende maatregelen Boord te kunnen dekken.

Regenwaterafvoer Nuenen-West zuidzijde/Dommeldelta

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
250	0	10	240

Deze dekkingsreserve is gevormd vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen om de kapitaallasten van het krediet regenwaterafvoer Nuenen-West zuidzijde/Dommeldelta te kunnen dekken. In overleg met waterschap De Dommel is besloten dat er geen alternatieve regenwaterafvoeren aangelegd hoeven te worden.

Toelichting op de voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Voorzieningen zijn passiefposten op de balans die een inzicht geven in de voorzienbare lasten van risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden op de balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

De voorzieningen zijn onder te verdelen in voorzieningen onderhoud en egalisatie, voorzieningen door derden beklemde middelen en voorzieningen verplichtingen, verlies en risico's.

Voorzieningen verplichtingen, verlies en risico's

Risicovoorziening milieuschade

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
368	0	0	368

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 5 november 2018 ontheffing verleend voor hergebruik van de voormalige stortplaats aan de Collse Hoefdijk te Nuenen. Na sanering kan levering van het perceel plaatsvinden conform vaststellingsovereenkomst. De planning hiervan is nog niet bekend.

Pensioen voormalige wethouders

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
2.479	39	101	2.416

Voor zittende wethouders moet op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen worden opgebouwd. Dit pensioen is afhankelijk van de diensttijd als wethouder en komt tot uitkering na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.

De noodzakelijke omvang van de voorziening aan het eind van het boekjaar wordt elk jaar bepaald op basis van actuariële berekeningen door een extern bureau. De werkelijke pensioenbetalingen aan (voormalige) wethouders in het boekjaar komen ten laste van deze voorziening.

Voorziening verlofsparen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
20	0	0	20

Medewerkers hebben vanaf 2022 het recht om verlof te sparen conform cao. Vanuit het BBV moet hiervoor een voorziening gevormd worden.

Voorziening compensatie Attero

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
197	0	0	197

Deze voorziening is bij de jaarrekening 2022 gevormd om de toekomstige kosten voor de compensatie van Attero op te vangen. Door de rechter is uitgesproken dat de naheffing alsnog betaald moet worden. Het bedrag is nog niet definitief.

Voorzoningen onderhoud en egalisatie

Voorziening onderhoud gebouwen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
2.226	367	313	2.280

Uitgaven voor groot onderhoud dat opgenomen is in het beheerplan wordt uit de voorziening bekostigd. Jaarlijks wordt bekeken of de vervanging ook daadwerkelijk noodzakelijk is of nog een jaar kan worden uitgesteld.

Met de schoolbesturen lopen nog gesprekken over het organiseren van het gezamenlijk groot onderhoud voor de gebouwen MFA Heuvelrijk en Ouwlandse Dijk. Overdracht van het schooldeel van de gebouwen naar het schoolbestuur moet nog plaatsvinden.

Voor Dorpshuis D'n Heuvel is een participatieproject gestart waarbij Stichting D'n Heuvel samen met betrokken partijen en inwoners een plan maakt voor aanpassing van de MFA inclusief ontsluiting gymzaal voor een toekomstbestendig Gerwen. Voor de aanpassing is een bedrag opgenomen in de investeringsbegroting.

Sporthal De Hongerman inclusief Scarabee wordt in stand gehouden, maar is gezien de renovatieplannen niet opgenomen in de voorziening. Voor de renovatie/vernieuwbouw is in 2021 een apart investeringskrediet beschikbaar gesteld.

Voorziening wegen

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
2.496	977	576	2.897

De voorziening is gebaseerd op het beheerplan wegen en wordt gebruikt voor het egaliseren van de kosten. Jaarlijks wordt het gemiddeld benodigd bedrag (€ 977.000,-) gestort in deze voorziening. De verwachte uitgaven aan cyclisch onderhoud volgens het Wegenbeheerplan 2022-2026 zijn in 2022 € 576.463,-.

De voorziening is niet bedoeld voor reconstructie en rehabilitatie van de wegen. Indien hier middelen voor nodig zijn wordt een investeringsbudget aan de raad gevraagd.

Civiele kunstwerken

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
359	115	102	372

De voorziening is gevormd voor het groot onderhoud van civiele kunstwerken zoals bruggen.

Voorzoningen door derden beklemde middelen

Voorziening afval

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
0	0	0	0

Het tarief dat geheven wordt voor afvalstoffenheffing mag op begrotingsbasis maximaal 100% kostendekkend zijn. Als er grote schommelingen zijn in de kosten en opbrengsten kan gebruik gemaakt worden van een voorziening om de kosten te egaliseren en zo grote schommelingen in de tarieven te voorkomen.

Voorziening riolering

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
4.437	0	533	3.904

De voorziening wordt gebruikt voor het egaliseren van de kosten, zodat tariefschommelingen in de toekomst zoveel mogelijk worden beperkt. De basis wordt gevormd door het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De kostenprognose wordt jaarlijks geactualiseerd.

Regionaal Ontwikkelingsfonds Werklocaties

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
72	0	0	72

Nuenen neemt deel aan het Regionale Ontwikkelingsfonds Werklocaties (ROW). Hiervoor is een voorziening gevormd. Betaling aan het regionale fonds vindt gefaseerd plaats afhankelijk van (regionale) besluitvorming.

Afgesloten complexen GB

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
68	0	0	68

Deze voorziening is gevormd voor nagekomen kosten van afgesloten projecten grondexploitatie.

Parkeerfonds

Stand 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2024
9	0	0	9

Uitgangspunt in de gemeente Nuenen is dat bedrijven de parkeerbehoefte op eigen terrein oplossen. Bij nieuwbouw moeten zij dus op hun eigen terrein voldoende parkeerplaatsen realiseren (volgens CROW publicatie Toekomstbestendig parkeren (2018)). Indien onvoldoende ruimte op eigen terrein aanwezig is om de parkeerbehoefte op te lossen, is het (mits dit niet leidt tot onevenredige parkeerhinder in de omgeving) mogelijk om deze verplichting af te kopen. De bijdragen van de bedrijven zijn dan bedoeld om parkeerplaatsen elders binnen acceptabele afstand te realiseren. Afkoop kan slechts plaatsvinden na toestemming van het college. In het kader van de planvorming voor het centrum wordt gekeken naar locaties voor parkeren en de bijdrage die het parkeerfonds kan hebben bij de realisatie. Daarbij zullen parkeerfonds en ambitie in balans moeten blijven. Dit kan gevolgen hebben voor de stortingen.

Toelichting op de financiële positie

Inleiding

In deze paragraaf wordt kort toegelicht welke uitgangspunten zijn gebruikt voor de berekeningen in deze meerjarenbegroting. Ook worden afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren toegelicht.

Indexcijfers

De indexcijfers zijn conform financiële verordening gebaseerd op de Macro Economische Verkenning (MEV). Deze gebruiken we normaliter voor alle jaarschijven van de begroting 2024. Omdat de inflatie momenteel hoog is is het niet reëel om deze ook meerjarig door te trekken (in 4 jaar zouden we de begroting dan met circa 25% verhogen). We wijken daarom eenmalig af van die lijn en gaan uit van de indexen uit de septembercirculaire 2022, gebaseerd op het Centraal Economisch Plan. Voor de begroting 2024-2027 betekent dit dat de volgende indexcijfers zijn gebruikt:

	2024	2025	2026	2027
Loonkostenindex	4,5%	4,1%	3,9%	3,9%
Materiële kostenindex	5,9%	2,4%	1,9%	1,9%

Voor de gewogen kostenontwikkeling komen we dan op:

Tariefopbrengsten / inkomsten	2024	2025	2026	2027
Gewogen kostenontwikkeling	5,2%	3,25%	2,9%	2,9%

Rente

De rente wordt overeenkomstig de BBV-richtlijnen jaarlijks opnieuw berekend. Basis is de jaarrekening 2022. De geldende rentepercentages voor deze meerjarenbegroting 2024-2027 zijn opgenomen in de paragraaf Financiering.

Conform de nota reserves en voorzieningen 2019 rekenen we geen bespaarde rente toe aan de reserves. Dit is in lijn met de aanbevelingen van de commissie BBV. We rekenen alleen met werkelijke betaalde rente en geen fictieve rente. Het totaal van de rentelasten en rentebaten en het gebruikte rentepercentage is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Algemene uitkering

Voor de algemene uitkering volgen we de circulaire gemeentefonds. Volgens de landelijke richtlijnen moet de begroting 2024 gebaseerd zijn op de meicirculaire 2023 of de septembercirculaire 2023. Onze voorkeur is altijd om de septembercirculaire te verwerken, om te voorkomen dat kort na het vaststellen van de begroting al een begrotingswijziging moet worden gemaakt. Door het tijdstip van verschijnen van de septembercirculaire kunnen we deze niet in de begroting verwerken omdat deze dan al gereed is en het besluitvormingsproces is gestart. Het streven is om kort na het aanbieden van de begroting 2024 (begin oktober 2023) aan de raad de informatie van de septembercirculaire 2023 na te sturen, met een voorstel tot verwerking ervan in deze begroting.

Stelposten en taakstellingen

Wij hebben geen taakstellingen begroot, wel stelposten.

In een aantal gevallen begroten we stelposten, die nog niet bij een bepaald taakveld konden worden ondergebracht en daarom (voorlopig) op taakveld 0.8 Overige baten en lasten zijn geplaatst. Het gaat hierbij veelal om bedragen waarvoor wij geld in de algemene uitkering hebben ontvangen. Ook voor inflatie, voor zover nog niet in de taakvelden zelf is doorgerekend, beschikken we over een stelpost.

Overzicht stelposten (onderdeel van taakveld 0.8 Overige baten en lasten)	2024	2025	2026	2027
Stelpost loon- en prijsstijging	953.692	2.249.921	2.780.135	3.570.950
Stelpost kapitaallasten te activeren uren	22.249	22.249	22.249	22.249
Totaal	975.941	2.272.170	2.802.384	3.593.199

Bijlagen

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening												
0.1 Bestuur	2.211	1	-2.210	2.204	1	-2.203	2.165	1	-2.164	2.072	1	-2.071
0.2 Burgerzaken	934	346	-587	933	346	-587	933	346	-587	933	346	-587
0.4 Overhead	9.639	21	-9.618	9.740	-2	-9.742	9.772	-2	-9.775	9.845	-2	-9.847
Totaal Programma 1. Bestuur, Samenwerking & Dienstverlening	12.783	368	-12.415	12.877	345	-12.532	12.870	345	-12.525	12.850	345	-12.505
Programma 2. Veiligheid & Handhaving												
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.513	36	-1.476	1.502	36	-1.465	1.497	36	-1.460	1.497	36	-1.460
1.2 Openbare orde en Veiligheid	1.523	547	-977	940	19	-921	926	19	-907	926	19	-907
Totaal Programma 2. Veiligheid & Handhaving	3.036	583	-2.453	2.441	55	-2.386	2.422	55	-2.367	2.422	55	-2.367
Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd												
4.1 Openbaar basisonderwijs	126	0	-126	126	0	-126	126	0	-126	126	0	-126
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	961	76	-885	961	76	-885	961	76	-885	961	76	-885
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.991	460	-3.531	3.942	460	-3.482	3.913	444	-3.469	3.829	373	-3.456
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	327	110	-217	327	110	-217	327	110	-217	327	110	-217
6.3 Inkomensregelingen	6.147	4.973	-1.174	6.147	4.973	-1.174	6.147	4.973	-1.174	6.147	4.973	-1.174
6.4 WSW en beschut werk	1.472	0	-1.472	1.467	0	-1.467	1.469	0	-1.469	1.468	0	-1.468
6.5 Arbeidsparticipatie	742	0	-742	742	0	-742	742	0	-742	742	0	-742
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.309	0	-1.309	1.309	0	-1.309	1.309	0	-1.309	1.309	0	-1.309
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	2.003	0	-2.003	2.238	0	-2.238	1.974	0	-1.974	1.974	0	-1.974
6.71B Begeleiding (WMO)	980	0	-980	980	0	-980	980	0	-980	980	0	-980
6.71C Dagbesteding (WMO)	355	0	-355	355	0	-355	355	0	-355	355	0	-355
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	345	150	-195	345	150	-195	345	150	-195	345	150	-195
6.72A Jeugdhulp begeleiding	876	0	-876	587	0	-587	500	0	-500	492	0	-492
6.72B Jeugdhulp behandeling	2.031	0	-2.031	2.031	0	-2.031	2.031	0	-2.031	2.031	0	-2.031
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	56	0	-56	56	0	-56	56	0	-56	56	0	-56
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	270	0	-270	270	0	-270	270	0	-270	270	0	-270
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	820	0	-820	820	0	-820	820	0	-820	820	0	-820
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112	112	0	-112

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
6.74C Gesloten plaatsing	5	0	-5	5	0	-5	5	0	-5	5	0	-5
6.81A Beschermd wonen (WMO)	3	0	-3	3	0	-3	3	0	-3	3	0	-3
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	18	0	-18	18	0	-18	18	0	-18	18	0	-18
6.82A Jeugdbescherming	385	0	-385	385	0	-385	385	0	-385	385	0	-385
6.82B Jeugdreclassering	55	0	-55	55	0	-55	55	0	-55	55	0	-55
7.1 Volksgezondheid	1.119	100	-1.019	1.141	100	-1.040	1.132	70	-1.062	1.084	0	-1.084
Totaal Programma 3. Werk (participatie), Zorg & Jeugd	24.508	5.870	-18.639	24.422	5.870	-18.552	24.035	5.823	-18.212	23.894	5.682	-18.212
Programma 4. Verenigingen & Accommodaties												
0.10 Mutaties reserves programma 4	0	14	14	0	14	14	0	39	39	0	39	39
4.2 Onderwijshuisvesting	1.312	75	-1.238	1.359	75	-1.284	1.247	75	-1.172	1.245	75	-1.171
5.1 Sportbeleid en activering	196	115	-82	196	115	-82	180	98	-82	82	0	-82
5.2 Sportaccommodaties	1.167	195	-972	1.213	195	-1.017	1.561	195	-1.366	1.556	195	-1.360
5.6 Media	460	0	-460	460	0	-460	460	0	-460	460	0	-460
Totaal Programma 4. Verenigingen & Accommodaties	3.135	399	-2.736	3.227	399	-2.828	3.448	407	-3.040	3.342	309	-3.033
Programma 5. Wonen & Leefomgeving												
0.10 Mutaties reserves programma 5	175	172	-4	175	172	-4	175	172	-4	175	172	-3
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	238	257	19	238	257	19	238	257	19	238	257	19
7.5 Begraafplaatsen	246	280	34	261	280	19	260	280	20	260	280	20
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.158	0	-1.158	1.158	0	-1.158	1.158	0	-1.158	1.158	0	-1.158
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	7.027	7.202	175	29.089	29.264	175	5.082	5.257	175	5.103	5.278	175
8.3 Wonen en bouwen	1.942	757	-1.184	1.741	753	-989	1.757	752	-1.005	2.164	752	-1.412
Totaal Programma 5. Wonen & Leefomgeving	10.785	8.667	-2.118	32.661	30.724	-1.937	8.670	6.717	-1.953	9.098	6.738	-2.359
Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer												
0.10 Mutaties reserves programma 6	0	172	172	0	162	162	0	127	127	0	127	127
2.1 Verkeer en vervoer	3.627	102	-3.525	3.598	102	-3.496	3.771	102	-3.669	3.927	102	-3.825
2.2 Parkeren	78	0	-78	78	0	-78	3	0	-3	3	0	-3
2.5 Openbaar vervoer	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9	9	0	-9
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.467	0	-2.467	2.408	0	-2.408	2.430	0	-2.430	2.443	0	-2.443
7.2 Riolering	1.058	2.131	1.073	1.234	2.276	1.042	1.046	2.437	1.391	1.216	2.609	1.393
7.3 Afval	2.795	3.622	827	2.771	3.864	1.093	2.771	3.876	1.105	2.770	3.878	1.108
7.4 Milieubeheer	1.098	458	-640	1.070	462	-608	618	19	-599	585	19	-566
Totaal Programma 6. Ruimtelijk beheer, Milieu & Verkeer	11.132	6.485	-4.647	11.169	6.867	-4.301	10.649	6.560	-4.088	10.953	6.735	-4.218
Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie												
0.10 Mutaties reserves programma 7	0	10	10	0	214	214	0	214	214	0	214	214
3.1 Economische ontwikkeling	188	9	-179	178	9	-169	128	9	-119	128	9	-119
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	38	0	-38	38	0	-38	38	0	-38	38	0	-38

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
3.4 Economische promotie	187	35	-153	167	35	-133	167	35	-133	167	35	-133
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.074	18	-1.056	1.582	18	-1.564	1.650	18	-1.632	1.341	18	-1.323
5.4 Musea	53	0	-53	53	0	-53	53	0	-53	53	0	-53
5.5 Cultureel erfgoed	13	0	-13	13	0	-13	13	0	-13	13	0	-13
Totaal Programma 7. Economie, Toerisme & Recreatie	1.553	72	-1.482	2.031	275	-1.756	2.049	275	-1.774	1.740	275	-1.465
Programma 8. Financiën & Belastingen												
0.10 Mutaties reserves programma 8	662	0	-662	1.108	0	-1.108	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	144	0	-144	14	0	-14	-438	0	438	145	0	-145
0.5 Treasury	41	34	-7	753	24	-728	870	24	-846	652	23	-628
0.61 OZB woningen	147	5.595	5.448	147	5.808	5.661	147	6.009	5.861	147	6.216	6.069
0.62 OZB niet-woningen	36	1.536	1.500	36	1.583	1.547	36	1.625	1.589	36	1.669	1.633
0.64 Belastingen overig	41	75	34	41	75	34	41	75	34	41	75	34
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	39.369	39.369	0	41.246	41.246	0	39.757	39.757	0	40.863	40.863
0.8 Overige baten en lasten	1.048	0	-1.048	2.344	0	-2.344	2.875	0	-2.875	3.665	0	-3.665
Totaal Programma 8. Financiën & Belastingen	2.120	46.609	44.489	4.443	48.737	44.293	3.530	47.490	43.960	4.685	48.846	44.160
Totaal	69.052	69.052	0	93.271	93.271	0	67.673	67.673	0	68.985	68.985	0

Vaststellingsbesluit

Doelstellingen

Vaststellingsbesluit

Aangenomen amendementen

Doelstellingen

Aangenomen amendement

